

UNIVERSITY OF
SOUTH ALABAMA
LIBRARY

ECU Stuy. Central University Library

MÁSODIK ✧

✧ RENDES ✧ KÖZGYÜLÉS ✧

BCU Cluj / Central Library Cluj ✧ AUG ✧ XXVIII ✧

✧ SEPSI-SZENT-GYÖRGYÖN ✧

✧ 1887 ✧

BCU Cluj / Central University Library Cluj

105738

A.

AZ E. M. K. E. JELENTÉSE.

I.

Az igazgató választmány.

Erősödésünk, terjedésünk s e végre olvastatásunk levén a főczél, minél rövidebben kell áttekintést adnunk a második rendes év nagy munkájáról, az életről és forgalomról, melyről csak a hazafias napi sajtó visszalapozott kötetei nyújthatnak részletesebb képet, holott a sajtóban is az E. M. K. E. életének csak töredéke kerül felszínre világosság elé.

Az E. M. K. E. — más egyesületek példájára — nem reproducálhatja, még ha annyira köztermészetűek is, országos mozgalma és cselekvése tényeit, végnélkül való iratait, élőszó felkéréseit és felhívásait, mert egy tömör jelentés keretébe nem férő óriás halmaz volna ez, s mert épen ez bizonyítja az E. M. K. E. külön helyzetét, hogy nem csak alapszabályszerű czélja eltérő a közművelődés minden hazai egyesületétől, de tartalék nélkül mindenestől a nyilvánosság elé lépnie nem is szabad.

A ki arra való, megkereséseire örömmel szolgálunk nép- és államfentartóküzdemeink benső adataival: de egészen közre — bár mennyire érezzük is, hogy e tartózkodás a reklám és megítélés szempontjából sokak előtt talán hátrányunkra lehet — csak némelyeket hozhatunk.

Törvényes minden, mit teszünk; azonban az E. M. K. E. alapszabályainál és természeténél fogva zárt egyesület is, s szent munkáját rozszakaratu igazgatóktól védnie nemcsak a sikerülhetés diplomatiája indokolja, hanem a keresztényen tan is: „Nolite dare sanctum . . . . ., neque mittatis margaritas vestras . . . . .: ne forte conculcent eas pedibus suis, et conversi dirumpant vos.” (Math. 6, 7).

*

Összegezzük az E. M. K. E. eddigi életét.

Legifjabbak vagyunk a közműveltségi egyesületek sorában, a többiek létezése példájára alakulva; a helyzet súlyossága s a nemzet mély ösztöne által immár a legnagyobbak.

Az előkészületi munkától eltekintve, az 1885. ápr. 12-én Kolozsvárt tartott nagy országos összejövetelben alkottuk meg alapszabályainkat s indultunk meg id. választmány mellett 300 frttal.

Az alapszabályok megerősítettén, ugyancsak 1885. aug. 31-én kolozsvári közgyűlésünkben mondtuk ki a létesülést, mely alkalomra már 50,000 forintot haladó tőke gyűlt egybe. kezünkhez.

Tavaly, 1886. aug. 29-én számoltunk be, mint első rendes közgyűlésben, megint csak Kolozsvártt a rendes munka első eredményeivel: immár 150,000 fittal pénzben, s területenként teljességig vitt fiókhálózat felmutatásával.

Ez idő alatt 100,000 számra árasztott fölhevítésainkkal és kéréseinkkel, igazgató választmányunk, directoriumunk, szakosztályaink, megyei választmányaink, vidéki körök s községi fiókjaink megalakításával, különféle szabályzataink s alapvető munkaprogrammunk elkészítésével, fokozatosan a szervezkedés, erőgyűjtés és tervkészítés hármass stadiumait haladók meg, hogy a jelen évben folytatásuk és növelésök mellé hozzátársuljon a folyamány, az első akció.

Szorosan véve nem most kezdődnek ugyan az első akció számai. mert számai irányban léptünk fel mindjárt kezdet óta s akció, még pedig páratlan és csodás, magának az egyesületnek jelen arányai szerint a legnehezebb viszonyok közt világra hozása; de tényleg mégis csak a lefolyt 1887-diki egyesületi évben krystályodott ki a vég, hogy hová, mivel, miként siessünk: a megváltó példájára néhány kenyérral kielégíteni sok ezer éhezőt s kielégíteni úgy, hogy a takarás után ne fogyjon el, hanem még szaporodjék, még több legyen az asztal, semmint az ebéd előtt vala.

Ez volt a jelen évi választmány feladata.

És mi sem bizonyítja inkább, hogy az E. M. K. E. fölött a gondviselés különös kegye örökös, mint az, hogy e feladat közmegelegedésre örvendetelesen sikerült.

Az akció évekre kidolgozott nagy munkálata, tükélyesített társadalmi szervezés, 250,000 fitra nőtt tőke jelzi ez 1887. aug. 28-ki közgyűléstünket.

Szabad folyó immár az E. M. K. E.; isten segítsen, hogy tengerré legyünk!

*

Nem magától lett semmi; az E. M. K. E. lefolyt évi nagy munkája sem végződött magától.

Minden hó 12-én d. u. 3 órakor, meghívás és minden kérés nélkül, együttült Kolozsvár város közgyűlései dísztermében az idén is az az erdélyrészi kis országgyűlés, mely az E. M. K. E. igazgató-választmánya. Néha két napig is, mint ápr. 12-én és 13-án, az akció tervének végleges megállapítása alkalmával, néha rendkívülileg is, mint jan. 19-én, mindannyiszor — és ez a megjegyzendő — nagyobb részben nem a Kolozsvártt lakó férfiak, hanem messze vidékek képviselői, buzgó alapítók, kik áldozatokon felül időt s munkát felajánlani újabb s nagyobb áldozattal utaznak, költsékeznek Erdély fővárosában, még csak azon erkölcsi rekompenzáció nélkül is, hogy beszédeiket legalább olvasni fogja az ország, mert e beszédek a discretio tárgyai s épen nem haza, hanem valóban a veszélyeztetett hazáról szólnak.

Összeállítjuk nagyjában azok neveit, kik a vidékről egyik vagy másik igazgató választmányi gyűlésre — legtöbben majdnem mindenikre — megjelentek, hadd beszéljen ez az E. M. K. E. szelleméről mindennél ékeesebben s mutassa központositást kerülő szervezetünk életrealósága mellett sikereink titkát, mely a munka.

Az igazgató választmány kolozsvári gyűléseire bejártak:

Alsó-Fehérmegyéből: ifj. G á s p á r János megyei első aljegyző; báró K e m é n y Kálmán főispán; dr. K o v á c s Ödön theol. akad. tanár; gróf T e l e k y Arvéd, gróf T e l e k y Károly, gróf T e l e k y Gusztáv, birtokosok; T ö r ö k Bertalan megyei főjegyző; Z e y k József birtokos.

Brassó megyéből: gróf B e t h l e n Andrásh főispán; K o o s Ferencz kir. tan., tanfelügyelő; S z t e r é n y i József szerkesztő, dr. W e i s z Ignác ügyvéd.

Budapestről: gróf Bánffy Béla orsz. képvis.; Bedő Albert min. tan., orsz. főerdőmester; Horváth Gyula orsz. képvis., Orbán Balázs orsz. képvis.; dr. Papp Samu orsz. képvis., Reményi Antal ügyvéd.

Csikmegyéből: Györffy Gyula orsz. képvis.

Háromszékmegyéből: Pótsa József főispán.

Hunyadmegyéből: Gróf Kun Géza birtokos.

Kolozsmegyéből: Ajtai Géza birtokos, báró Bánffy Ádám birtokos, Berde Mózsá birtokos, Gaál Gyula birtokos, Matskássy Péter birtokos, Szacsay Sándor birtokos, Vöröss Sándor állami gazd. akad. igazgató. (A megye részéről látogatói voltak az üléseknek: Bónis István főjegyző, Gyarmathy Miklós alispán, Hóry Béla árvasz. elnök, báró Jósika Samu főispán, Matskássy Pál árvasz. ülnök.)

Kis-Küküllőmegyéből: gróf Bethlen Árpád birtokos, H. Gaál Domokos alispán, gróf Horváth-Toldy Lajos orsz. képvis.

Maros-Tordamegyéből: báró Bánffy Zoltán főispán, Gálffy Sándor jószágigazgató, Kovács Ferencz apátplebános, gróf Lázár Jenő orsz. képvis., Tholnay Reginald birtokos.

Nagy-Küküllőmegyéből: gróf Bethlen Gábor főispán, gróf Haller Jenő orsz. képvis., Horváth László tanfelügyelő, Szoboszlay Károly alispán.

Szebenmegyéből: E. Kiss Károly ügyvéd.

Szilágymegyéből: Nagy László esperes.

Szolnok-Dobokamegyéből: Betegh Imre birtokos, gróf Bethlen Ödön birtokos, gróf Bethlen Pál birtokos, báró Bornemisza Béla birtokos, gróf Kornis Viktor birtokos, ifj. gróf Teleky Domokos orsz. képviselő.

Torda-Aranyosmegyéből: Betegh Sándor birtokos, gróf Bethlen Bálint birtokos, Szilvássy Béla birtokos, Weress Dénes alispán.

Udvarhelymegyéből: id. Daniel Gábor főispán, ifj. Daniel Gábor orsz. képvis., Ugron Gábor orsz. képvis.

Összevettük és egybevetettük a vidékiek és kolozsváriak ülés-látogatásának összsámát s az eredmény az, hogy a többség átlag a vidékiek mérlegére csik, tehát a határozatok mindig az élet és közvetlen szükségesség hatása alatt születtek a mellett, hogy az egyes vidéki és lényeges ügyekben a vidéki elnökségek mindig előlegesen külön is megkérdeztettek, mint ez pl. a segélyezések kérdésénél, az iparmozgalom ügyeinél történt s a mint többek közt az egyesület által felállítandó pénztintézet kérdésében is megtörténni határoztatott.

Kolozsvárról egyébiránt, mint az igazgató-választmány választott vagy virilis tagjai, az alábbi férfiak folytak be a lefolyt évben az akció megindítás nagy munkájára: Bartha Miklós szerkesztő, Benigni Samu nagyiparos, Bíró Béla r. kath. stat. kanonok-előadó, dr. Csernátóni Gyula gymn. tanár, dr. Csiky Viktor egyetemi tanár, dr. Concha Győző egyetemi tanár, Cseh Lajos nyug. bányatanácsos, de Gerando Attila író, Deák Albert ügyvéd, Ditrői József mérnök, Dorgó Albert kir. közjegyző, dr. Éltes Károly apát-plebános, gróf Esterházy Kálmán orsz. képvis., dr. Felméri Lajos egyetemi tanár, Ferencz József unit. püspök, Gamauf Vilmos erdélyi gazd. egyleti titkár, Girsik János erdőigazgató, dr. Haller Károly egyetemi tanár, Haller Rezső ügyvéd, dr. Hegedüs István egyetemi tanár, Horovitz Samu vállalkozó, Ince József ügyvéd, dr. Jenei Viktor egyetemi tanár, Magyary Mihály nyomdatulajdonos, Nagy Béla pénzügy-igazgató, Polez Rezső ügyvéd, Rieger Imre. tanár, Sigmond Dezső orsz.

képv., dr. Szász Béla egyetemi tanár, Szász Domokos ref. püspök, dr. Török István gymn. igazgató, Véghe Bertalan életbizt. igazgató.

Az ülések elnöklését mindannyiszor — kivéve legutóbb 2 esetet — az egyesület fíradhatatlan elnöke gróf Bethlen Gábor főispán vitte, kinek hazafias lélektől áthatott vezetésének köszönhető, hogy a mindig erdélyi érdeklődéssel s azért erdélyi tüzzel és szívóssággal folyt viták csak tisztázták a kérdéseket, de keserűséget nem hagytak a szivekben. Ha mi sikert jelenthetünk e nagy munkásság év eredményeként e sorainkkal, az mind az ő nevével kapcsolatban veendő s valóban nagy társadalmi mozgalmunk nem találhatta volna meg nálánál méltóbb, nemesebb s szent lelkesültségtől mélyebben áthatott vezetőjét.

Az igazgató-választmány ülései a lefolyt év alatt mindig nyitlak voltak; zártüléssé alakulásra egyszer sem volt szükség, mindennemű közlemény azonban csak úgy kerülhetett nyilvánosság elé, mint azt a titkár a hírlapokkal közölte.

A directorium volt az idén is, az igazgató választmány tárgyalásainak előkészítője s a folyó ügyek rövid uton elintézője, dr. Haller Károly működő alelnökkel élén, ki, nincs e jelentésben oly tény, hogy annak közvetlen részese és intézője ne lett volna s kinek az egyesület érdekében tett lépései, fáradsággal s áldozattal tett különböző sokszoros utazásai szüntén külön fejezetet érdemelnének e jelentés során.

Biró Béla kanonok, erdélyi r. kath. status előadó, dr. Felméri Lajos egyetemi tanár s miután Nagy Béla pénzügyigazgató évközben lemondott, a helyébe megválasztott Sigmund Dezső orsz. képviselő a directorium tagjai.

Összesen 22 ülést tart, rendszerint a váratlan szükségek szerint hirtelen összeülve, mintegy permanens tanács, támogatva a közvetlen tisztikart, mely egyetértő szellemmel történő meghányása-vetése az intézkedéseknek, az E. M. K. E. sikerei egyik további titka és előmozdítója.

A 22 ülésben több száz kisebb-nagyobb fontosságú ügy tárgyalatik le, számos olyan, mely igazgató választmány elé soha nem került.

Az egészen discret, de elvi fontosságú s többnyire igen nagy jelentőségű ügyek az idén is az igazgató választmány és directorium elkerülésével, vagy is inkább az általa eszközölt áttétellel, az elnöki szakosztály által intéztettek el, mely szakosztálynak jegyzőkönyvei, levél- és irattára az egyesület egyéb irományaitól elkülönözve zár alatt közvetlenül kezeltetnek.

Tartatott általa 7 ülés, gróf Bethlen Gábor közvetlen vezetése alatt s részt vettek e 12 tagu szakosztályból a tanácskozásokon: dr. Haller Károly alelnök, Gyarmathy Miklós Kolozsmegye alispánja, Horváth Gyula orsz. képviselő, Kovács Ferencz apátplebános, Szász Domokos ref. püspök mint vendég, és a titkár mint jegyző és előadó. Végzett ügyeiről nem számolunk, hanem hivatkozunk a bevezetésben tett kijelentésünkre.

Többi szakosztályaink közül a fiók-választmányok s különösen a női választmányok alakulása következtében, minthogy a munka ezek által véttetett át, egészen szünetelt a gyűjtő szakosztály működése. Ellenben tartott:

1. Az irodalmi szakosztály gróf Kun Géza, majd dr. Szász Béla elnöklete alatt két ülést, megállapítván az alakítandó népkönyvtárak- és olvasókörök által használható könyvek és olvasmányok részletes katalógusát, alapszabálytervezeti mintáját, s a memorandumszerű fölhívást, melyben e jelentős közműveltségi intézmények létesítése érdekében kezdeményezünk;

2. A közművelődési szakosztály gróf Esterházy Kálmán elnöklete alatt két ülést, véleményt nyújtván az u. n. növendékesere ügyében. majd pe-

dig megbírálván s terjesztésre ajánlván a Mehner-féle népies u. n. jó füzetekből a viszonyainkhoz valókat;

3. A közgazdasági szakosztály báró Jósika Sámuel elnöklete alatt két ülést, melyek tárgya volt a vidéki pénzintézetek betétek által való támogatásának fontos kérdése, a kolozsvári neol. izr. hitközséggel kötött 5000 frtos kölcsön ügye, s pár ipari vállalat tőkebefektetésért való folyamodványa fölött való határozás.

Nem e külön ülésezésekben határolódik azonban szakosztályainknak, az E. M. K. E. e consultatív közegeinek munkálkodása: hanem igenis nagy mértvet nyert tevékenységük s ugyszólván egészen vállalkra nehezedett — legalább néhány tagjukban — a teher, az év főmunkáját, az első akczio megindítását illetőleg.

Az igazgató választmány határozata alapján ugyanis mindenik szakosztály elnökéből, előadójából és szakosztályilag megválasztott 1 tagjából alakítottatott egybe az az ad hoc-bizottság, mely hosszas és részletes adatgyűjtés, fő-és albizottságok kiküldése, egy egész évig elhuzódott szorgalmas, beható kritika s összehasonlító mérlegető munka után megállapította és kidolgozta az egyesület segélyezései elveit, a segélyezés konkrét helyeivel és intézményeivel együtt, hosszú évekre előre kiterjedőleg.

Hat szakosztály után 3—3 tagot véve: gróf Bethlen Gábor elnöklete alatt: Bartha Miklós, dr. Concha Győző, dr. Csernátoni Gyula, Deáky Albert, gróf Esterházy Kálmán, dr. Felméri Lajos, Gamauf Vilmos, Gyarmathy Miklós, dr. Haller Károly, Horváth Gyula, dr. Hegedüs István, báró Jósika Samu, Kovács Ferencz, gróf Kun Géza, Rieger Imre, Sándor József, dr. Szász Béla és Ugron Gábor, ez az ad hoc-bizottság, mely előadójává dr. Hegedüs Istvánt választván, általános irányelvek megállapítása mellett mindjárt az egyesületi év elején Gyarmathy Miklós elnöklete alatt egy szűkebb 7-es bizottságot küld ki magából, elnök és előadó mellett tagok lévén ebben: Bartha Miklós, Gamauf Vilmos, dr. Haller Károly, Kovács Ferencz apátplebános és Sándor József. E 7-es bizottság számos, a részletekbe menő ülésezés után további albizottsággul Bartha Miklós elnöklete alatt, dr. Hegedüs István előadót, Gamauf Vilmost, Kovács Ferencz apátplebánost és Sándor József titkárt küldi ki, mely bizottság aztán ad hoc 5-ös albizottság nevet nyer, beteken át reggeltől estig dolgozik, majd fokozatosan beszámol a 7-es bizottságnak, ez a plenumnak s végül az igazgató választmány ápr. 12-én és 13-án két napig tartó tárgyalás után megállapodik a munkálatban, melynek elkészítéséhez ezer fej gondolkodása s ezer szív lelkesedése járult.

Hátrább leirjuk a modus procendedit is, melylyel az ad hoc-bizottság, illetve az igazgató-választmány az anyag begyűjtését illetőleg eljárta, itt most még a 6-ik szakosztály, a kitelepítő székely-szakosztály megalakulásáról emlékezünk meg, mi az ápr. 12-én Bartha Miklós alelnök által Kolozsvárra egybehívott gyűlésben történt. E szakosztály tagjai ama férfiak köréből állottak egybe, kik fennebb az igazgató választmány tagjaiul felsoroltattak. Elnök: gr. Bánffy Béla, alelnök Horváth Gyula, előadó Bartha Miklós; tagok többek közt: Bedő Albert, gróf Bethlen Géza, id. Daniel Gábor, Gamauf Vilmos, Gálffy Sándor, Györffy Gyula, Kovács Albert, Kovács Ferencz, Mikó Balint, Orbán Balázs, Pócsa József, Szabó József, Szathmáry György, dr. Török Albert, Ugron Gábor. E szakosztály említett ápr. 12-ki ülésében megállapodott a kitelepítés általános elveiben s az igazgató-választmány elé nyújtandó javaslat kidolgozásával Bartha Miklóst bizta meg.

A szervezettel végzendők először, kiemeljük, hogy az E. M. K. E. a lefolyt évben is párhuzamban tartotta szem előtt az összefogó rendszeres központi nyilvántartást és az egyedül gyümöleszőző autonóm fiók-élet fejlesztését.

Ez évben alakultak meg: hunyadmegyei, kis-küküllőmegyei, maros-tordamegyei, szolnok-dobokamegyei és udvarhelymegyei női választmányaink: Barcsay Kálmánné, gr. Horváth-Tholdy Lajosné, báró Bánffy Györgyné, gróf Bethlen Pálné és dr. Török Albertné elnökségeik alatt; a szilágymegyei választmány; alakultak újra a Kolozsvár körösi (igen tevékenyen), a Vajda-Hunyad és Medgyes városi választmányok, s keletkeztek a torozkói kör és cs. gorbói fiók. E nagy lépések közt nagy: gróf Károlyi Tiborné és a gróf Desseffy Aurél elnökségök alatt a Budapest fővárosi férfi és nő választmány megalakulása, mely esemény életünkben, s az a szövetségi lépés, melyet az orsz. iskola-egylet tett felénk, midőn felajánlotta, hogy fővárosi tagjaink tagdíjainak alapszabályszerű 25%-ért lemond a saját gyűjtésről.

Egy tekintet különben a tagok megyék szerint csoportosított névsorára s azonnal szembeötlő, hogy egyesületünk a haza bármely vidékén és városában egy fölhívásra képes fiókot alakítani, a minthogy mindenfelé előjegyzvők azon vezér férfaink és nemes hölgyeink nevei, kiknél előbb-utóbb a megalakítás iránt hazafias bizalommal alkalmatlankodni kénytelenek leszünk.

Magukban az erdélyi részekben ma már kivétel nélkül minden megyében van megyei választmányunk, összesen 16, minden nagyobb helyen önálló városi választmányunk, összesen 8; ezek mellett pedig szintén többé-kevésbé önállólag 15 vidéki körünk van, a megyei választmányok által működőleg 26 fiókunk. Ide véve az 5 megyei női választmányt, 70 elnökséggel van Erdély behálózva, mihez hozzáveendő, hogy a szilágymegyei „Wesselényi-egylet” egy megyei választmány hatáskörében az E. M. K. E.-vel szövetségben áll s az év folyamán az aradi „Kölsey-egylet”-tel oly egységre léptünk, hogy nevezett testvér-egylet beszedi az E. M. K. E. aradmegyei tagjaitól a tagdíjt, a megyei választmányoknak az alapszabályok által biztosított 25%-ka fejében, mely összeget saját megyei kultur-céljaira fordítva, erről évi jelentésében számol el.

A választmányok, körök, fiókok szervezetével s működésével jelentésünk külön részletes fejezete foglalkozik, kiemeljük azonban itt általánosságban, hogy ez évben a központtal való kontaktus eleve név tételére különösen befolyt az egyesület által megindított iparmozgalomban való változatos levelezés s még sokkal inkább az akció megindítását illető anyagbekérés s az e körül kifejlett élénk és gazdag irat-váltás. Az egyes elnökségek tagjainak számlakönyve központilag kiszolgáltatta lévén, állandó kölcsönös közlés által tartatott fön a tagmozgalom képe s éretett el a nyilvántartás tisztasága.

Ötezeret halad a központnak csak a fiókok irányában tett levelezése száma, míg az általános postaküldemények darab száma az idén is fölött 30,000-ig.

E correspondenzia magyarázza meg a központi iroda munkáját, melyről — minthogy a párhuzam felemlítésével kezdők — itt mondjuk el, hogy: a mindig postafordultával elintézett folyó ügyek tengere közt, háromszor szolgáltatta föl ez évben zárt levélben egyenként és névszerint az egyesületi tagokat esedékes díjaik beküldésére; 10,000 példányban terjesztette el a tavalyi közgyűlés fölhívását a nemzethez; adakozásra kérő felhívásokkal megkereste az egész magyar haza összes viriliscit; elvégezte az 1885-ben, a megalakuláskor, s az azóta összesen kibocsátott 10,000 ivnek tulajdonosaiktól való bekérését; lebonyolította egy 100,000 frtos nemzetéri fölszerelés vállalkozása ügyét, mely egymaga egy irattárrá nőtte ki magát; végezte a hazafias sajtóban az összes ágitációt; végrehajtotta hátrálék nélkül az igazgató választmányának e mozgalmas évben való minden határozatait; kezdeményezte s elvégezte a szünetelő gyűjtő-zak-

osztály helyett az idén megejtett s immár majdnem kimerítettnek látszó többféle gyűjtés-módokat; kielégített az ország minden részéből seregesen hozzáforduló minden megkérését, s mit egyedül kellett vala említeni: elkészítette és teljesen rendbehozta az egyesületnek összes számadásait, könyveit, melyek a hirtelen túlárasztás s folyton reáeső új anyag következtében csaknem nyers anyag gyanánt feküdtek 1885. ápr. 12-étől, tehát 3 évtől kezdve fölhalmozódva maig.

Ki beszélne itt még részletekről!

Egy szűk irodában összezsúfolódva folyt — mintegy 4 hónapig még éjjel is — a munka, csakhogy a közgyűlés elé úgy állhassunk, mint kik gyűjtésben, szervezkedésben, rendszerességben, tervkészítésben kimerítettünk mindent, mi csak emberileg lehető.

A harmadik rendes igazgató választmánynak immár tíj ösvényeket kell törnie.

*

Mi eredménye lett e széles alapu tovább-fejlődésnek, bizonyíték erre egyfelől először is a tagok szaporodásában nyilvánuló erkölcsi haladás, mely szerint oly esztendőben, midőn a legmegrázóbb elemi csapások sújtották hazánkat s hosszú ideig lázas háborus hír foglalta le a figyelmet s a kedélyeket, midőn a mellett a tagok gyűjtését viszonyainkhoz képest már kimerítettnek mondák: örökös és alapító tagjaink száma 200-al, rendes tagjaink száma harmadfélezerrel, pártoló tagjaink száma 1000-el szaporodott, mely szaporodás következtében f. év jun. 30-án összes örökös- és alapító tagjaink száma 1548-ra, a rendes tagoké 11,329-re, a pártolóké 3944-re, s így összes tagjaink létszáma **16,843**-ra emelkedett.

De bizonyíték másfelől az az anyagi gyarapodás, mely az adakozás új útját kereső áldozatkészség folytán az esedékes tagdíjakkal együtt kész vagyonunkat az utolsó zárszámadásig, f. év jul. 1-éig, pontosan: 258,007 frt és 46 kr-ra emelte, tehát a tőkét egy év alatt majdnem megkétszerezte.

E tőkeemelés 10,253 tétel alatt történt, vagyis 10,253 külön czimtet tartalmazó pénzküldemény érkezett, ennyiszor nyult felénk a kéz, hozván egyszerre legkissebb összegben 4 krt, legnagyobban 2202 frt 03 krt.

Az aláírásban biztosított, s ha akadálytalanul befoly, még várandó összeg összesen, közel 185,790 frt. és 55 kr., vagyis mint a jun. 30-ki mérleg mutatja: az E. M. K. E. készpénz és várandó vagyona együtt véve e pillanatig 443,798 forint 01 krajczár.

A várandó azonban csak évek folyamán esedékes s mint az egyesületi élet természetnana mutatja, legalább 50%-ka storno alá esik.

A tény az, hogy készpénz vagyonunk aug. 12-kéig negyed millió 5-ös %-ra kamatozó tőkét mutat.

E 10,253 czimból, ha néhány nagyobbát itt kiemelünk, példaképen tesszük, illusztrálni az áldozatkészség képét, jelölni a medret, melyben jelenleg a közadakozás nagyjában mozog.

Első sorban is elvi jelentőségű s a szívet magosan földobogtató áldozat volt ez egyesületi évben nemes Kis-Küküllővármegye közönsége. Mindjárt közgyűlésünk után azon örvendetes esemény vezette be ugyanis az évet, hogy a kis-küküllőmenti kies megye törvényhatósági közgyűlése, szeretett elnökünk gróf Bethlen Gábor főispán elnöklete alatt, két év alatt befizetendőleg, 2%-os vármegyei pótdó adakjában, 10,000 frtot szavazott meg. Már előbb 1885. novemb. 26-án szavaztatott ugyan meg egyesületünk e legnagyobb örökös tagsága s Tisza Kálmán belügyminiszternek 1886. febr. 6-án 5580/III. b. sz. alatt kélt leiratával „tekintettel e kiválóan közérdekű“ egyesületre, valamint az

1883. évi XV. törvényczikk azon rendelkezésére, mely szerint „a megyék közmívelődési czélokra is vethetnek ki pótdadót,“ elvben helyben is hagyatott az: azonban, a pótdadóval való fedezés kimondásánál az idézett törvény 10. §-nak intézkedése, mely szerint a pótdadó igénybe vétele és mérve iránt a törvényhatósági közgyűlés rendszerint évenként előre a költségvetés megállapítása alkalmával határoz, figyelmen kívül hagyatván, a fedezés módjának már most kimondásához a miniszteri megerősítés hozzá nem járulhatott. Ennek következtében az 1886. szept. 25-én Dicső-Szt.-Mártonban tartott őszi rendes közgyűlés az utóbbi kifogást a bizottsági tagoknak is előre értesítése mellett szabályosan elenyésztetvén, a fedezésnek 20%-os pótdadóval való megejtése az 1886. okt. 9-kén 55,928/III. b. sz. alatt kelt belügyminiszteri leirattal tudomásul vétetett. A határozat ellen egyetlen oldalról fölfolyamodás történn, az erre érkezett belügyminiszteri leiratban ismét azt a jól eső erős és biztos hangot halljuk felénk szólni, mely ez előtt 3 évvel egyesületünk megindulásakor korlátjaik közé utasította vissza Besztercze-Naszód- és Szebenmegyék nemzetiségi zajongóit, kik a vármegyei zóldasztal mellől hitték magukat illetékeseknek, hogy egy törvényes és hazafias társadalmi mozgalmat fészítsd meg kiáltásokkal elfojthassanak. „Az E. M. K. E. — mondja Tisza Kálmán a folyamodással élt gör. keleti pap beadványára okt. 19-én 57,291/III. b. sz. alatt — a közmívelődés előmozdítására czélzó s a különböző nemzetiségekkel szemben minden ellenséges indulatot kizáró közérdekű működését e vármegyére is kiterjesztvén, annak illetén támogatása a megyebeli lakosokra bármely ajkuak is legyenek azok, sérelmet nem vonhat maga után.“ Valóban ez első E. M. K. E. pótdadó illetén bevezetése után méltán irhatta a megye nevében, annak lelkes alispánja H. Gaál Domokos egyesületünkhöz: „Vajha Kis-Küküllőmegyének ezen áldozata az ország minden részében nagyra élesztené a hazafias lelkesültség lángját, hogy annak fényénél és éltető melegénél az E. M. K. E. működése nemcsak hatályos, hanem egészen sikerteljes lehessen!“ A nemes megyét, mint legnagyobb örökostagunkat az igazgató választmányi gyűléseken ez évben a törvényhatóság közgyűlése határozatából gróf Bethlen Árpád megyei virilis bizottsági tag képviselte.

Alig hangzottak el tavalyi kolozsvári első rendes közgyűlésünkön az eljének, midőn az ezt követő ünnepélyes diszcebédén Szász Domokos erdélyi ref. püspök választmányi tag viharos hatást keltett hatalmas felköszöntőben azon kijelentést tette, hogy élete tartamáig minden évben évi 200 frtot fizet az egyesület pénztárába. Társas összejövetelel jelentette ki folyó év február havában Peielle István kolozsvári nagy-kereskedő is 1000 frttal alapítová belépését, az összeget mindjárt másnap egészben lefizetve.

Évi 100 frtot szavazott meg Szentés város közönsége, míg az egyesület fenn áll. És meg kell itt is említenünk Ferenczy Lajos városi képviselőt Miskolczról, ki évi 50 frtot ígért a míg él, s kérés és felszólítás nélkül a legnagyobb pontossággal fizeti immár a 3-dik 50 frtot.

Ugyancsak 1000 frt. alapítványt tett le a „Magyarországi tanítók Eötvös-alap“-jánál Gyertyánffy István a m. kir. állami Paedagogium igazgatója, azon mély vonatkozású rendeltetéssel, hogy az összeg kamatai évenként az E. M. K. E. által ajánlt valamelyik erdélyrészi tanítónak adassanak, kit az egyesület saját czéljai szempontjából e jutalomra kiváltképen érdemesnek talál.

A Bécsben fennállott „Bécsi magyar segélyző és társas-egylet“ feloszolván, 1000 frtot tevő vagyonának az egyesület számára leendő juttatása végett, a jobbára erdélyiekből álló tagoknak f. év febr. 13-án tartott gyűléséből megkereső lépések történtek dr. Borosnyói Lukács Lajos volt elnök] által, minek következtében az ügy immár belügyminiszteri jóváhagyás stadiumába került.

Alapítótag Orbán Balázs orsz. képviselő, a püspök-ladányi vasutállomásnál ezer frtot (200 darab aranyat) lelvén, sietett az összegről, miután Curiai végzés által annak birtokló jogába helyeztetett, az egyesület javára nagylelkűen lemondani. Miután a kitűzött határidőig tulajdonosként senki nem jelentkezett: az összeg kiszolgáltatásáért lépések tétettek a letéteményes fővárosi áll. rendőrhivatalnál.

Uj, az E. M. K. E. gyűjtése történetében váratlan és fölemelő kezdeményezés az, mely Karacs Teréznek beküldött fillérei alapján Bartha Miklósné által példátlan erélyvel és önfeláldozással Kolozsvárt a tél folyamán inauguráltatott.

Karacs Teréz, ki már az 1830-as évektől erre felé a magyar közművelődés, a nemzeti nőnevelés egyik legelső uttörő hősnője gyanánt áldozá a hazának életét, — aggkora beteg magányából értesülve az új ébredésről, sietett csekély nyugdíja filléreiből élete egész idejére mindennapra 1 krajczárt fölajánlani. Az első év 365 krajczárt beküldve, gyönyörű lángszavakkal hívta föl a magyar nőket az adakozás ezen módjára. Minden nap a háztartásban egy krajczárt megtakarítani s meggyűjteni, ha csak 100,000 magyar nő szánná rá erre magát!

Bartha Miklósné — kinek kiváló férje szóban és írásban annyi tüzzel és annyiszor hívta fel a magyar társadalmat O'Connellnek az irek számára tett csodás penny-gyűjtése példájára — Bartha Miklósné ragadta meg a nehéz föladatot, testet adni egy kimondott szónak, s férfinak becsületére váló, illetve csak nőt jellemző önfeláldozással, félig betegen indult neki: ideát valósítani, — lelkes társnőket toborozva össze — tél közepén házalni! Magyary Gézané, Pákey Lajosné, Weisel Mari, Nagy Piroska, Csákány Vilma önkéntes társnők kíséretében, majd megnyerve Szász Gerónét, Boross Györgynét, De Gerando Antoninát, Agh Vilmát (Bánfi-Hunyadon), Nemes Irmát (Szamosfalván), Nemessányi Marit, Kellnerné-Arany Juttát (Beszterczén), Bikkfalvy Istvánnét (Zilah), dr. Csernátoni Gyulánét (Deesen), Pap Jánosnét (Sz.-Kereszturt), özv. Kopriva Ferencznét, Simay Ferencznét (Türeből), Bartha Vilmát (Sepsi-Szent-Györgyről), Pap Bertát és Pap Annát (Székely-Kereszturról), Nemessányi Vilmát (Gyéresről); házról-házra ismerős és ismeretlen nőkhöz bemelve, rövid idő alatt nem kevesebb, mint közel 1000 aláíró találatot, kik együtt harmindezer forintot tesznek ez évben krajczárónként félre.

Évkönyvünk megfelelő helyén közöljük az első 1000 nevét, kik példát adtak az igazi korál-munka csodás eredményéről: sokat nyujtani a köznek, anélkül, hogy az egyes tulságosan megsínylené.

A Kolozsvárról így megindított hullámverés hatása a Budapest fővárosi választmány azon ténye, hogy félre téve a tagokat gyűjtő nehézkes s töméntelen költségbe kerülő szokott utat, 3600 perselyt helyezett el, a főváros lelkes hölgyeinél, kik családjuk édes szentélyében, terhes gondjaikon felül, arra is kötelezték magukat, hogy minden héten egy hatost dobnak a nemzeti ügy ez önkéntes adópénztárába!

Tervben van a perselyeknek tovább terjesztése s valóban nem lehetne csodásabb eredményt elérni, mintha minden istentől megáldott tüzhelynél, minden templomban és közhelyen ily perselyek helyezettetnének el. A skót presbyteri egyház tudtunkkal nem ad összes lelkészi karának semmi fizetést, de eltartja mindannyiát fényesen csupán . . . a templomban kitett perselyek által.

Nagy eredményű pénzteremtési forma az E. M. K. E.-re nézve a táncvigalmak rendezése. Levéltárunk — mint mozgalmunk emlékeit — százait őrzi az idej farsang béli meghívóinak.

Első helyen áll a tánczvigalmak közt — hogy egyes megemlézéseket is tegyünk — a fővárosi E. M. K. E. bál, mely az idén is megtartatva, a legfényesebb erkölcsi siker mellett 1450 frtot jövedelmezett. Ő Felsége Urunk és Királyunk ismét 100 frttal váltotta meg jegyét, s a bálon jelen voltak a főváros legelső politikai, katonai, születési s társadalmi előkelőségei. — A maros-tordamegyei női-választmány maros-vásárhelyi bálja, melyről megfelelő helyen külön emlékezünk meg, szintén a legelőkelőbb közeleti tényszerű fényes részvéte mellett 1055 frt 30 krt jövedelmezett. Nem kevesebb mint 735 frt 50 kr folyt be a kis, de drága magyar Nagy-Enyed városában tartott bál jövedelmében; 603 frt. átlagjövedelmet jelentett be a derék székely városban, Udvarhelyen tartott bál bevételében az udvarhelymegyei nő-választmány; 500 frt juttatott a kolozsvári nő-egylet egy népünnepélyből: 377 frt. 88 krt a Békés városi bál eredménye; s 442 frtot teremtett a Gyarmathy Zsigáné tombolája a Margitszigeten 1886. szeptemberében.

Nem czélunk azonban itt ismételni a sajtóból eléggé ismert adatokat. De ki kell emelnünk a tény, vagy legalább élénken utalnunk kell a Kolozsvár városi választmány aegise alatt lefolyt ama kolozsvári estélyekre, melyeket a tél folyamán a költő Petelei István rendezett. A „Kolozsvár városi választmány“ fejezet alatt le vannak írva az estélyek, úgy a mint a városi választmány rólok nyilatkozik: itt is ismételjük azonban köszönetünket úgy a rendezőség s annak feje, mint az estélyeken rész vett nagy nevek és urnók iránt, kik nem csak 1806 frt 20 krhoz közeledő jövedelmet teremtettek, de Kolozsvár, mint erdély-részi vezérváros életében az E. M. K. E. küldetéséhez méltó új szellemet juttattak érvényre ez estélyek alatt.

Nem szüneteltek azonban a taggyűjtések sem, sőt hatalmas eredmények jelentettek be. Hogy lehetne különben az E. M. K. E.-nek 17.000 tag-létszáma, midőn csak most üli második közgyűlését?!

Itt sem lehet feladatunk minden gyűjtést elősorolni, de némelyek könnyet hajtanak a szembe s édes őket minél többször emlegetni.

Már csak a közgyűlés után vettük Baross Gábor közmunka és közlekedésügyi miniszter, illetve Lukács Béla m. kir. áll. vasuti elnök igazgató kötetnyi iv-gyűjteményét, melyeken a m. kir. állam-vasutak hazafias tisztviselői 8862 frt 53 krt irtak alá, 2202 frt 03 krt, mint esedékes részletet azonnal beszállítván. „Örömemre szolgál, közölnöm e tény“, mondotta s mondhatta méltán a miniszter leiratában.

A rimamurány-salgó-tarjáni vasmű részvénytársaság 2031 frt 85 kr. aláírási eredményt jelentett be 1886. decz. 2-kán, közel 2000 frtot egyszersmind beszállítván; a magyar észak-keleti vasut vezérigazgatója Ivánka Imre 574 frt 64 kr aláírást gyűjtött a vasut tisztii, altisztii, szolga és munkás-személyzete közt s 478 frtot összegyűjtve küldött be Kolozsvárra; Biharmegyei lelkes főszoigabirái: Szabó Sándor (Kakasd), Kiss Elek (Nagy-Várad), Fráter Gyula (Derecske), Pálincás Imre (Tenke). Beliczay Sándor (Belényes), Csányi István (Élesd), Géczy János (Kapocsány) gyűjtésökben 3648 frt aláírásról értesített Beóthy Andor alispán; és 1011 frt aláírást érkezett Veszprém megye alispánja, Véghelyi Dezső utján, befolyt 511 frttal kapcsolathban.

Általában állami és törvényhatósági tisztviselőink lelkében él az E. M. K. E. szent hivatása és czélja leginkább átértve és átérve. Időrendileg véve 754 frt aláírást jelent be s 354 frt 20 krt küld be aug. hó végén Mattyók Benze Pest-Pilis-Solt-Kiskunmegye főszoigabirája; 312 frt 30 kr. aláírást jelent be Bély János győrmegeyi főszoigabiró, az egész összeget beküldve; bejelent Kapczy Vilmos győrmegeyi főszoigabiró 148 frtot; Szakáll An-

tal nógrádmegyei főszolgabíró 144 frtot; ifj. Szilágyi Lajos ráczevei (Pestm.) főszolgabíró 433 frt 17 krt; Erdőhegyi Barna mándoki (Szabolcsm.) főszolgabíró 486 frtot; Lovász Gábor margittai (Biharm.) főszolgabíró 252 frtot; Szőlősy Ferencz vaskohi (Biharm.) főszolgabíró 180 frtot; Gerenday Lajos szegszárdi (Tolnam.) főszolgabíró — az egész összeget begyűjtve — 680 frtot; Montsko Ferencz (Bethlen falu, Szepesm.) főszolgabíró — majdnem az egészet begyűjtve — 171 frtot; Tompa Miklós háromszékmegyei főszolgabíró 607 frtot; dr. Angyal Kálmán torontálmegyei főszolgabíró 174 frt 50 kr gyűjtést. Hasonlóképen járul buzgalma folytán Erdély nagy ügyéhez: Nesselfeld Lajos Torda város főjegyzője 536 frt, Balogh Vilmos min. titkár 202 frt 20 kr., Tasnádi Nagy Gyula orsz. levéltárnok 204 frt, Kovács Géza magy. kir. főerdész 143 frt, Gidófalvy Béla vezető számtiszt Lugosról 120 frt, Zsolnay Mihály budapesti postatiszt 420 frt, Szondy Mátyás szabadkai törvényszéki bíró 128 frt., Toperczer Károly margittai (Torontálm.) kir. járásbíró 102 frt, Háromszékmegye alispánja báró Apor Gábor a közlekedésügyi miniszter rendeletéből egy utmunka-bírságból 500 frt gyűjtéssel, illetve bejelentéssel.

Lehetetlen, hogy a fenyesés eszme ne hatott volna gyűjtőlag épen a fenyesés iránt nyitva álló ifjú szívekre. Eltekintve az iskolában állandólag folyó, egyformán kedves, de kisebb gyűjtésektől: kiemelendő e tekintelben a budapesti m. kir. magy. tud. és műegyetem polgárainak 670 frt, valamint a kolozsvári egyetem egyes karjai ifjuságának 310 frt. adakozása.

Az összes kibocsátott iver bekértevén, legnagyobb tétellel 854 frt aláírással érkezett be a gróf Bethlen Pál választmányi tag iver.

Az egyesek nagyobb áldozatára példa a Szautter Gusztáv pécsi köz- és váltó-ügyvédé, ki 500 frttal lépett be, az olasz Sidoli circus-társulatáé, mely szintén 500 frttal lépett be a tagok közé; a gróf Teleky Árvédé, ki miután édes atyja kifizette helyette 1000 frtos alapítványa hátralevő 400 frt részletét, a „saját erejéből“ akarva ígértét beváltani, zsebpénzéből újabb 400 frtot küldött, mely összeggel legnagyobb 1500 frtos alapítójává lett az egyesületnek.

Rafaj Károly, az egyszerű székely birtokos, első alapítónk, áthatva a tavalyi közgyűlés magasztosságától, 300 frtos alapítványát 500 frtra emelte föl.

Ex uno disce omnes!

A példákban csak képét akartuk adni a nemzet áldozatának, nem kimeríteni a sajtó útján amugy is ismert adakozásokat, melyek módjának és leleményességének vége-hossza nincs.

De ez idézetek arra is példák, mily gondos kategorisálással tartatnak nyilván — örök időkre fölfektetve — a közönség fillérei, még az itt fel nem sorolt legeslegkisebbek is.

Említők, hogy az egyesület pénztári könyvei és számadásai, mindenben a megállapított s elfogadott részletes pénztárkezelési szabályzatot tartva szem előtt — a megelőző két közgyűlés által adott indennityhez képest, elkészültek.

Junius hó 22-én szabályszerűleg elébb egy háromtagu bizottság, majd a számvizsgálók kiszálván megvizsgálták és számbavették a pénztár-, fő- és számlakönyveket, naplót, folyó számlakönyvet és főrgalmi naplót stb., s ezeket egymással, valamint a hozzájuk tartozó okmányokkal és iratokkal, a titkári beutalásokkal és levéltárral egybeahasonlítván, mindent „a legszebb s a legnagyobb pontossággal vezetettnek“ találtak, mely után nyomban meg-ejtetvén az egyesületnek bizottság szempontjából a városházán elhelyezett Wertheim-székrenyében őrzött vagyona fölött a pénztárvizsgálat is, kitént, hogy az E. M. K. E. vagyona példás bűséggel és tisztasággal mindenben a szabályzatnak, számadásoknak és a hozott határozatoknak megfelelőleg teljesen hiánytalanul kezelve és megőrizve van.

Mint az eredetiben mellékelt zárszámadásokból kiténik az E. M. K. E. összes kiadása 1887. decz. 28-tól mind maig (1885. jun. 30-ig), t. i. az akció általános és egyetemleges megindítása pillanatáig segélyezésekben és költségekben együttvéve 11.907 frt 19 kr., mely összegnél megkívánjuk itt jegeyzni, hogy ez nincs benne abban a hátrább részletezendő 16,355 frtban, mely a tulajdonképeni akció első tömeges segélye s melynek folyósítása már megindított, vagyis mely még ez évben, mint megszavazott segély a tanévnek szeptemberben való megújításával kiadandó.

Ebből a lefolyt 3 éves összes egyenes személyi kiadása 3995 frt, mely összegbe értendő a titkár, pénztárnok, könyvelő, titkári segéd s a szolgálata díjazása, vagyis ez összeg szűlte kezdet óta a dolgokat s hozta létre a befolyt s a még biztosított negyed és negyed milliót! Oly egyenes személyi kiadás, melyről merjük állítani, hogy a végzett óriási munka mellett példátlanul áll s mindennél inkább ilusztrálja a takarékosagra törekvést, melylyel az igazgató választmány a nemzet drága filléreivel eljár. Nem érdektelen ezzel szemben az összehasonlítás kedvéért ideiglatva megjegyeznünk a berlini sulferájn eljárását, mely fennállása után több évvel e sorokat adta ki évi jelentésében: „A 12,332 márka ez évi jövedelemből k. b. 500 márka lett a tulajdonképi egyesületi czélokra, iskolák támogatására fordítva, míg a többi az egyesület terjedéséhez föltétlenül szükséges agitációra fordított.”

Nagyrészt követelnek azonban a fenti 11,907 frtból a nyomtatványok, az a valóságos papíremésztés, melylyel az ily természetű mozgalom jár. Csak nyomtatványokért, sokszorosításért 1332 frt 60 krt adtunk ki e három év alatt akkor, midőn minden nyomdai munkát — ugyszólva — árverelésre bocsátottunk s a vállalkozó nyomdász hazafiságból több alkalommal a munkának csak anyagát számította fel.

Az iroda teljes felszerelése, házbérrel, a fűtés és világítás kiadásaival a fölhasznált anyaggal az agitációra esetről-esetre fölvelt rendkívüli segéderőkkel, a nagymennyiségű könyvkötői munkával s főleg a pénztár-könyvelés rendszere keresztülvitelére legutóbb használt többszörös szakerőkkel, kezdetől maig 2826 forint 92 krt vett igénybe, oly összeget, melynek befektetése és kiadása jövő évek terhére volna valójában felirandó, minthogy az általa létrehozott munka mint valóban alapítási munka késő évek kiadásait könnyítette, apasztotta s enyészttette el.

Összesen 430 frt 46 krral szerepelnek a kiadások közt a postadíj s 400 frttal az id. előkészítő bizottság annak idejében tett kiadása; 552 frt 04 krral az összes utaztatás, az egyedül 350 frtba került Wertheim-szekrény, az okmánybélyegek, az értékpapírok átíratási díjai, az apróbb kiadások stb.

A fennmaradó 2460 forint 17 krajczár az akció fejezete alatt fordul elő, itt csak azt hangsúlyozván még egyszer, hogy a fent részletezett 3995 frt egyenes személyi alapítási összegben egy nagy központi igazgatás 3 éve, egy végnélküli országos agitálás, egy egyesületnek a legválságosabb viszonyok közt megteremtése foglaltatik a mellett, hogy az 1332 frt 60 kr nyomtatványi összegből a fiókok sok idejüleg ingyen láttattak el nyomtatvánnyal s hogy e pénz a tömérdék bárczakönyv, persely, ivenk fedezője is, s hogy az irodának, mint olyanak czimén fölvevő 2826 frt 92 kr magában involválja mindazt a cselekvést, mely az egyesület fogalmát teszi ki: a maga megpihenhetetlen adminisztrációjával, mely kényesebb és érzékenyebb bármely adminisztrációnál, minthogy az egyesület a tagok kegyén s örökös kritikáján alapulva, nincs oly elképzelhető kívánság, mely azonnal s formailag kifogástalanul ne volna teljesítendő.

A minden oldalról készségesen ajánlkozó erkölcsi munkát pedig szintén a központnak kell aggodalmasan kiszolgálni és keretben összetartani.

Áttérve az organizáció, erőgyűjtés, megalapító kezelőmunka ez adatai után, a revers oldalnak szintén nagy vonásokban feltüntetésére: az alapszabályszerű föladat szerint két csoportra osztva lehetünk legvilágosabbak.

Alap gondolata létezésünknek, hogy az anyaállammal való törvényes politikai uniót az érzeltek és érdekek társadalmi unioja által gyökeresszük elette, a mi végre föladatunk egyfelöl országrészünk gazdasági érdekeit az állami központtal kölcsönösségbe s másfelöl az államalkotó elemet az anyaállambeli hasonló elemmel műveltségi s érzelleti azonosságba hozni.

Az alföldi mendecze levén felleglakásuk szomszédja és pendentja, kell, hogy közgazdaságilag a mezőgazda alfölddel szemben iparos országrészszé legyünk s hogy a civilizált Európában legkeletre tolt székelységünket a Tisza-Duna-köz törzs magyarságával hozzuk ethnographiailag kapcsolatba.

E kettős föladat elérése végett kell: 1) emelni népünk vagyoni állapotán, a talpa alatti föld megőrzése s ipari gravitáció alapján pénzbeli gazdagodása által; és 2) kell culturintézmények létesítése által helyreállítani a homogeneitást ama folytonosságát, mely megszakadt — régiesen szólva — Erdély és Magyarország közt.

*

A közgazdasági czélt már alakulásával egyidejűleg szolgálai kezdte egyesületünk, midőn első sorban is egy erdélyrészi földhitelintézet melletti agitációval kezdte, följejtve specialis viszonyainkat s vezetői és erdélyrészi orsz. képviselőink által a kormány elé menve ez ügygyel, míg másfelöl alapszabályainkkal egyidejűleg irtuk zászlónkra, hogy iparunknak belforgalmat kell teremtenünk s meg kell szerezünk számára az első hazai fogyasztót, az államot, a kinstárt.

Ismeretes a közönség előtt a földhitelintézet melletti tevékenységnek a kért 500,000 frt állami segély ezuttal való meg nem nyerhetése következtében elhangozása, mi mellett az egyesület nem szűnt meg akarni: saját hatáskörében dolgozva házilag segitenie pénzvizonyainkon.

Mindenek előtt kimondta, hogy az erdélyrészi vidékenkét már létező jó hírű magyar pénzintézeteket náluk való tőke elhelyezés által segíti prosperálásra, elhelyezve egyelőre a nagyenyedi kiségitő-takarékpénztárnál 10,000, a dévai előlegezési és a brassói takarékszövetkezetnél külön 5—5 ezer forintot; fiókjai után agitációt indít a Raiffeisen-hiteliszövetkezetek érdekében s a mi fő, megkísérti Kolozsvárt nagyobb tőkével egy önálló hitel- és takarékszövetkezet létesítését s pedig oly formán, hogy előbb bekéri e tárgyban az összes fiókok véleményét a nyelbetítés ideje, módozatai s a szükség iránt? Utóbbi tekintetben egy alapszabály-tervezeti javaslat már készült is s ismételt vitátás tárgyát képezte a választmányi gyűlésekben.

A ki ismeri országrészünkben a gombamódra szaporodó pénzintézetcskék nemzetiségi tendenciáját, méltányolni fogja az E. M. K. E. ez irányu örökös törekvését, midőn egyszerű bár, de kellő időben való orvosságot keres ismert bajok ellen.

A magyar pénzintézetek prosperálása által főleg a városok, melyek többé kevésbé iparos jellegűek, nemzeti létünk e góczpontjai nyernek s bennök az ipar és kereskedelem, specialis helyzetünk e megváltói.

A ipar és kereskedelem emelésére nem szűnő munkásságot fejtettünk ki s fokozatosan nagyot ez évben. Ez nem is lehetett másképp Első volt az E. M. K. E., ki a nemzet és az ország társadalma előtt fölfedezte az erdélyrészi ipart, országos szózataival útját törte a belforgalomnak s állandó belfogyasztást inaugurált. A vámharcz kitérésekor sietett állam és nemzet figyelmét ezerszeres fölhívások, megkeresések, a nyilvánosság útján való fölvi-
 által felénk fordítani. Az E. M. K. E. indította meg tagjai által az 1886.
 ulésból a kolozsvári, „határszéli iparkiallitás“-t, mely augusztusi

közgyűlésünk alkalmával az egész országból összesereglett tagok előtt szász és székely iparunk bemutatója volt. Az E. M. K. E. szedte először rendbe iparunk termelő képességének képét, megbizottak utaztatása s az összes városok iparosaival való gyűlésezések által. Az országból jövő megrendelések ezreit közvetítette, az ipar és kereskedelem propagálása végett a titkárt az „Ifju Erdély“ ezimű kereskedelmi és ipar-lap szerkesztésére hatalmazta föl, s nagyrészen az egyesületnek is köszönhető, hogy a vámharez általában nem sújtó, hanem a belfogyasztás felébresztése által messze időkre kihatóan előnyünkre szolgál. Az E. M. K. E. védegyelet nélkül a honi ipar védelmét divattá tette a hazában, mely mellett az iparosok szüntelenül kérelmeikkel, bajaikkal keresik föl az E. M. K. E.-et, s az egylet mindannyiszor segít, közvetít. Így az iroda hónapokon át minták raktára s anyagok expediciója.

A mint tavaly első lépés volt, hogy az érintett határszéli kiállítással iparunk följött . . . . Kolozsvárig, — az idén fővárosi választmányunknak segítségével magába az ország szívébe mentünk föl, megismertetni magunkat s piacot szereznünk.

Máj. hó közepén az orsz. kiáll. nagy iparsarnokában erdélyi bazar-t rendeztünk, törekedvén, hogy csak oly czikkeket s oly árban állítsunk ki, minőket bármikor, bármily mennyiségben s ugyan oly árban nyújthatunk. Hála fiókrendszerünknek s önfeláldozó társadalmi erőinknek, a bazárt alig két hét előkészülettel, egészen váratlanul találva meg átlag készleteikért iparosainkat, oly sikerrel rögtönöztük, hogy bemutatónkkal nemcsak nem vallottunk szégyent, hanem a több ezer írtra menő elárusításon és számos megrendelésen felül piac-képességünket kedvezőleg igazoltuk, a minthogy tényleg a fővárosban s ez által közvetve a vidéken többfelé piacra is lettünk. Különösen hálásan gondolhatunk ez ügyben fővárosi férfi és nő választmányunkra, mint a mely nélkül iparunk az ország szeme elé így külön csoportosítva s ily előnyösen soha nem kerül vala; nem értük volna el, hogy a legmagasabb s legelőkelőbb nevek együtt a főváros hazafias közönségével egy héten át, máj. 14—21-ig, minden nap áramlat gyanánt látogassák kirakatainkat, dicsérve és vásárolva az ipartárgyakat, melyek részletezésébe itt nem bocsátkozhatunk.

Az erdélyrészi ipar ez első megjelenése a fővárosban a földmiv., ipar és kereskedelemügyi miniszter ur megnyitó jelenléte mellett történt s többek közt Koburg Fülöp herczeg és fenséges neje, Tisza Kálmán miniszterelnök s Trefort Ágoston vallás- és közoktatásügyi miniszter magos látogatásával is dicsékedhetett.

Gróf Károlyi Tiborné és gróf Deseffy Aurél föv. vál. elnököké, Kammermayer Károly kir. tan. polgármester alelnöke és lovag Falk Zsigmond kir. tan. fővárosi választmányi pénztárnoké az — ismételjük — meghálálhatatlan siker érdeme, s kinek nevével a fent elésorolt s elésorolandó összes közgazdasági lépéseink, mint kezdeményezővel, közbenjáróval s fáradságtalan intézővel közvetlen összeköttetésben állanak, Horváth Gyula orsz. képviselő választmányi tagé. A „Budapest fővárosi választmány“ fejezete alatt mondjuk el köszönetünket több fővárosi kereskedővel szemben.

És ha fővárosba menetele iparunknak volt a második lépés, harmadik az, melyet közgyűlésünkkel egyidejűleg rendezett s tárva álló székely-kiállításunkkal teszünk, midőn megint külön a székely megyék, röviden a székelyföld iparát és gazdaságát együtt csoportosítva mutatjuk be az erdélyi részekből, az anyaállamból összesereglett tagok s a fővárosból ez alkalomra lerándult íróink és művészeink társasága előtt, nem csak, hanem magának a székelységnek is fejlődését mozdítjuk elő, midőn az önismereten kívül egyéb a székelységre tanuságos czikkeket is a kiállításra bocsátottunk,

Hálás köszönet illeti itt P o t s a József főispánt a háromszékmegyei válnökét, aki a székelység közgazdasági érdekeinek nagy munkása gyanánt, szíves volt az eszmét egész erővel fölkarolni.

Levelezéseink és hírlapi fölhívásaink nem csak a társadalmat a közigazgatási, törvénykezési, közoktatási, közegészségi intézmények igazgatóságait nyerték meg ezerszeres megrendelésekre s belforgalmunk állandóvá tételére, hanem kérésünkkel s utánjárásunkkal sikerült erdélyrészi kisiparunknak épen a vámbátorus időben való alimentálása végett az első fogyasztótól, a kincstártól előbb 100,000, majd 50,000 frt munkát nyerni meg.

Itt is Horváth Gyula éber s szívvel-lélekkel odaadott munkásságának köszönhetjük, hogy báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter ur a népfelkelés felszereléseiből 100,000 frt bakkancs- és szijmunkát juttatott Erdélynek olykép, hogy központi minták adása, az óvadéknak 10⁰/₀-ról 5⁰/₀-ra szálitása, az átvétel helyéül Kolozsvár megengedése stb. által minden lehető könnyebbségére volt a E. M. K. E.-nek s bátorítására a kisiparnak: de az egyesület vállalta magára, mintegy erkölcsi vállalkozó gyanánt az iparosoknak városonként való konszorciumba szedését, a munka részletes kiosztását, a kincstári bizottság előtt átszolgáltatását, szóval egy központi nagy vállalkozó minden reneteg teendőjét, izgalmát és felelősségét.

Ám az E. M. K. E. örömmel tette, mert meg akarta szerezni az erdélyrészi kisipar számára a bizonyosságot, hogy a hadsereg számára időre, mennyiségre és minőségre bármely pillanatban szállítani képes, hogy tehát a felelős miniszter bármely időben a védképesség kockázatát nélkül itthon és a kisipar által is készíttetheti el a szükségleteket, ha nem egészen, megfelelő részben.

Nagy munka volt: számba venni egy országrész összes iparosainak munkaképességét, kiválogatni a beválókat, csoportonként szövethetésre birni őket, érintkezni velök — mondhatnók oktatni őket, — raktárt kezelni központilag számokra, átadni a munkát az államnak, elszámolni föl- és lefelé annyi fölvel, annyi ezer meg ezer darab után. De tettük örömet a legnagyobb áldozatok árán, mert kivivtuk, a mit egész hitünkkel reméltünk előre, hogy a kincstár Erdély iparosainak legelső munkáját és — csekély kivétellel — föltétlenül jónak találta.

Az egész erdélyrészi társadalom dolgozott a vállalkozás módozataiban egészen járatlan kisiparosaink ez első rigorosum tétele sikerültén, a mint ez a fiókokról szóló rész megfelelő helyein részletesen feltüntetve van.

Aug. 15-én adtuk át az utolsó szállitmányt, mely meg sem történt még, midőn a magyar kormány 15,000 méter posztó megrendelést tett általunk k. b. 45—50,000 frt értékben.

Az egyesületnek minden iparmozgalmában készséges közege volt Binder Lajos erdélyrészi m. kir. iparfelügyelő.

Apróbb közgazdasági lépésekkel nem foglaljuk le a figyelmet. Megemlítjük azonban, hogy az E. M. K. E. utóbb Erdély bortermelése érdekében, egyik elsőrendű legnagyobb kiviteli intézmény, az „Erdélyi Pinczeügylet“ kebelében foglalt el erőteljes álláspontot, hajtvva e megállott nagyfontosságú vállalat átalakulását s magának részvényeinél fogva beleszólást és befolyást biztosítván az igazgatóságban; megemlítjük, hogy az ifjabb kereskedelmi nemzedék aug. 14-én és 15-én tartott kolozsvári orsz. értekezletét, annak előkészületeit minden erkölcsi erejével és befolyásával sietett támogatni; s hogy egybegyűjtötte és állította tervét, annak is, hol mily lokális ipari feladatok várják az egyesület tevékenységét rendre a jövőben? Utóbbi pont százszoros szálal játszik bele a kitelepítés vajudás alatt levő kérdésébe s részletes tárgyalásra lel az alább megemlítendő memorandumban.

Közgazdasági cél lebegett azonban még előttünk, midőn kiterjedt figyel-

münk a szak, illetve a reális oktatásra és intézményeire is s egyelőre évi 150 frt segélyt szavaztunk meg 10 évi időtartammal a dévai főreáltanoda tápintézete, évi 100 frtot ugyancsak 10 évi időtartamra a brassói közép kereskedelmi és ipariskola konviktusa, 50 frt segélyt a szászvárosi s 100 frt segélyt a nagy-szebeni iparos ifjak olvasó és segélyző egyesülete számára, évi 300—300 frtot 10 évig egy Magyar-Igenben és Mező-Szengyelen s évi 100 frtot s szintén 10 évig egy Nagy-Rápolton felállítandó női munkatanítói állomás számára. A Deés városi választmány 100 frtot szavazott meg a deési iparos ifjak önképző körének.

*

A közgazdasági irány ezzel ölelkezvén a közművelődési feladattal, illetve átmenve abba, rátérünk és megkísértjük átlátszóan adni képét annak a munkálati eljárásnak, melyet az elől ismertetett adhoc bizottság végzett az E. M. K. E. akciója tervének tisztán közművelődési másik felét illetőleg.

Adj, hol megállanom, — monda egy mechanikus bölcsész — s kimozdítom helyéből a földet. Ez elv kellett, hogy irányadónk legyen nekünk is, csekély eszközökkel nagyot végzendők. A bevezetésben említett csodatevő módot kellett felfedeznünk.

Előttünk fektüdtek a hivatalos állami statistika és jelentések, az erdélyrészi fő- és alispánoktól, tanfelügyelőkötől, közéleti férfiaktól megalakulásunk óta bekért adatok és vélemények egész halmazai, melyekhez társult a viszonyainkról írt művek, a hírlapokban megjelent, vagy egyesektől beküldött javaslatok tömege.

Előttünk fektüdt továbbá a részben ez anyag alapján még tavaly elkészített munkaprogramm a maga megállapodásaival, mely szerint az állam, egyház és társadalom hármasságának szemmel tartásával a fenti hivatalos és félhivatalos, továbbá a magyar felekezettől és a fiókok elnökségeitől még előbb bekérendő adatok és javaslatok alapján a kész és várható erőhöz képest kidolgozandó a teendők évekre terjedő rendszeres terve, egymás melletti s egymásutáni sora, rendje.

Az alapgondolat — mint kifejeztük — az alföld és a székelység közt megszakadozott ethnographiai continuitás önerősítő, önfejlesztő építgetése áthidalása.

Igazgató választmányunk az előzmények egybevetése alapján megszerkeztette a még szükséges kérdőpontokat s azokat a munkaprogramm említett határozata szerint megküldé a 16 erdélyrészi megye és 8 város E. M. K. E. választmányaihoz, továbbá az összes vidéki körök és fiókok elnökségeihez, nemkülönben az erdélyrészi magyar, n. m. rom. kath., ev. ref., unit. egyházak főhatóságaihoz, az újonnan alakult magy. luth. esperességhez s egyes nagyobb zsidó hitközségekhez, kérvén, hogy: a csatolt munkaprogramm alapelveit szemmel tartva, területükre vonatkozólag tegyék meg a minden fajta felkarolás, segélyezés propositióit, a mi a főezél szempontjából csak szükségesnek látszik.

Az adhoc, illetve a 7-es, illetve az 5-ös bizottság s ennek előadója dr. Hegedűs István áttekinthető formába szedvén a fent elésorolt s az erre beérkezett anyagot, először is csoportokra választotta a kéréseket külön, némelyeket kizárólag az állam, másokat kizárólag az egyház hatáskörébe utalva, másokat pedig egyesületi feladatoknak ismervén föl s jelentve ki, a mint akár egymaga az egyesület, akár pedig az egyesület az állammal, egyházzal és társadalommal külön-külön, vagy együttvéve hivatott az illető kérdéseket megoldani.

Azokra nézve, melyek az állam hatáskörébe tartoznak, egy, a magyar kormányhoz benyújtandó részletes s átfogó memorandum szerkesztését javasolta, mi az igazgató választmánytól elfogadtatván, készülöben van s fejezetenként közéletünk kiváló férfiai által iratva, feltüntetni fogja Erdély politikai, közműveltségi, nemzetiségi, felekezeti, ipari, kereskedelmi, pénzügyi, gazdasági, bányászati, erdészeti s hadászati viszonyait. A szerkesztéssel Bartha Miklós alelnök bizatott meg.

Kizárólag a felekezetek feladatának jelentette ki a templomok építését annál inkább, mert a magyar egyházak más nemzeti szükségletei első sorban öleltetvén föl, az egyházak hazafisága azt a könnyebbülést, a kötelezettség ama csökkenését, mit így érezni fog, bizonyára templomok, a nemzeti szellem eme jelképei emelésére fordítandja.

Az egyesületi föladat gyanánt fölismert és elkülönített teendők — így is óriási — halmazát illetőleg mindenekelőtt arra kellett törekedni, hogy a nemzet összesége által nyújtott áldozat félreértést és belső viszályt kikertülő módon egyoldalú párt-, felekezet-, osztály- s protegált helyi érdekeken messze fölülemelkedve osztassék meg s osztassék úgy, hogy az egyesületnek — mindent szétforgácsolván — rövid játéka után rá ne irassák fejfájára: fuit, a felkarolt kérdéseknek pedig további anyagi táplálék hiányában csufos bukás ne legyen a végök. A vezetők ezért, kik a minden oldalról fölkelt aggodalmaskodás és figyelmeztetés ellenére első sorban idézték föl bátor szívvvel az E. M. K. E. szellemét, a teljes erkölcsi felelősség tudatában, az erdélyrészi életből és a headványokból kivont általános elvek erős és egészséges fundamentumát rakták le az őt nemzet ifju lelkesedésének új temploma, az egyesület alá.

Ez egyik elvet, a székelységnek az alfölddel culturvonalak által való egybekapcsolását már a munkaprogramm előírta, de előírta az ethnographiai térkép, mely Bukovinától — a Királyhágó mentén haladva — Szerbiáig harmadfél milliónyi kompakt heterogén tömeg sziklafalát mutatja, melytől innen legkeletre egy tenyérnyi folton küzd az ötszörte csekélyebb székely s melyen túl a fal egyre szélesedik a Tisza felé. Schematikusan vázolvá: Erdély északkeleti, délkeleti szögletétől s közből az ország rész közepén eső Maros-Vásárhelytől kiindulva, három párhuzamos — nevezhetők: Szamos-Maros-Dél-Kárpát — vonallal huzatott meg a jobbra vasutak, folyók, ország- és vásárutak mentén haladó irány Debreczen, Nagy-Várad és Arad felé. Az ország rész nyugatán és keletén, északról délre tartva, keresztben két más vonal — nevezhetjük Olt- és Maros vonal — metszi ezeket s azonkívül egy harmadik, mely az ország rész közepén a Mezőségen megy a hármás lineán keresztül. A két utóbbival párhuzamosan, az északi, közép, déli, keleti, nyugati, mezőségi vonalokhoz külön társul a két Küküllőt kigyózva összekötő küküllői mellékvonal. Mint a helyismerő azonnal észre is veheti, e vonalok nem az önkény szüleményei, hanem — mindenütt segítségül vétetvén az egyéni helyismeret és az ország részszel nyugatra szomszédos megyék egyleteinek vagy vezérferfiainak megkérdezése is — a természetes helyzet önkéntelen kifolyásai, a minthogy az elhagyatott s küzdő vidékek és helyek petitumai tulnyomó részben valósággal épen ez — egyes magyarsági foltokat, oázisokat egybekötő -- vonalakba esnek.

Minden helység, mely széles szalagban véve, ez irányokban fekszik, láncban följegyeztetett, s culturális szükségletei kielégítése végett, elsőrendűnek vétetett az, melyben a magyarság a lakosságnak legalább egyharmadát teszi s mely így erősítettvén a szomszéd magyar községekkel a vonal helyreállítására hivatott.

Egyelőre kerek számban mintegy 120 ily első rangu helység öleltetett föl.

Ebből már az idén gondoskodás történt kétharmadról s pedig a „gondoskodás“ szó valódi értelmében.

A bizottság ugyanis — egész mélyében áthatottan a föltétlen siker erkölcsi kötelezettségétől, melynek az E. M. K. E.-et ephemer jutalmakat osztogató egyvetesdi játék által végzetes nemzeti kudarcz tárgyává kitennie nem szabad — a fölüelt helyekre állandó segélyvezést proponált olyképen, hogy a megszavazott összeg az illető helynek évek során át, mindaddig, míg a szükség fennáll, biztosítottassék, mi végre nem a bizonytalan befolyásu tagdíjakra, hanem a már befolyt tőke kamatjövédelmére kell a segélyvezést fektetni. Ujabb alko-

lás, újabb gyűjtés vagy felszabadult kamatjövedelem pozitív basisára építetik mindig.

De nem is lehet ez máskép, midőn az egyesület kimondott elve, hogy a magyar egyházakkal, mint elsőrendű cultur intézményekkel, azoknak papi, tanítói, tehát biztosított fizetést követelő szükségletein segítve, szövetkezve dolgozik, s midőn államot, községet, birtokosságot valamely iskola, óvó, könyvtár kölesönös létrehozására csak úgy nyerhet meg, ha maga bizonyos összeg állandó fizetésére ajánlja föl magát.

Meg kívánjuk különben itt közbevetve jegyezni, hogy az egyesület 1) egy azon községben a különböző magyar felekezetek közül — föltéve természetesen, hogy mindenik küzd — nehogy felekezeti bizalmatlanságot keltsen, mindig az erősebbet erősíti; 2) kisededóvót lehetőleg csak oda állít, hol a gyermeket erős iskola s azontul az ifjút és férfit erős egyház veszi át. A felekezeti uton nyújtandó segélyek az egyházfőhatóságokkal történendő megállapodások szerint közvetve, vagy közvetlenül, de minden esetben a járandóságnak az egyesülettől való eredete kitüntetésével fognak kifizettetni.

Ha még hozzá vesszük ehhez, hogy az egyesület individualitását biztosítandó, a bizottság új intézmények létesítésénél az egyesület által tett közvetlen beruházásokra nézve a tulajdonjog föntartásának kimondását indítványozta elmondtuk a legfőbb alapelveket.

Az igazgató választmány ápr. 12-én s folytatólag 13-án tartott igen népes, minden eddigi esetről népesebb üléseiben általánosságban és részleteiben egyhangulag fogadta el a javaslatokat, minek visszhangja csakhamar nyilvánult a sajtó és a választmányok, körök, fiókok osztatlan helyeslésében, mik egyre érkeznek mind maig.

A személyi segélynyújtás folytonossága — pár adhoc jutalmazást kivéve — 10—32 évben állapítottatott meg, a beruházásokra szükséges tőke pedig aként iratott körül, hogy vagy pénzintézetből veszi költsön az egyesület a kamatfizetéssel amortizálandó szükséges befektetési capitalist, vagy pedig — miként egyik egyházfő följánlotta — a felekezetek teszik meg az egyesület által is jóváhagyott beruházásokat, melylyel szemben az E. M. K. E. mintegy az egyháztól vett kölcsönnel szemben szintén kamattörlesztést nyújt.

Utóbbi ajánlat, illetve határozat alapján keletkezett az egyházakkal való „szerződés“ kérdése, mely mindenestre az egyesület s a magyar egyházak közt való viszonyt annál bensőbbé tenni hivatott.

Meg levén állapítva az elvek, azok szigorú követésével jelöltettek ki a községek s ezek intézményei, mi annál inkább közmegelegedésre történt, mert az említett ápril 12-ki és 13-ki igazgató választmányi gyűlésekre — hónapok óta előre jelezve levén — imposáns számmal jelenvén meg minden vidék representatora, ki-ki szabadon érvényesíthette, és érvényesíttette, az igazság határain belől, a partialis szükségletek felől való óhajokat.

Megszavaztatott, részben már folyósítottatott, s ez évben — az egyházaktól és elnökségektől beérkezendő válaszok után — megfelelő évi részletében okvetlenül folyósíttatni fog, a közgazdasági fejezetnél fentebb említett segélyeken kívül, az alábbi helyekre az alábbi összeg:

Papi fizetések javítására vagy krealására 32 évi időtartammal évenként: 1. Alsó-Porumbák (Fogarasmegye, r. kath.) 100 frt; 2. Békás (Csikmegye, r. kath.) 200 frt; 3. Dobra (Hunyadm., r. kath.) 120 frt; 4. Brassó (Brassóm., luth.) 200 frt; 5. Küküllővár (Kis-Küküllöm., ev. ref.) 100 frt; 6. Medgyes (Nagy-Küküllöm., ev. ref.) 100 frt; 7. Naszód (Besztercze-Naszódm., r. kath.) 300 frt; 8. Nagy-Szeben (Szebenm., r. kath.) 50 frt; 9. Nagy-Szeben (Szebenm., ev. ref.) 50 frt; 10. Oláh-Ujfalu (Fogarasm., ev. ref.) 50 frt; 11. Pánczéleséh (Szoln.-Dobokam., ev. ref.) 100 frt; 12.

Segesvár (Nagy-Küküllöm., ev. ref.) 100 frt; 13. Topánfalva (Torda-Aranyosm., r. kath. 10 évre) 100 frt; 14. Uzdí-Szt. Péter (Kolozsm., ev. ref.) 100 frt; 15. az ev. ref. egyháznak valamely mezőszégi község számára rendelkezésére bocsátott évi 300 frt, összesen 1970 frt. évi kiadás 32 évig.

Óvó föllállítására személyi járandóságul kap 10 évi tartammal évenként: 1. Alpestes (Hunyadm.) 150 frtot; 2. Alvincz-Borberek (Alsó-Fehérm.) 150; frtot 3. Besztercze (Besztercze-N.-m.) 300 frtot; 4. Borbánd (Alsó-Fehérm.) 150 frtot; 5. Brassó (Brassóm.) 200 frtot; 6. Brassó (Brassóm.) 200 frtot; 7. Cserna-Keresztur (Hunyadm.) 150 frtot; 8. Gyalu (Kolozsm.) 300 frtot; 9. Ördögkút (Szilágym.) 370 frtot; 10. Petrozsény (Hunyadm.) 250 frtot; 11. Segesvár (Nagy-Küküllöm.) 250 frtot, összesen 2470 frt. évenként.

Tanító beállítására vagy fizetésére szintén 10, illetve a felekezeti tanítóknál 32 évre kiadatik évenként a következő községekben: 1. Abofalva (Küküllöm., r. kath.) 100 frt, 2. Balázsfalva (Al-Fehérm.), 400 frt, 3. Boldogfalva (Kis-Küküllöm., ev. ref.) 150 frt, 4. Buzás-Bocsárd (Al-Fehérm., ev. ref.) 50 frt, 5. Csértés-Hondol (Hunyadm., r. kath.) 200 frt, 6. Csomafája (Kolozsm., ev. ref.) 50 frt, 7. Hari (Alsó-Fehérm., ev. ref.) 100 frt, 8. Ilosva (Szilágym., ev. ref.) 50 frt, 9. Kajántó (Kolozsm., ev. ref.) 50 frt, 10. Kis- és Nagy-Bun (Kis-Küküllöm., ev. ref.) 50 frt, 11. Kolozs-Baráka (Kolozsm.), 100 frt, 12. Komjátszeg (Torda-Aranyosm., unit.) 50 frt, 13. Kövesd (Szilágym., ev. ref.) 50 frt, 14. M.-N.-Sombor (Kolozsm.) 275 frt, 15. Maros-Gezse (Alsó-Fehérm., ev. ref.) 50 frt, 16. Maros-Szt. Király (Alsó-Fehérm., ev. ref.) 50 frt, 17. Néma (Szolnok-Dobokam., ev. ref.) 50 frt, 18. Récse (Szilágym., ev. ref.) 50 frt, 19. Szász-Sebes (Szebenm., r. kath.) 100 frt, 20. Szász-Ujfalu (Alsó-Fehérm., ev. ref.) 50 frt, 21. Szind (Torda-Aranyosm., unit.) 50 frt, 22. Torockó (Torda-Aranyosm.), 200 frt, 23. Tölgyes (Csikm., r. kath.) 300 frt, mihez hozzávéve a fenti: 24. Magyar-Igen (Alsó-Fehérm.) 300 frt, 25. Mező-Szengyel (Torda-Aranyosm., r. kath.) 300 frt, 26. Nagy-Rápol (Hunyadm., ev. ref.) 100 frt. tételeket, összesen 3275 forint évenként.

Belevonva ezekhez 1. a dévai főreáltanodának évi 150 frt, 2. a brassói ipariskolának évi 100 frt. segélyeket; összesen 7965 frt. évi személyi járandóság biztosítandó 10–32 évig, mi 159,300 frt. tőke 5°/₆-ja.

Egy évi segélykép kiadatott, vagy kiadandó szintén még ez évben: 1. Bábonyban (Kolozsm.) tanító jutalmazására 25 frt, 2. Balázsfalván (Alsó-Fehérm.) kölesön-könyvtárra 50 frt, 3. Deésen (Szoln.-Dobokam.) az izr. iskolának 50 frt, 4. Ér-Mind-Szenten (Szilágym.) tanítónak 50 frt, 5. Ér-Kávászon (Szilágym.) tanítónak 50 frt, 6. Medgyes, Szeben, Szász-Sebes, Besztercze áll. iskoláinak szász-magyar nyelvtanokra 50 frt, 7. Nagy-Szeben iparos ifjak olvasó egylete 100 frt, 8. Kőröd-Szent-Mártonban (Kis-Küküllöm.) taneszközökre 25 frt, 9. Nagy-Ölyvesen (Maros-Tordam.) iparos ifj. olvasó-egyletének 100 frt, 10. Sárdon (Alsó-Fehérm.) taneszközökre 30 frt, 11. Szamosfalván (Kolozsm.) tanítónak 25 frt, 12. Szászvároson (Hunyadm.) iparos ifjak olvasó-egyletének 50 frt, 13. Tasnád-Szarvadon (Szilágym.) tanítónak 50 frt, 14. Torockón (Torda-Aranyosm.) iskolának 300 frt; összesen 865 frt, mi újra 17,300 frt. ez évi 5°/₆-os kamata.

Befektetés iskolákra megszavaztatott egyszersmindkorra — az iskolák minőségét itt tovább nem részletezvé — a következők szerint: 1. Alsó-Tűök (Szoln.-Dobokam.) 300 frt, 2. Csomafája (Kolozsm.) 300 frt, 3. Kajántó (Kolozsm.) 600 frt, 4. Goroszló (Szilágym.) 200 frt, 5. Héjasfalva (Nagy-Küküllöm.) 400 frt, 6. Ilosva (Szilágym.) 300 frt, 7. Komjátszeg (Torda-Aranyosm.) 600 frt, 8. M.-N.-Sombor (Kolozsm.) 700 frt, 9. Maros-

Ludas (Torda-Aranyosm.) 500 frt. 10. Maros Szent-Anna (Maros-Tordam.) 100 frt. 11. Maros-Szentkirály (Alsó-Fehérm.) 300 frt. 12. Mező-Csatorly (Szilágym.) 300 frt. 13. Nyén (Háromszékm.) 500 frt. 14. Pusztacamarás (Kolozm.) 300 frt. 15. Sárd (A.-Fehérm.) 500 frt. 16. Szakadát (Szebenm.) 100 frt. 17. Szász-Régen (Maros-Tordam.) 600 frt. 18. Szász-Jjfalu (Alsó-Fehérm.) 200 frt. 19. Szent-Margitta (Szoln.-Dobokam.) 100 frt. 20. Szind (Torda-Aranyosm.) 600 frt; összesen 7900 frt., mely összeg elvi megállapodás szerint kamatos törlesztéssel vétetvén kölcsön, ugyanakkora tőke a kamatok fedezésére lekötendő.

Összesen tehát 184,500 frt tőkének kamat-jövedelme osztatik ki az idén 167,200 frt. összes jövedelme van lekötve, már most úgy, hogy azzal 10—12 évig többé nem rendelkezhetünk.

A fenmaradott k. b. 3000 frt évi kamat-jövedelmet az igazgató választmány a további ágitáció fentartására reserválta, melyre hogy mily szükség van, bizonyíték a naponta áradatként érkező újabb kérések és az ákezió megindításával már külön is előjegyzett helyek és intézmények hosszu sorozata, melyek számára föltétlenül újabb tőkét kell teremtenünk, ha az egyesület 10—32 esztendeig alunni s ez alatt végleges feledés-menni nem akar, hogy ne is említsük egy rendelkezési- és tartalék alap teremtesének okvetetlen szükségességét.

Személyi és dologi kiadásokban 16.730 frt ez év, az első ákezió első évek kiadása, melylyel szemben — ha a dologi kiadást is a kamat-jövedelem arhére fektetjük — k. b. 12,000 frt kamat áll ez évben. A 258,007 frt és 06 r tőke ugyanis — némely papírjaink miatt nem egészen hajt 12,000 forintot.

Előjegyezve s részben az állammal, az egyházakkal, otthelyi birtokosságal felállítandólag előírva van eddiggel is, hogy néhány nevet említsünk, a felvetkező névsor: Alsó-Ucsa (Fogarasm.) áll. iskola, Bereczk (Háromszékm.) övő, Bodola (Háromszékm.) övő, Bólya-Mihályfalva (Nagy-Küküllöm.) övő, Brád (Hunyadm.) övő, Csicsó-Mihályfalva (Szoln.-Dobokam.) iskola, Diód (Alsó-Fehérm.) áll. iskola, Ditró-Hódos (Csikm.) közs. iskola, Keresesora (Fogarasm.) övő, Gombás (Alsó-Fehérm.) áll. iskola, Gyires-Bükk (Csikm.) áll. iskola, Hadrév (Torda-Aranyosm.) községi iskola, Jereleő-Szentpál (Kis-Küküllöm.) övő és községi iskola, Kis-Baresa (Hunyadm.) az új egyház tovább fejlesztése, Kis-Sármás (Kolozm.) állami iskola, Kolozs (Kolozm.) övő, Köhalom (Nagy-Küküllöm.) övő, Krakó (Alsó-Fehérm.) áll. iskola, Kudu (Szoln.-Dobokam.) övő, Lozsád (Hunyadm.) övő, Magyar-Bagó (Alsó-Fehérm.) áll. iskola, Magyarókerék (Kolozm.) iskola, Mező-Méhes (Torda-Aranyosm.) iskola, Mőcs (Kolozm.) övő, Mező-Tóhát (Torda-Aranyosm.) iskola, Nyárádtő (Maros-Tordam.) özs. iskola, Ó-Fenes (Kolozm.) községi iskola, Ó-Radna (Beszterce-Aszódm.) övő, Pócsstelke (Kis-Küküllöm.) áll. iskola, Pókafalva (Alsó-Fehérm.) áll. iskola, Radnóth (Kis-Küküllöm.) övő, Sárkány (Fogarasm.) áll. iskola, Sárpaták (Nagy-Küküllöm.) övő, Sós-Mező (Háromszékm.) áll. iskola, Székely-Földvár (Torda-Aranyosm.) iskola, Ugra (Kis-Küküllöm.) övő, Uzdi-Szent-Péter (Kolozm.) közs. iskola, Vasláb (Csikm.) állami iskola, Verespatak (Alsó-Fehérm.) övő, Vingárd (Alsó-Fehérm.) iskola stb.

És a népkönyvtárak, olvasóköriök számai!

E tekintetben az igazgató választmány memorandumszerű fölhívást bocsátott ki az összes elnökségekhez, kérvén az idevonatkozó első lépések megtételét, mire nézve mellékeltek: egy népkönyvtári alapszabályzat mintája s az olvasókönyvek jegyzéke, melyeket mind nagy gondtal az irodalmi szakosztály dolgozza ki. Az e tekintetben eddig történt mozzalom az egyes választmányok,

körök és fiokok jelentéseiben alább olvasható, mindenesetre azonban az egyesületre egyik legnagyobb teendő mielőbb ez irányban is vár.

Nem részletezve külön a fent elősorolt felőlt helyekre vonatkozólag a létesítésnek külön-külön egy irathalmazt képező eljárásait, további akcióképen emeljük ki: a brassói magyar lutheranus esperesség, illetve az erdélyi ág. hitv. ev. magyar gyámintézet és a kolozsvári izr. neolog hitközség számára nyújtott kölcsön ügyét.

A szász nyelvű erdélyi luth. püspökségből ugyanis egyesületünknek is erkölcsi támogatása mellett a brassómegyei magyar evang. egyházközségek esperesség gyanánt kiválva s a kormány által is elismertette, a tiszai magyar ág. hitv. evang. superintendenciához csatlakoztak, minek következtében önállóságra jutva, úgy az esperesség, mint az erdélyi ág. hitv. ev. magyar gyámintézet által első sorban kéretett egyesületünkől, hogy először is brassói magyar egyházközségük mindenek fölött kiszabadíttassék a brassói szász takarékpénztár kezéből, mely 6%-os 10,000 frt kölcsönrel tartja vissza. Az igazgató választmány egyhangulag szavazta meg e kölcsönnek az E. M. K. E.-vel szemben való 5%-os kölcsönné convertálását, a mellett, hogy ez egyházközségnek a brassói szász-egyháztól a kiválás miatt elvesztett tüzi-fa s egyéb dotatioját évi 200 frtnak 10 évre való megszavazásával állította helyre. Az egyházmegyei esperesség f. év jul. 20-án Brassóban tartott közgyűlésén hazafias hálával fogadta az E. M. K. E. értesítést s köszönetet tolmácsolására az elnökséget kérte föl.

A kolozsvári izr. neol. hitközség az egyesület által is jólismert hazafias kiváló elemekből alakulva, a magyar szellem hordozójaként, örömmel részesítettett a fennebbihez hasonló segélyben, midőn új temploma fölemelésére 5000 frt. 5%-os kölcsön nyújtatott, mit a hitközség nem csak a legmeghatóbb szavakkal köszönt meg, hanem immár a Kolozsvárra vasuton jövők által a Nagytucán látható, díszesen emelkedő istenházában a hála jelképéül 2 drb. E. M. K. E. persely állandó elhelyezését fogantatosította.

Általában segélyző eljárásunk igazságossága minden oldalról csak az elismerés viszhangjára falál, s minden válaszoló irat tartalmát adjuk, midőn beszeretez-naszódmegyei választmányunk rövid szavait idézzük: „Elfogódásunk, megjelentésünk első pillanatában nem tudunk egyebet mondani, mint hogy szívünk minden csepp vére hálát, köszönetet érez.”

Am nem csak a közvetlen segély, de kéréseink által is építeni törekszünk. Átirattal kerestük meg pl. a naszódi alapok kormánybiztosságát, hogy O-Radnán az alapokból egy erdővédi, bányászati előképző iskola létesítését, az erdélyi r. kath. status igazgató-tanácsát, hogy mint földesur Kolozsmonostoron a felekezeti iskola helyreállítását kivinni sziveskedjenek, melyek közül utóbbi kérésünk már is teljesítésre lelt: Kolozsvár szomszédságában a r. kath. iskola nem sokára fölállítatik. A szinten Kolozsvár szomszédságában fekvő Szamosfalva ref. iskolája érdekében ugyanigy fordulunk az ev. ref. egyházkerülethez. Így fordulunk többek közt a fent említett előjegyzett községek közül: Radnóthra nézve a r. kath. statushoz, Vingárdra nézve a ref. egyházkerülethez, Ditró-Hódosra nézve Ditró-Szárhegy birtokosságához stb. stb.

Indirect segély az elnökségek által f. év jul. 1-éig az alapszabály értelmében visszatartott 25%, összesen 1299 frt 61 kr. értékben, mely összeg része az e jelentés első felében jelzett 2080 frt. 17 kr-nak, s melynek értékesítése felől a választmányokról szóló fejezetben nem egy culturalis intézmény beszél. Pleonasmus elkerüléseért oda utalunk.

Kiadatott azonban ugyan e 2080 frt 17 kr további számlájára már korábban: a brassói egyik kisdudovónak 200 frt, az ördögkúti óvó-iskolának 183 frt, 85 kr beruházás, s 185 frt fél évi fizetés részlet, a kolozs-barákai iskola

számára 100 frt, a kaczói szegény gyermekek téli ruházatára 20 frt, a csik-koz-
mási leégettek iskolájának 10 frt, német-magyar nyelvtanokra a már elősorolt 4
iskola számára újabb 13 frt, a kis-barcsai ref. egyháznak 50 frt, s több a di-
rectorium, vagy elnöki szakosztály által kiutalt tétel.

Nem hagyhatjuk a culturalis lépések közt említés nélkül a több ezer drb
u. n. jó-ponyva kiosztását, mely kísérlet volt e téren s mely — a kiosztást esz-
közölt Kolozsvár városi választmány jelentése alapján — további nagy mennyi-
ségben való terjesztésnek adta meg tapasztalati alapját, valamint föl kell emli-
tenünk a különböző ajkuak közt megkezdett u. n. növendék-cserét, mi
különösen országrésztünk 3 nyelvű lakossága közt áldásos feladatot ró az E.
M. K. E.-re s fiókjaira.

*

Még a kitelepítés kérdéséről — e szintén munka-programbéli feladat-
ról — kell megemlékeznünk, hogy madár-távlatos képét nyújtottuk legyen a
megindult akciónak.

A székely kitelepítő szakosztály ápr. 12-kén általánosságban a következő
elvekben állapodott meg:

A telepítés három fő ágra oszlik: 1) iparos-telepítésre, 2) földműves-tele-
pítésre, 3) székely munkások nyugatra irányítására.

A mi az első pontot illeti. Kolozsvárt, Tordán, Maros-Vásárhelyt, Sz.-Ud-
várhelyt, Kézdi-Vásárhelyt a kis-ipar némely ága tultengésben van. Nagyon sok
a mester — tőke és piac nélkül. A bizottság czélja fölkuatni a nyomorral
küzdő, különben munkás és józan életű kis-iparosokat, s őket nyugat felé az
erdélyi részekben olyan községekbe telepíteni, a hol a közforgalom immár pia-
czot teremtett, s a hol a vidék a maga ipari szükségleteit beszerezni szokta.
Ezen iparosok egy vallásfelekezethez tartoznak. Kitelepítésük által elő lesz segít-
ve az illető hely fejlődése; biztos kenyér lesz adva a most nyomorral küzdő
iparosnak; és megerősítettik az a magyar egyház, az a magyar hely, mely ma
félíg küzdve sem missiót, sem feladatot nem tud teljesíteni. A telepítésnek ez
a neme a legolcsóbb és a leggyorsabb. Az ember-anyag értelmes; a műhely
könnyen mozgósítható s az eredmény hamar mutatkozik. A bizottság feladata
előlegesen gondoskodni telekről és házról, melynek árát a
törlesztő kölesönök rendszeréhez képest fizetné vissza a települő.

A földműves telepítésnél szintén irányadó elv, hogy csak egy felekezettű
egyének telepíttessenek egy községbe, és csakis oda, a hol már kész egyházat
kapnak. A birtoktest valamelyik földhitellel foglalkozó bank utján vásároltat-
nék meg, melylyel szemben a törlesztés iránt az egylet vállal szavatosságot.
A birtok kihasításnál 10 hold termőföld a minimális, 15 hold a maximális te-
rület egy-egy települő család részére. Első sorban székelyek telepítendők; de
nincsenek kizárva a bukovinai és moldovai csángók sem. A települők számára
az állami erdőségekből az egylet eszközöl oleső épületfát. A kihasítást, és az
egész telepítési folyamatot az egylet végzi. Települő helyekül az Erdélyben
levő kincstári jószágok és a Mezőség jelöltetnek meg; a hely megválasztásánál
a geográfiai continuitásra erős figyelem fordítandó. A települő-helyhez kötött
italmérési jogot az egylet magának tartja, hogy a közegészségügyre és erköl-
csiségre szabályozólag folyhasson be. A birtok-kihasításnál egyházi czélokra
annyi fordítatik, a mennyi a települőket a kepefizetés alól örökre mentesítheti.
Kísérlet tétetik az örökhaszonbéri intézmény meghonosítására. Az amortizáció
50 évi részletekre osztatik fel.

A települő bizottság feladata lesz, hogy a Romániába menő munkakereső
székely vándorlást nyugotra terelje. Nyugaton vannak az uradalmak és a há-
nyatelepek. A munka szükségletet székely munkások által fedezve, megakadá-
lyoztatik a kivándorlás s az ezzel összekötött demoralizáció és elnemzetietlene-

dés. Csak Petrozsényben négyszáz csiki munkás dolgozott a közelebbi években, de nagy a munkáshiány az aranyhegyekben, mióta az angolok és francziák gőzerővel dolgoznak ott.

Ez elvek részletes kifejtésével s a konkrét javaslat kidolgozásával — mint említők — Bartha Miklós alelnök, szakosztályi előadó bizatván meg, az igazgató választmány maga részéről budapesti jogtanácsosunk utján egyelőre tudakolásképen lépéseket tett a m. tud. akadémia által kezelt 1862. július 23-kán letett 10,000 irtos, most már kétszer akkorára növekedett K r a l o v á n s z k y-féle székely kitelepítési hagyaték megnyerhetése tárgyában, minek illetékes körökben annál kevésbé állanak utjában, mert valóban keresve sem található a végrendelező akaratának megfelelő hasonló második eset. Az igazgató választmány még a konkrét terv elkészülését várja, hogy annak bemutatásával hivatalosan forduljon az akadámiához.

E kérdéssel függ össze az u. n. székely cseléd-kérdés. Az alföldön mozgalom indult meg, kivált nő-cseléderőknek az E. M. K. E. által leendő odavitele tárgyában. Alaposan tanulmányoztatván azonban a kérdés, különösen az érdekelt székely választmányok megkérdezése után kintint, hogy az alföldön nyújtott bérek távolról sem közelítik meg még azt a díjat sem, mit maguk a székely gazdák otthon adnak. Különbön is az egyesület akkor teljesít culturális föladatait, ha vegyes lakosságú vidékre szabad székelyt hoz ki, talpa alá önművelte földdel, székelyt, ki a vidék ethnographiai arculatját s szavazatával politikai képét is megváltoztattatni hivatott. Ezért e kérdést levettük napirendről.

*

Ezek után gyorsan siethetünk a befejezés felé. Ténykedésünkül azonban még első sorban álljon itt, mikép országrészünk viszonyainak minél inkább való megismertetése, küzdelmeinknek a nemzet szíve s világossága által való minél közvetlenebb szemlése végett, kéréssel fordultunk a fővárosi írók és művészek társaságához, hogy tagjai második rendes közgyűlésünk alkalmával az erdélyi részekbe lerándulni s gyűlésünket jelenlétökkel megtisztelni sziveskedjenek. Kérésünk legmélyebb hála érte, meghallgatásra talált, minek következtében e lerándulás ügyében fővárosi írókból és erdélyrészi egyleti tagokból pünkösöd másod napján magát egész ünnepeilyé kinőtt nagy értekezlet tartatott Kolozsvártt, midőn — uti irányul Erdély déli része jelöltetvén ki — megállapítottak a lerándulás részletei is. Lázás lelkesedéssel üdvözölték az összes utbaejtendő elnökségek s a polgárság, szász testvéreink együtt velünk, a lerándulás eszméjét, melynek lefolyásáról, a programba fölvevtt Arad, Déva, Vajda-Hunyad, Piski, Petrozsény, Segesvár, Brassó, Előpaták, Seps-Szt.-György városok hazafias lakosságának e felemelő ünnepeiről már csak jövő évi jelentésünkben emlékezhettünk meg. Hálás köszönet illeti azonbau előre is e rendezés minél méltóbbá tételén hazafias lelkesedéssel dolgozó, fáradhatatlan társasági titkár, D o l i n a y Gyulát, s az egész társaságot azért is, hogy a minden megállás helyén nyújtandó írói és művészi előadásokkal nem csak a nemzeti culturát hirdetik s hintik közöttünk, hanem az előadások jövedelmét mindenütt az E. M. K. E.-nek szánván, ezzel is ügyünk dicsőségét szolgálják s emelik. Legyen a magyar írók és művészek Erdélyben tartozkodása Erdély egész földének a hazafias érzés s nemzeti szellem számára való lefoglalása!

A hazafias érzés s nemzeti szellem egyik védbástyáját vélte támogatni az igazgató választmány azon még megemlítendő tényével is, hogy midőn a nyugati culturvonal főhelyének T o r o c z k ó városának május hó 1-én történt nagy részben való elhamvadásáról értesült, azonnal 300, illetve 500 firtal kezdte meg a gyűjtést, jelt adván ezzel a társadalomnak, mely nem is késett csak az egyesület utján is k. b. 3000 firtot juttatni azonnal a vész színhelyére.

Állást foglalt egyesületünk, mint nagyjelentőségű culturalis és közgazdasági kérdésben a hétfalusi csángó-magyarságnak Brassó városával szemben folytatott erdő-perében mindaddig, míg a magyar kormány kezébe nem vette a megoldást.

Küldöttségünk járt az ország hercegprímásánál s Erdély r. kath. püspökénél pártfogásaikat kérendő. Küldöttségünk járt báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszternél kis-iparosainknak a népfölkelés és honvédség felszereléseinek munkájában részesítése ügyében, minek örvendetes eredményéről már számoltunk. Az igazgató választmányának képviselői utaztak a fővárosi bazar-a brassói kisdedővő — az első egyesületi óvó — megnyitására; többszörös körutazás történt ipari s egyéb kérdésekben, a főváros, a szász és székely városok között a működő alelnök, a titkár, az egyesületi szakértő részéről: a fővárosban f. év szeptember elején tartandó orsz. közművelődési congressuson való álláspontunkat illetőleg országrészünk különös helyzetével indokolt utasítást dolgoztunk ki, mely sokszorosítva congressusi képviselőinknek megküldetik.

A honvédelmi miniszternél történt fogadással kapcsolatban emeljük ki hálással a pártfogást, melyben az E. M. K. E. a magyar kormány által ez évben is általában részesítettett. Tiszta Kálmán miniszterelnök, mint pénzügyminiszter „teljesen méltányolva az áldásos működést, melyet az egyesület alig két évi fennállása óta kifejt” szavakkal engedte meg, hogy az erdélyrészi kincstári bínya- és kohó műveknél az egyesület javára látogató-könyvek helyeztesenek el: Trefort Ágoston vallás- és közoktatásügyi miniszter évi jelentéseit külön levél kíséretében mindig megküldte egyesületünknek; Baross Gábor közmunka- és közlekedésügyi miniszter — „kiváló örömemre szolgál, hogy az egyesület kérését teljesíthetem,” mondja egyik leiratában — több alkalommal engedett jelentékeny utazási és szállítási kedvezményt; Gróf Széchenyi Pál földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter a székely kiállításnak kegyeskedett segínyt nyújtani, fővárosi bazarunkat pedig személyesen nyitotta meg.

Egy kedves és egy szomorú kötelességet is teljesítettünk, midőn igazgató választmányi határozatból üdvözlő táviratot küldtünk szeretett elnökünknek ez évben megtartott 10 éves főispáni jubileuma alkalmából, s szintén táviratilag legbensőbb részvétünket fejeztük ki a költő férj előtt annak elhunytja fölött, ki „a magyar nyelvet legszebben beszélte s ki szíve vérével Erdélyből eredett,” Jókainé-Laborfalvi Róza koporsója fölött.

*

Egyesületünk halottjai felsoroltnak a választmányok jelentéseiben s meg vannak jelölve névsorunk folyamán. Különösen vessük szívünkbe azonban e helyen azok neveit, kik végső lehetőséggel gondoltak a küzködő hazára s bár nem nagy összegekkel, de az egyesület szentségét jelképező végső üdvözléssel megemlékeztek az E. M. K. E.-ről, a nemzet lelkesedése kedves gyermekéről. Immár csak néhai Balogh István tiszafüredi (Hevesm.) ügyvéd 100 forintot, dr. Földy János Budapestről 100 frtot, Horváth József Budapestről 500 frtot, Hunyadi Zsófia Kabáról (Hajdum.) 5 frtot, Kanizsay Károly tiszai (Hevesm.) plébános 200 frtot, Macza János borkereskedő Nagy-Szebenből 500 frtot, Soltész Nagy János kerezesorai (Fogarasm.) birtokos 2000 frtot, Sörös Imre Dunapataji ny. r. kath. lelkész 100 frtot, Szilágyi Mihály Kolozsvárról 100 frtot hagytak végrendeletileg. Legyen nyugalom csendes, emlékezetök áldott, kiknek emlékezésök utolsó perczen is a nemzetről vala.

*

Midőn még az 1886—7. év igazgató választmányja választott tagjainak névsorát esatolnók, befejezzük ezzel e rövid körületekintést, minden további részlet levélbeli érintkezés számára hagyva, a melylyel minden tagtársnak a legszívesebb örömmel s olgálunk, sőt a melynek minél élénkebben és buzgóbban való igénybevételét hazafias bizalommal várjuk és kérjük.

- Tiszt. elnök:* Gróf Kuun Kocsárd, birtokos. Al-Gyógy. (Hunyadm.)
Elnök: Gróf Bethlen Gábor, Kis- és Nagy-Küküllőmegyék főispánja. Segesvár.
Alelnökök: Dr. Haller Károly, kir. tud. egyetemi tanár. Kolozsvár.
 Br. Bánffy Ádám, birtokos. Válaszut. (Kolozsmegeye).
 Bartha Miklós, az „Ellenzék“ szerkesztője. Kolozsvár.
 Br. Jósika Sámuel, Kolozsmegeye főispánja. Kolozsvár.
 Gr. Teleki Domokos, orsz. képviselő. Kozárvár. (Szolnok-Dobokamegye).
 Sándor József, Kolozsvár.
Titkár:
Pénztárnok: Csiki Imre, Kolozsvár.
Jegyzők: Dr. Csernátoni Gyula, ev. ref. főgymn. tanár. Kolozsvár.
 Rieger Imre, rom. kath. tanár. Kolozsvár.
 Dr. Török István, ev. ref. főgymn. igazgató. Kolozsvár.
 Várady Albert, tan. Kolozsvár.
Jogtanácsosok: Haller Rezső, ügyvéd. Kolozsvár.
 Reményi Antal, ügyvéd. Budapest.

Választott igazgató választmányi tagok:

- Br. Bánffy Zoltán, Maros-Tordamegye főispánja. Maros-Vásárhely.
 Benigni Sámuel, nagy iparos. Kolozsvár.
 Gr. Bethlen Bálint, birtokos. Gyéres.
 Dr. Concha Győző, kir. tud. egyetemi tanár. Kolozsvár.
 Id. Daniel Gábor, Udvarhelymegeye főispánja. Székely-Udvarhely.
 Gr. Esterházy Kálmán, orsz. képviselő. Kolozsvár.
 Dr. Felméri Lajos, kir. tud. egyetemi tanár. Kolozsvár.
 Ferencz József, unitárius püspök. Kolozsvár.
 H. Gaál Domokos, alispán. Dicső-Szent-Márton.
 Gr. Haller Jenő, birtokos. Medgyes.
 Dr. Hegedűs István, kir. tud. egyetemi tanár. Kolozsvár.
 Horváth Gyula, orsz. képviselő. Budapest.
 Horváth László, kir. tanfelügyelő. Segesvár.
 Dr. Jenei Viktor, kir. tud. egyetemi tanár. Kolozsvár.
 E. Kiss Károly, ügyvéd. Nagy-Szeben.
 Koos Ferencz, kir. tanfelügyelő. Brassó.
 Gr. Kornis Viktor, birtokos. Deés.
 Kovács Ferencz, apát-plebános. Maros-Vásárhely.
 Dr. Kovács Ödön, ev. ref. theol. akad. tanár. Nagy-Enyed.
 Gr. Kuun Géza, birtokos. Maros-Németi (Hunyadmegeye).
 Lönhart Ferencz, erdélyi róm. kath. püspök. Gyula-Fehérvár.
 Nagy Béla, pénzügyigazgató. Kolozsvár.
 Polcz Rezső, ügyvéd. Kolozsvár.
 Sigmond Dezső, orsz. képviselő. Kolozsvár.
 Dr. Szász Béla, kir. tud. egyetemi tanár. Kolozsvár.
 Szász Domokos, erdélyi ev. ref. püspök. Kolozsvár.
 Szoboszlai Károly, alispán. Segesvár.
 Gr. Teleki Gusztáv, birtokos. Drassó (Alsó-Fehérmegye).
 Török Bertalan, megyei főjegyző. Nagy-Enyed.
 Ugron Gábor, orsz. képviselő. Székely-Udvarhely.
 Dr. Weisz Ignác, ügyvéd. Brassó.
 Zeyk József, birtokos. Gombás (Alsó Fehérmegye).

Ez állandó törzskaron felül, mint fennebb kifejtettük, az igazgató választmányiak közvetlen tagja az egyesület mind az 1370 örökös és alapító tagja, mely intézkedés azon egészséges jelleget adja a munkásságnak, hogy a határozatok irányja nem lehet évről évre más oldalú, hanem mindig azon többség szerint nyilvánul, mely többség áldozatainál fogva az ügyekre döntőleg befolyani képes és hivatott.

És ha szervezetünk, ha törekvéseink őszintesége minden részrehajlás és egyoldalúság vádjától szeplőtlenül mentnek mutatja az E. M. K. E.-t: az előadottak elnémitólag kell hogy hassanak ama igazgatókra, kik a nemzetiségek ellen támadással gyanúsították már megindulása előtt az egyesületet.

Igenis, a közgazdasági, az ipari előnyökben egyaránt részesítettünk s részesítünk mindenkit, ez ország résznek bármely nyelven beszélő minden fiát; a közműveltségi intézményeket azonban nem kötöttük s nem erőszakoljuk sen-

kire; hanem megelégszünk, ha egyszerűen az európai haladásnak s tökéletesedésnek emelhetjük azokat azok számára, kiknek arra szükségök van s kik azt elfogadják.

Álljon elé e jelentésünk után egyetlen egy szász vagy román polgártársunk, ki hozzánk fordulva, őt a rendelkezésünkre álló közgazdasági előnyök valamelyikéből kizártuk volna, s viszont álljon elé egyetlen egy is közülök, kire az E. M. K. E. nem hogy az állam nyelvét, de a különben tartozó köteles hazafias érzést kötötte, kényszergette volna.

Nem a agresiv harc az E. M. K. E.: de — a mint rosszul mondták — védelmi küzdelem sem.

Az E. M. K. E. pozitív társadalmi intézmény, mely alapjait ez ország törvényeiben, ez állam politikai egységének fejlesztésében, az emberi jogokban, a honpolgár szellemi művelődése és anyagi gyarapodása erkölcsi s természeti kötelességében találja: azért határozottan s biztosan halad, mint az emelkedő nap, növekvő erejével egyre édesebbé tevén a hazai föld drága melegét s egyre kedvesebbé a nemzeti műveltség szép világosságát!

II.

Budapest fővárosi választmány.

Közel harmadfélezer tagja volt már az E. M. K. E.-nek Budapest fővárosában s a közvetlenül környező Pest-Pilis-Solt-Kiskun-megyében, midőn érkezettnek látta egy fővárosi választmány alakításának idejét. Magából a fővárosból 255 örökös és alapító, 1062 rendes, 315 pártoló tag, körül a megyéből pedig 52 örökös és alapító, 335 rendes, 289 pártoló tag állott egyesületi érintkezésben és összeköttetésben a kolozsvári központtal, — oly erkölcsi és anyagi hatalom, hogy csupán a fővárosi tagokból a legszebb, a legnagyobb, az E. M. K. E. céljaira nézve legbefolyásosabb választmányt lehetett és kellett mielőbb organisálni. Szerte az anyaállam megyéiben és városaiban — mint közvetítők az egyesület és a társadalom közt — már rendben megnyerve és biztosítva voltak az ügynek a legelőkelőbb közéleti férfiak; így volt ez a fővárosban is, hol azonban az erőgyűjtésen felül szükséges és tárva álló szellemi támogatás egész súlya volt igénybe és munkába veendő.

„Igen erősen kiemeljük — írja az igazgató választmányának a megalakulás alkalmára a fővárosi választmányhoz irt célmagyarázó levele — igen erősen kiemeljük az E. M. K. E. egész élete programjának azon legbensőbb alap gondolatát, hogy a magyar nemzet e nagyszabású társadalmi mozgalmának a megszakadt ethnographiai continuitást kell áthidalnia, összekötve egymással a Tiszától a Keleti-Kárpátokig a nép tengerben élő s munkáló magyarsági szigeteket s általában mindenáron s mielőbb oda törekedvén, hogy az ország legkeletén egy tömegben lakó székelység közművelődési, közgazdasági s közlekedési vonalok által — egybefogva a hazafias és államalkotó elemet — összekapcsolassék az alföld törzsmagyarságával, illetve a magyar metropolissal, Budapesttel. Ez óriási cél adja meg az E. M. K. E. fővárosi választmánya nagy hivatásának s földadatának magyarázatát. Az eleven szükséglet, melynek kimerítő rendszeres képét adja a közvetlen érintkezés és együttélés, kormány, társadalom, sajtó, vállalkozó pénztőke s egyéni tevékenység által könnyebben lesz kielégíthető, a súlyos problémák hamarabb és sikeresebben lesznek megoldhatók, ha az ország közepében együttérző, hatalmas mediumunk ténykedik, mintegy a nemzeti haladás előretolt hadserege gyanánt.

El fogunk jöni imminens bajainkkal s kérni fogjuk, hogy fővárosi tagtársaink tekintélyökkel, befolyásukkal, a központból országosan hallható hangjukkal, ne csak tagdíj-fizető contribuensei, hanem igazi propaganda-csinálói, megoldói is legyenek az e pillanatban legországosabb ügynek, a politikailag megszűnt Erdély társadalmi, közgazdasági s nemzeti uniójának is, annak tényleges megoldásának tehát, mi 39 évvel előbb kimondatott ugyan, de végrehajtandóul reánk hagyatott. . . . Szívünk legbensejéből óhajtjuk — végzi az átirat — hogy az E. M. K. E. fővárosi választmánya mielőbb, mint egy hatalom álljon az ország színe előtt, a központban való hordozója gyanánt Magyarország azon egyötöde ügyének, mely egyötöd a haza egészét föltételezi s vonja magával, ha bukik.“

F. év jan. 16-án az ország ház üléstermében jött össze az alakuló közgyűlés, melyen az elnöki széket gróf Bethlen Gábor egyesületi elnök, az előadói széket Horváth Gyula igazgató választmányi tag foglalta el, míg a jegyzőséget Hindy Kálmán egyesületi tag vitte. Budapest színe-java, közben hölgytagokkal, volt jelen. Megnyitás és a fővárosi választmány megalakulása szükségességének előadó által gyönyörű beszédben való kifejtése után egyhangu éljenzés közt mondatott ki a megalakulás s egyhangu fölkiáltással állítottott egybe a választmány s tisztikar.

Kimondatott, hogy egy férfi és egy nő választmány alakittatik olykép, hogy a főváros kerületei szerint minden kerületnek külön-külön nő elnöksége legyen. A választmányi tagok száma több százban állapittatott meg.

A nőválasztmány elnöke: gróf Károlyi Tiborné.

A férfi választmány elnöke: gróf Desseffy Aurél.

Alelnökök: Kammermayer Károly, kir. tan., a főváros polgármestere, Horváth Gyula orsz. képvis., Hegedüs Sándor orsz. képvis., Mendl István, Rémi Róbert.

Pénztárnok: Lovag Falk Zsigmond, kir. tanácsos.

Jegyzők: Hindy Kálmán, Bánó Zoltán, Markus József, Hüvös József.

Titkárok: Visi Imre, Horváth Sándor.

A fővárosi választmány első sorban is az erőgyűjtés kiaknázását ölelte föl, mi mellett már fennállása 4-ik havában oly intézkedést tett, mely nélküle semmiképen nem lett volna effectualható, vagy legalább nem oly fényes sikerrel s mindenesetre nem oly csekély anyagi áldozatok árán.

Értjük az erdélyrészi iparczikkek fővárosi kiállítását.

Az igazgató választmány jelentésében igyekeztünk minél világosabbá tenni e — szerénységből „bazarának“ nevezett — kiállítás jelentőségét s fontosságát az egyesület munka-programja szerint.

Itt még némelyeket ismétélünk, úgy a mint erről a fővárosi választmány maga referált a központhoz Kolozsvárra.

„F. évi május hó 14-én nyílt meg és május hó 21-én záratott be — írja a jelentés — az erdélyi iparczikkekből rendezett ezen bazar. Bár vajmi rövid volt az idő, mely e bazar előkészítéséhez és szervezéséhez rendelkezésünkre állott, úgy hogy az csaknem rögtönzöttnek mondható, mindazonáltal nem vitatható el, hogy úgy az anyagi oldalt illetőleg, mint erkölcsi tekintetben számot tevő sikert ért el. Kimondott célja e bazárnak nem annyira az árukból befolyó pénzbeli nyereség, mint inkább az erdélyi iparczikkeknek fővárosunkban széles körökben való megismertetése s ez által azon cél biztosítása lévén, hogy ezen czikkeknak itt piac teremessék: az áruba bocsátott czikkek igen mérsékelt, úgyszólván előállítási árban adattak el. Hogy ennek daczára a bazar rendezése anyagi veszteséggel nem járt, sőt az némi tiszta hasznot is jövedelmezett az egyesületnek, az a főváros áldozatkészségén felül azon körülményben találja

magyaroztatát, hogy a bazar látogatása mérsékelten megállapított bemeneti díjakhoz köttetett.“

Az elárusítást nagyban megkönnyítette egyes fővárosi kereskedők azon szívessege, hogy a hazafias célra való tekintetből, díjtalanul vállalkoztak, és részint személyesen működtek közre az eladásnál, részint pedig megbízottjaik által végeztették ezt.

Személyesen vettek részt az elárusításnál: Titsch Gyula, Ernyei Gyula és Nádosy György kereskedők.

Segédeket küldöttek a következő czégek: Brázay Kálmán, Haas Fülöp és fiai, Schneider József, Kertész Tódor, Petendorfer J., Schreiber J. és unokaöcsesei.

A bazar kapcsán a kiállított tárgyakból sorsjáték rendeztetett, melynek eredménye szintén kielégítőnek mondható.

Az erőgyűjtés érdekében a fővárosi választmány egyik nagyszabású és gyakorlati intézkedése gyűjtő perselyek elhelyezése volt, melyekből a gróf Károlyi Tiborné ő nagyméltósága elnökelete alatti női választmány közreműködése mellett **3200 darab** osztatott szét a főváros lakosai között.

A perselyek átvételéhez azon kötelezettség fűzetett, hogy az átvevő ebbe egy éven át hetenkint 10 krt tartozzék betenni s így azok beszédese csak a jövő év folyamán fog eszközöltetni, minek következtében most még az ebből várható pénzbeli eredmény meg nem állapítható.

A fővárosi választmánnyal az E. M. K. E. szervezete teljes betetőzését érte.

Az anyaállamban megyei és városi választmányok alakítása — mihelyt szükség — csak rövid napok ügye!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A megyei és városi választmányok

a körökkel és fiókokkal.

I. Alsó-fehérmegyei választmány.

— Székhely: Nagy-Enyed. —

Az 1785-iki Hóras és az 1848-iki Jánku lázadás által legtöbbet, a török s labancz viszályban annyit szenvedett Alsó-Fehérmegye az E. M. K. E. megin-dulása óta mint egy test áll az egyesület mellett.

Legtöbb tagot küld be az igazgató választmányi gyűlésekre s hatáskörében kiválóan tervszerű gonddal működik.

Memorandumszerű legelőször dolgozta ki e megye területén foganatosítandó intézmények okadatolt javaslatát s ha messze látó szemmel sorolta föl választmányunknak már a mult évben azon községeket, melyek nemzetiségi és kulturális szempontból első sorban igényelnék az E. M. K. E. pártolását és támogatását: rajta volt, hogy a megfelelő anyagi erő gyűjtése által képesítse is az egyület nagy feladatai megoldására.

Ezen czél érdekében a lefolyt tél folyamában sok helyen rendeztek tagjai tánczvizalmat s egyéb multságokat, melyek között péld.: a Nagy-Enyeden rendezett tánczvizalom valóban meglepő tisztá jövedelmet, 700 frton felül biztosított az E. M. K. E. javára.

De eltekintve ettől, Alsó-Fehérmegyében az új áramlat óta számos jelét láthatjuk a felelevenedett, úgyszólva: bátrabb és biztosabb érzést váltott köz-

szellemnek, mely minden alkalmat megragadott, hogy részint a közelebbi, részint távolabb vidékek segélyt, támogatást váró hazafias intézményeit kitelhetően részeltesse sok felé és sokképpen igénybe vett jövedelme megtakarított filléreiből.

Igy a balázsfalvi fiókkör a kebelében alakított s a központ által 50 frrtal segélyezett könyvtár-jávéra 74 frt 69 krt jövedelmező tánczvigalmat rendezett; könyvtárát ujabban is 72 kötet szépirodalmi művel gyarapította.

A magyar-igeni fiókkör tagjai a M.-Igenben tervezett leány-iskola létesítése körül harczolokdnak s ezenkívül örömmel értesülünk arról is, hogy Vajasadon, ezen volt határőri községben, egy óvoda létesítését teljes sikerrel biztatolag vették munkába egyletünk buzgó tagjai.

A vizaknai kör rendszeres társalkodó egyletet alakított, melynek alakuló félben levő könyvtára az igazgató választmányának adományozás útján leendő támogatásába ajánltatik; sőt még fontosabb czélt is tűzött ki jövőre e derék kis kör: egy óvoda létesítése által, mely eszme szintén a központ támogatására vár.

Az alvinczi fiókkör munkássága a szép sikerrel működő borbándi kisdedóvoda helyzetének biztosítása s az alvinczi kisdedóvoda létesítése körül forog.

A megyei választmány legfőbb tevékenységét jelenleg azon intézmények létesítése igényli, melyekre az igazgató választmány a segélyt már megszavazta. Nem csekély feladat ez, — mint általában a segélyezésre felőlelt helyeken sehol — meggondolva, hogy a legtöbb helyen ismét csak az illető kör tagjainak újabb áldozatkészsége fogja az E. M. K. E.-vel válvetve lehetővé tenni, hogy a czél elérve legyen s az eszme valóvá váljék. Igy van ez különösen a segélyezésre megszavazott balázsfalvi iskolánál és a m.-igeni leány-iskolánál, melyek ezután jönnek létre az illetők áldozatkész közreműködésével s így van a már megalakult borbándi, s az alakuló alvinczi kisdedovodáknál is, melyeknél a szép siker immár szembeötlően nyilvánul. Nagyon óhajtottó, hogy azon iskolák, melyek részben az illető egyházak megfelelő támogatásának feltétele alatt fognak az E. M. K. E. részéről segélyben részesülni, mihamarább megnyerhessék a támogatást, — mihez csak az illető egyházak válasza szükséges még -- mert minden elmuló év folyamánban újabb meg újabb áldozatot látunk elhullni a nemzetetlen s hazafias érzés nélküli lét hinárjában.

Ily választmány mellett sajnosan kell följegyezni, ha egy-egy buzgó tagunk elhal, mert egy-egy erőnk hull el vele, a minthogy szomoruan emlékezünk meg e választmányunkról való jelentésünkben mindjárt itt legelő az évközben elhunyt: özv. br. Kemény Istvánné-br. Bánffy Katalin alapító tagról, ki életében e vidék társadalmának minden jótékony mozgalmában kiváló részt vett; Zeyk Miklós alapító tagról, az 1848—49. idők egyik vitéz harczosáról; Pávay V. Ferencz alapítóról, kit ifju korában szőlített el a halál tevékenysége köréből; és Benedek Károly rendes tagról, a balázsfalvi kör egyik leglelkesebbjéről, ki mint orvos önfeláldozó buzgalma, mint társadalmi ember jelleme s közbecsülésben állott magatartása által tünt ki.

E megyei választmány tagjainak száma: 3 örökös, 51 alapító, 641 rendes, 114 pártoló, összesen 809 tag, mely számban a 8 szolgabíróági járás szerint alakított 8 vidéki kör tagjai foglaltatnak.

E 8 vidéki körön kívül Alsó-Fehérmegye területén önálló városi választmányt alkotott Gyula-Fehérvár szab. kir. város.

A megyei választmány tisztikara s tagjai, kik közül különös hálával kell kiemelnünk ifj. Gáspár János pénztárnok s Török Bertalan titkár urak fáradhatatlan buzgalmat, következők: elnök: Zeyk József; alelnökök: Csató

János, kir. tanácsos, alispán és gróf Teleky Gusztáv; titkár Török Bertalan; jegyző: Váró Ferencz, tanár, gymn. igazgató; pénztáros: ifj. Gáspár János; ellenőr: Tóth Miklós. Választmányi tagok: Kovács Sándor, Müller Mihály, Pávai V. Elek, br. Splényi Henrich, Szász József. Továbbá az egyes fiókkörök részéről: dr. Botz József, Hegedüs János, dr. Kovács Ödön, dr. Magyari Károly, Szilágyi Farkas, Scheidel József, Vajna István, dr. Boér Jenő, Csató Ferencz, Zeyk Endre, Rákosy Lőrincz, Blaska Ubáld, Elekes Albert, ifj. Benkő Elek, Enyedi Lajos, Finna István, Zalányi Farkas, Baranyai István, Deák György, Dekáni Ernő, Kendeffy Lajos, Tokos Sándor, Nagy Károly, Damó Vilmos; és a fiókkörök elnökei és jegyzői; továbbá az alapító és örökös tagok.

A körök tisztikara s választmányi tagjai a legutóbbi összeállítás szerint következők:

1. Alvinczi kör.

Elnök: Teleky József; alelnök: Batta Bertalan; jegyző: Székely Lelhel; pénztárnok: Verzár Rezső; választmányi tagok: Szócs Imre, id. Péterffy László, Dekáni Ernő, Andrej Lajos, Deák György, Bardocz Samu, Szabó József, Kendeffy Lajos, Gondol Dániel, Komáromy Viktor, Czitrom József, Tankó József, Fára József, Csürös József és Csóka Miklós.

2. Balázsfalvi kör.

Elnök: Balog János, alelnök: Grün A. Samu; jegyző: Tornya Lajos; pénztáros: Mendel Simon; könyvtárnok: Ágoston Mózes; választmányi tagok: Enyedi Lajos, Finna István, Kolumbán Antal, Cseresnyés Ödön, Dobolyai József, Fejér Alajos, Nagy András, Kolumbán János, Varró Ferencz, Zalányi Farkas, Turzon Gyárfás, Sipos József.

Balázsfalván a fiókkör által alakított s fent említett könyvtár tagjainak összes száma 38 s a folyó évben 35-ön 354 könyvet vettek ki olvasás végett.

A könyvtár állapotát illetőleg jelenthetjük, hogy az elmúlt év folyamán beállított 348 kötet szépirodalmi, 30 kötet történelmi és 30 kötet gazdasági könyvvvel és a folyó évben a fiókkör választmányának intézkedéséhez képest gyarapított 72 kötet szépirodalmi munkával és Arany János, meg Petőfi összes költeményeivel.

3. Magyar-igeni kör.

Elnök: Köblös Miklós; alelnök: Lukácsfy Viktor; jegyző: Köblös Dezső; pénztáros: Nagy Károly; választmányi tagok: Bodor Lőrincz, Bürger Albert, Bürger Márton, Br. Kemény László, Koncz Albert, Körözi Sándor, Kozma Gyula, Sántha János, Szontagh Elek, Szöllösi Károly, Tokos Sándor és Vadadi Gergely.

4. Maros-ujvári kör.

Elnök: Jucho Ferencz, kir. tanácsos, főbánya-igazgató; alelnök: Br. Kemény Endre; jegyző: Fülel Sz. Lajos; pénztáros: Veress Gyula; választmányi tagok: Séder Rezső, ifj. Benkő Elek, Bartha Mózes.

5. Nagy-Enyed városi kör.

Elnök: Kovács Gyula polgármester; alelnök: Török Dániel, id. Winkler János; jegyző: Dr. Bartók György; pénztáros: Eröss István; választmányi tagok: Sebesi Ádám, Horváth József, Hegedüs János, Sebestyén Sándor, Scheidel József, Czirner J. József, Veress Miklós, Ungár Sámuel, Graf János, Incze Sámuel, dr. Bocz József, Kerekes Mihály, Keresztes József, Dancs Sámuel, Váró Ferencz, dr. Kovács Ödön, Szilágyi Farkas, Lázár Károly, Fo-

lyovics Sándor, Fájler Farkas, dr. Magyarai Károly, Müller Mihály, Fodor Miklós, dr. Winkler Albert, Kovács Sándor, dr. Dárdai Sándor, Vajna István, Mak-kai Domokos.

6. Nagy-Enyed vidéki kör.

Elnök: Zeyk Gábor; alelnök: Szalánczi Lőrincz; jegyző: Sándor János; választmányi tagok: dr. Boér Jenő, Csató Ferencz, Frics Vilmos, Gruzda Domokos, Imreh József, Lővvi Sámuel, Morágyi István, Slafkovics Jácint, Salamon Simon, Szász József, Tóth Miklós, Török Bertalan.

7. Verespataki kör.

Elnök: Apostol Alajos; alelnök: Moldován Lajos; jegyző: Grünvald Rikhard és Jánki Kálmán; pénztáros: ifj. Kornya György; választmányi tagok: Ebergényi Mózes, Fürtös Béla, Ajtai János, Dregán János, Kremniczky F. Jakab, Bartha András, Damó Vilmos.

8. Vizaknai kör.

Elnök: Timár Károly; alelnök: Kremniczky Amand; jegyző: Ambrus Károly; pénztáros: Benedek Kálmán; választmányi tagok: Sylvester Domokos, Bakk Endre, Szöcs Sándor, Szöcs József, ifj. Reithoffer Alajos, Koppándi Péter, Rác Farkas és Telegdy Vilmos.

II. Gyula-Fehérvár városi választmány.

Gyula-Fehérvár, e régi fejedelmi székváros, az igazi hazafias és nemzeti szellem tüzhelye ma is.

„Nem vagyunk kénytelenek — írja Novák Ferencz elnök egyik átiratában — a tagok beiratkozását felkérésekkel, ugyszólva házalással eszközölni, mert az E. M. K. E. alapeszméje polgártársaink alapérületébe annyira bevésődött, hogy ezek áthatva a czéltől, önként hozzák meg áldozatukat.“

Felemelő, melegítő szavak, melyeknek háttéréként ismerni kell a helyi viszonyokat, hogy igazán méltányoljuk a buzgalmat, melylyel a 107 rendes tagot tevő névsor az idén még 34-el, s a 7 alapító még egygyel szaporított.

Nincs is Gyula-Fehérvárt rendes tagnál kisebb tagsági kategória s a választmányra az is jellemző, hogy az alapszabályszerű 25°/_o-ot nem tartja vissza, hanem mind beszolgáltatja a központi nemzeti tőke növelésére.

Az 1887-ik évben tagdíj czimen bevétele volt 204 frt. Rendeztetett azonkívül felolvasás, melynek tiszta jövedelme 8 frt 19 kr. volt, s a veres kereszt-egylettel szövetkezve egy bál, mely tiszta jövedelmül 90 frtot tett ki. Utóbbinál különben nem csak az anyagi haszon nézendő, hanem az erkölcsi tény is, mely a veres-keresztgyeletnek az E. M. K. E. segélyére sietésében nyilatkozik.

Nincs egyébíránt társas összejövétel, melyben a gyulafehérvári magyarság és választmány a czélt szem elől tévesztené. Így történt, hogy egy alkalommal összeült társaság részéről 24 frt 13 kr. gyűjtetett össze, s hogy továbbá a legközelebb megtartott követválasztás alkalmával a választási banquetten egyes felköszöntőktől 34 frt 50 krt vétegett be az E. M. K. E. javára.

A választmány különös figyelmét terjesztette ki a helyben alakult kisdédóvóegyletre és ipariskolára, mely intézetek mindketteje a hazai cél előmozdítására irányul.

A mi különösen a kisdédóvodát illeti, az kiválóan megfelelt az eddigi várakozásnak, mert eléretett vele az, hogy a különböző ajku gyermekek már zsenge korukban megtanulják a magyar nyelvet.

A városi iparosok érdekében, kik anyagi szükségletekkel küzdenek, a kezdeményezést a városi közönség tette meg, a midőn a már megszerzett iparos iskolai helyiség mellé egy olvasó-egylet felépítését vette tervbe. E tekintetben a választmány óhajtása az, hogy a központ az iparos-egylet olvasóköreit alkalmas olvasmányok megküldésével gyarapítsa.

A buzgó és minden tagjában lelkes tisztikar és választmány névsora ez: Elnök Novák Ferencz kir. tan., polgármester; alelnök Halász Jakab, titkár Issekutz János, pénztárnok Mihelyes Zsigmond, ellenőr dr. Cserny Béla, jogtanácsos dr. Mohay Sándor. Választmányi tagok: Fuchs Dávid, Salmen Frigyes, Zsakó István, Frölich Gyula, dr. Nathán Bernát, Pál István, Straszker Lajos, Baruch Albert, Rajnay Ignác, Avéd Jákó, Jakabfy Albert, dr. Elekes Victor, dr. Tódor József, Stiaszny Nándor, Kovács Sünuel, Körner József.

Elhunytak a következő tagtársaink: Jokszman Nándor kir. törvényszéki elnök, Glück Jakab birtokos, Mendel Mózes nagybirtokos, Ninger János törvényszéki bíró, Kocsis Miklós városi ellenőr, Lobstein Antal kereskedő. Legyen nyugalomok csendes és emlékek áldott!

III. Besztercze-naszódvármegyei választmány.

— Székhely: **Besztercze.** —

E megyében, melynek egész területén csak 3658 magyar lakik, kisdédmegyei választmányunk az idén már fiókalkitásról is gondolkozni elég erősnek érezte magát. Megindította a mozgalmat Ó-Radnán, majd Naszódon is fiókkör megalakítása végett s addig is, míg a terv valósítható lesz, gondoskodott. hogy legyen e helyeken a pénzek begyűjtésére meghatalmazottja.

A választmány működése eddig főleg Besztercze városra szorítkozik.

A tagok száma: alapító 6, rendes 64, pártoló 13, összesen 83, melyből idei szaporodás: 10 rendes és 2 pártoló, tehát még e nem magyar megyében is fejlődés észlelhető. Elnök: Szász Dénes kir. törvényszéki bíró; működő alelnök: dr. Havas Gyula kir. tanfelügyelő; jegyzők: Kramer Gyula polgári iskolai tanár és Szongott Vilmos kir. járásbírósi aljegyző; pénztárnok: Kovacsik János polgári iskolai segédtanár; ellenőr: Béli János vármegyei pénztári ellenőr. Választott tagok: Tóth Samu kir. törvényszéki telekkönyvvezető, Fleischer Rezső kereskedő, Tergovics Ede háztulajdonos, Szongott Gergely háztulajdonos, Schmidt Lajos kir. törvényszéki bíró, Barkassy József kir. állatorvos. Alapító tagok: Algátzy Lázár kir. adófelügyelő. Kellner Ignác kir. közjegyző. A magyar kaszinónak mint örökös tagnak képviselője Pánczél János vármegyei főjegyző.

Az egyesület által megszavazott 300 frt évi segély felhasználásával a megyei választmány még ez évben meg fogja nyitani a beszterczei magyar kisdédvó intézetet, mely a nemzeti törekvés előhaladásában e Bukovinával határos végmegyében, „egy új mértföld mutatót fog jelezni.”

A választmány alelnöke jun. 13-án személyesen szállott ki Entradam megyei községbe, hogy Szathmári Jakab áll. elemi tanítónak buzgó működéséért ünnepélyesen átadja az E. M. K. E. 50 frt jutalmát.

Az egyesület ipari mozgalmában többszörös tanácsesal állott e választmány is a központ oldala mellett.

IV. Brassómegeyi választmány.

— Székhely: **Brassó.** —

E választmány fejtette ki a lefolyt évben a legintenzívebb működést, miről az alábbi rövid, tömör sorok csak vázlatos képet adnak.

Mindenesetre főrésze van ebben azon körülménynek, hogy a brassómegyei választmány a „Brassó” politikai lapban központi hivatalos organummal, összetartó és közvetítő mediummal bír: de hálával kell gondolnunk hazánk keleti végvárosa, Brassó nemzeti szellemtől áthatott magyarságára, magára a buzgó választmányra, annak elnökére Koos Ferenc kir. tanácsos tanfelügyelő urra, s fáradhatatlan lelkes működő jegyzőjére, Szterényi József szerkesztő urra, ki minden kérdés kezelője s ellátója volt, míg dr. Weisz Ignác alelnök ur a központi igazgató-választmány felé hordozta egész éven át első sorban a közvetítő munka terhét.

A példás renddel vezetett igató idei 207 drbja közül egy sincs ellátatlanul, pedig főleg az iparkérdések miatt Brassó volt a legnehezebb, kényesebb, szétágazóbb kérdésekkel a központból megtalálva.

Egy örökös, 24 alapító, 357 rendes és 42 pártoló tag van e megye kebelében, minden magyar községben széteszoltan, kivéve az egy Zajzon községet. A fenti számban 70 vasuti tag van, kiknek díjai közvetlen a m. kir. áll. vasutak kolozsvári üzletvezetőségéhez a központba folynak, de az illetők jogait Brassóban gyakorolják.

A tisztikar s választmány következőleg alakított egybe: Elnök: Koos Ferenc kir. tanácsos-tanfelügyelő. Alelnök: dr. Weisz Ignác ügyvéd. Jegyző Kabdeból Ferenc ügyvéd. Pénztáros: Józsa Mihály tanító. Titkár: Szterényi József lapszerkesztő. Ellenőr: Szenti Bálint pénzügyi titkár. Ügyész: Harmath Lajos ügyvéd.

Választmányi tagok: a) Brassóból: Gencsy István kir. adófelügyelő, Józsa Ferenc iparos, Kovács Károly törvényszéki bíró, Lázár Gerő nagykereskedő, Mayer József ügyvéd, Szabó Incze vasuti mérnök, Skita Mihály járásbíró, Vargyassy Ferenc főgymnásiumi igazgató s Víz József törvényszéki bíró; b) megyeiiek: Bartha Károly igazgató (Tatrag), Borecs Mihály lelkész (Bácsfalu), Deák Sándor lelkész (Türkös), Fejér Gyula lelkész (Pürkerecz), Gödri János ügyvéd (Hosszufalu), Papp János tanító (Zajzon), Masznyik Gyula lelkész (Hosszufalu). Ezekon kívül vannak választmányi megbízottak: Sipos János közs. jegyző (Csernátfalú), Kiss Árpád lelkész (Csernátfalú), Mihályi Károly lelkész (Apácza), Szemerjai Károly igazgató (Krizba), Szabó László jegyző (Barca-Ujfalu) s Pánczél István fűszolgabíró (Predeál).

E diszes nevekből s gondal egybeállított választmány a f. közgyűlési évben, 1886. okt. hó 17-én tartotta első rendes közgyűlését, melyen a központi választmányt Sándor József titkár képviselte. Brassóban e közgyűlés nemzeti ünnep volt, első ily nemben, az egész napig tartott fölemelő ünnepélyességek által a szívben kitörölhetetlenül emlékezetes.

Azóta tartott minden hónapban gyűlést, melyen a részvétel teljesen kielégítő. Ezen 10 ülésen hozatott összesen 74 határozat, melyek mind fogantositva is vannak.

Az 1886. év okt. havának 17-ik napján nyitotta meg az általa létesített első magyar kisdéővő intézetet, melyben az első évben 120 gyermek járt s ezek között 23 német s 3 románjuk. A gyermekek száma folyton szaporodik. A jul. 17-én megtartott vizsga igen kitűnően sikerült.

Az 1887-ik év jul. havának 1-ső napján nyitott meg a második óvóintézetet, Bolonya külvárosban, hol ez ideig mintegy 40 gyermek van beiratkozva. Mindkét óvót a központ évi két-kétszáz frtján felül nagyobbára a magyarság önerejéből tartja fönn. Ő Felsége a király 300 frtot adott ez óvóknak.

Még egy harmadik óvóintézet létesítésén is fárad a választmány Bolgárszeg külvárosban, hol a magyarság a tulnyomó románság közé van beekelve.

A magyarság önérzetének ébresztésére a brassómegyei választmány nemzeti ünnepélyek rendezését határozta el s már 1887. márczius 15-én nagy s általános ünnepélyt rendezett az összes brassói magyar egyletek közreműködésével. Ez volt az első márcz. 15-iki ünnepély Brassóban, a mely most évről-évre ismételtetni fog. Mily culturalis jelentőségűek Brassóban ez ünnepélyek, bizonyosság rá, hogy az első márcz. 15-két Kossuth Lajosietett Turinból kelt magasztos szavakkal üdvözölni. Az ünnepek céljából a választmány állandó márczius 15-ki bizottságot alkotott.

Felkarolta a választmány a székely kivándorlás ügyét, mely kérdéssel állandóan foglalkozik.

Az erdélyi részekből legtevékenyebb részt vett a népfölkelési szükségletek beszerzése körül, a mennyiben Brassóra egyedül mintegy 35,000 frt áru szárazati munka esett.

A fővárosi bazár dolgában is tevékeny részt vett, egyetemben a „Brassói kereskedelmi és iparegyesület“-tel, mely egylettel karöltve rendkívül sokat tett a választmány a vámháboru által sújtott határszéli iparosok felsegélésére. Ez egylet titkára a választmány titkára.

Ujabbán a választmány egy nagyobb vállalat létesítésén fáradoz, -- nevezetesen egy közművelődési és közgazdasági csarnok létrehozásán, melynek tervezete már készen áll. E tekintetben most folynak a tanácskozások és készülődések. Alapos a remény, hogy a terv valósulni fog.

A választmány magának külön ügyrendet és pénztárkezelési szabályzatot dolgozott ki.

Tagdíjakban befolyt legujabbán 1885-ki hátrálékból 50 frt, 1886. évi tagdíjából stb. 799 frt 38 kr.

Az egyesületet érdeklő ügyekben dr. Haller Károly működő alelnök kétszer járt Brassóban, mely alkalommal választmány tagjaival értekezletek tartattak.

Az akczio megindításához igen gondos beadvány küldetett a központhoz, minek a segélyek kiosztásainál hatása meg is látszott.

V. Csikmegyei választmány.

— Székely: Csik-Szereda. —

E székely végmegeye választmánya Mikó Bálint főispán, Becze Antal alispán és Imets Fülöp Jákó esperes igazgató vezetése alatt másfél év óta áll fenn. Ez idő alatt összesen hat választmányi gyűlés tartatott, melyekből a múlt év második felétől a mostanig terjedő időre kettő esik. Egyik nov. 17-ikére, a másik f. évi jan. 26-ára.

Az előbbinek tárgyai közül a legfontosabbat, s általában ezen egyleti évi tevékenységnek mintegy sulypontját képező ügyet, a segélyezésekre vonatkozó beküldött memorandum tartalmának megállapítása képezte, melyet, minél megfontoltabb megbeszélés céljából, a választmányi gyűlést megelőzőleg 5 tagból álló bizottság előleges eszmecsere tárgyává tett. Egyéb tárgyai voltak: a csik-szeredai kisedővő egyesületnek kérése, hogy megyei választmány pénztárában visszamaradó 25%-ból mérsékelt évi segély nyujtassék, s a pénzbeszedésre vonatkozó jelentések és határozatok.

A januári vál. gyűlés foglalkozásának kiválóbb tárgyait az 1886-dik év második felére vonatkozó jelentés megállapítása, továbbá azon gondoskodás képezte, hogy a pénztár kezelésének és állapotának megvizsgálására 3 tagból álló bizottság küldetett ki.

A választmány saját külön „Ügyrendje“ felhatalmazást tartalmazván, az elnökség számára, hogy a felmerülő ügyeket elnökiileg ellássa, melyeket aztán a közelebbi vál. gyűlésnek bejelenteni tartozik: ez intézkedés magyarázza meg, hogy gyakoribb választmányi összejövetelre miért nem volt szükség.

Ilyen uton nyertek elintézetést egyebek között a népfelkelési felszerelés, a Sepsí-Szentgyörgyön rendezendő székely kiállítás, a Budapesten rendezett bazar ügyéről szóló megkeresései a központnak. A bazar ügyében kiváló szolgáltatókat tett özv. Lakatos Jánosné a csikszere dai felső leányiskola lelkes igazgatója.

A csikmegyei választmány egyike azoknak, melyek a tagdíjak beszédésében a legrendszeresebben s legerélyesebben járnak el, hogy az E. M. K. E.-t is más magyar egyesületek sorsára jutni ne engedjük. Általában igen buzgó munkásaink Pál Gábor titkár és Petres Antal pénztárnok urak, kik nem szünő lelkesedéssel dolgoznak a szent nemzeti ügy javára.

A tagok gyűjtése jelenleg is folyamatban van, a mennyiben néhány gyűjtő iv még az ivtartók által kezeltetik; a megye területén lakó értelmiség azonban nem nagy kivétellel már a tagok között van.

A tagok száma 1886. aug. 1-ig volt 16 alapító, 190 rendes és 43 pártoló. A gyarapodás azóta (ide nem számítva a gyergyóvidéki fiók körébe eső tagokat) 5 alapító, 40 rendes és 16 pártoló tag.

A segélyezések tervének megállapítása alkalmával az igazgató választmány hálásan vette a csikmegyei választmány férfias őszinte átiratát, melyben sietett aggodalmainak nyílt kifejezést adni, alkalmat adván az által a központnak az aggodalmak eloszlatására, a mi nem csak szóval, hanem mint azt a valóság is bizonyítja, tényleg meg is történt.

A tisztikar következő: Elnök: Mikó Bálint főispán. Alelnökök: Becze Antal alispán, Imets Fülöp Jákó főgym. igazgató, esperes. Titkárok: Pál Gábor főgymn. tanár, dr. Beteg Antal ügyvédjelölt. Jegyző: T. Nagy Imre tanár és szerkesztő. Pénztárnok: Petres Antal megyei pénztárnok. Ellenőr: Salamon Alajos kir. adóhivatali ellenőr.

1. Gyergyóvidéki kör.

— Székhely: Gyergyó-Szent-Miklós. —

Elnök: Mikó Árpád orsz. képviselő. Társelnök: Kis Antal ny. honvédered. Pénztárnok: Benedek György. Jegyző: ifju Puskás Lajos. Eddigi tevékenységét főleg az erőgyűjtésben összpontosította.

VI. Fogarasmegyei választmány.

— Székhely: Fogaras. —

Elnök: Horváth Mihály főispán. Alelnökök: Rottler József, Pánczél Károly. Jegyzők: Váró Bénéjamin, Borosnyai Béla. Pénztárnok: Fleissig Gyula.

A választmánynak van négy alapító, 106 rendes és 10 pártoló tagja. Az iparmozgalomban elnök buzgó közvetítésére Fogaras kiváló figyelem tárgya lett. Többen részt vettek a fővárosi bazarban; a népfelkelési felszerelésből pedig Szöcs István 4169 frt áru szij-munkát vállalt, melyek oly jók voltak, hogy az átvevő bizottság egyhangu elismerését vívták ki.

VII. Háromszékmegyei választmány.

Székhely: Sepsí-Szt.-György.

Hazánk legkeletibb megyéjében 1886. folyamán alakult meg a választmány a megye székhelyén, Sepsí-Szentgyörgyön, hol 1887. aug. 28-án az E. M. K. E. második rendes közgyűlése foly.

E megye területén önálló választmány a Kézdi-Vásárhely városi s önálló kör az erdővidéki, mely utóbbi levelezéseit — a megyei választmány-nal való megegyezés folytán — a kolozsvári központtal szintén közvetlenül végezi.

A megyei választmány első nagyobb ténykedése maga a hazafias lépés, melylyel az E. M. K. E. közgyűlését, mihelyt erre a legelső alkalom megnyílt, körébe meghívni sietett, alkalmat adva ezáltal arra is, hogy a fővárosi írók és művészek erdélyi nagy lerándulása, melynek végcéljául a székelység megismerése szolgál, épen a lerándulók által óhajtott irányban sikerülhessen.

Ez az első közgyűlés az egyesület megalakulása óta Kolozsváron kívül, s a körülmény nyújtása, hogy az anyaállamból jövő egyesületi tagok és vendégek a székelyföldet láthassák, elsőrendű culturalis ténykedés, midőn az E. M. K. E. kifejezett végcélja épen: a székelységnek az anyaállam magyarságával való társadalmi összecsatolása.

A közgyűlés alkalmára a megyei választmány székely-ipar és mezőgazdasági kiállítást rendezvén, e nagy és nehéz munkával is a jelzett szellemben vett közművelődési cél van szolgálva s pedig első sorban bemutatván az írók és művészek társaságának és az országból mindenünne összesereglett tagoknak az összes székely megyék ipari és mezőgazdasági productumai: ezzel egyfelől a székelység közeledik az önismerethez, másfelől a nemzet összessége ismeri föl a székelységet, melynek fűrdői érdekében egy Kárpát-egyesület alakítása az egyesület egyik legközelebbi teendője.

Erőteljes támogatást nyújtott e megyei választmány az egyesület ipari mozgalmában, különösen a népfelkelési felszerelések szállítása ügyében. A sepsiszentgyörgyi csizmadiáknak 5000, a kézdi-vásárhelyieknek 15,000 frt áru bakancs szállítvány juttatott az E. M. K. E. által, mely szállításban székely iparosaink ugy az anyag jósága, mint a munka pontossága által becsületet szereztek maguknak is, az erdélyrészi kisiparnak is általában. A sepsiszentgyörgyi szijgyártók együttesen vállalkoztak a brassóiakkal.

Tárgyalta az igazgató választmány a sepsiszentgyörgyi szövő részvénytőke befektetés által való emelésének kérdését is, azonban a közgazdasági osztály indokolt javaslatára egyelőre csak az erkölcsi propagálás mellett kellett maradni, nem birván még az egyesület akkora tőkét, hogy egyszerre 25 - 40,000 frt tőkét, a mennyire okvetlenül szükség volna, ez üdvös s nagy hivatásu társadalmi vállalatba befektethessen.

A tisztikar névsora következő: Elnök: Pótsa József főispán; alelnök: Ujvárossy József és Seethal Ferencz; titkár: Vajna Miklós, pénztárnok: Forró Béla. Választmányi tagok: báró Apor Gábor, báró Szentkereszty Béla, id. Tompa Miklós, Gábor Péter, Henter Béla, Hollaky Átilla, Szothyori Nagy Károly, Szentiványi Miklós, Zathureczky Gyula, Séra Tamás, Damokos Albert, Damokos János és Deák Sámuel.

Munkás szellemünk itt maga az elnök, ki, hogy elsőrendű állásában Háromszék megye közgazdasági és culturalis fölvirágzására minden lehetével miként munkál, bizonyítja a heterjesztés is, melyet a megye viszonyairól az egyesület fölkérésére nagyszabásu javaslatként nyújtott be a központhoz.

Hálás köszönettel soroljuk föl e helyen, hogy a székely kiállításához e jelentés elkészüléséig, — aug. 1-ig — hazafias áldozatokkal járultak: a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter 100 frt segélylyel, 10 drb 20 frkos arannyal jutalmakra; a brassói kereskedelmi és iparkamara 100 frt segélylyel és 5 drb 20 frkos arannyal; a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara jutalmakra

10 fritt; az erdélyi gazdasági egyeslet jutalmakra 50 fritt; Csikmegeye törvényhatósága ugyancsak jutalmakra 10 db 10 frkos arannyal, míg a székely művelődési és közgazdasági egyesület 250 frt jutalmon felül kiállítás és alkalmi ismertetés végett rendelkezésre bocsátotta és saját költségén kiállította a marosvásárhelyi székely-iparmúzeum azon tárgyait, melyek a székely iparra tanúságosak. A közlekedésügyi miniszter a m. kir. államvasutakon a tárgyak szállítására 50% kedvezményt engedélyezett.

1. Erdővidéki kör.

— Központ: Baróth. (Önállólag működik.) —

Ez évben hatásköre területe szabályosan körülíratott, mi a körrel, az udvarhelymegyei, valamint a háromszékmegeyi választmánynyal való ismételt iratváltásra adott okot.

Elnök: Bartha Sándor. Titkár: Révay Pál és Zöld Sándor. Pénztárnok: dr. Hajós Béla.

Az erdővidéki ifjuság a kör kezdeményezésére f. év jul. 31-én Bibarczfalván az E. M. K. E. javára táncmulatságot rendezett, mely 25 forintot jövedelmezett.

2. Bodola-nyéni fiók.

Elnök: Puskás Lajos. Titkár: Csulak Lajos. Pénztárnok: Mátyás Lajos. Jegyző: Vén Árpád.

E kis fiók a taggyűjtés terén szorgalmasan működik. Területe egyike az egyesület által felőlelt pontoknak.

VIII. Kézdi-Vásárhely városi választmány.

Egyike legkorábban alakult választmányainknak, mely az iparkérdésekben megbecsülhetetlen szolgálatot tett a központnak.

Tartott 3 választmányi- s egy közgyűlést, melyeken nagyobbára a központi igazgató választmánytól érkezett ügyek nyertek elintéztést.

Az 1886. decz. 12-én tartott közgyűlésen indítvány folytán határozatba ment, hogy Soósmezőn egy magyar iskola és óvoda létesítése iránt a választmány, illetve elnökség a szükséges lépéseket tegye meg.

Eziránt az elnökség a kellő adatok befejezése után munkálatot készített, melyet az igazgató választmányhoz beterjesztett.

Az ezen naptári évre esőleg két választmányi ülés tartatott, melyekben keblí ügyek, a központi igazgató választmányától érkezett leiratok és megkeresések intéztettek el. Ezek közt kiváló helyet foglal el a kézdivásárhelyi iparosok által a katonaság számára szükséges iparczikkok készíttetése iránti közvetítés eszközlése, miben Molnár Józsiás elnök volt lelkes és lankadhatatlan munkása az egyesületnek.

Összesen 3000 pár bakkanes adatott 15,000 frt értékben a kézdi-vásárhelyi eszmadiáknak, kik Romániából jöttek haza a munka hírére s kiválóan kifogástalan munkát szállítottak.

A tagok száma 7 alapító, 75 rendes, 31 pártoló.

Elhunytak a rendes tagok sorából: Balog Izsza és Kelemen István kir. törvényszéki bírák.

A tisztviselők és választmány tagjai következők: Elnök: Molnár Józsiás. Alélnök: Fejér Károly. Titkár: Dobay János, Gyöngösi István. Pénztárnok:

Nagy Ferencz Választmányi tagok: Székely János ref. pap. Benkő Pál, id. Tóth István, Nagy József (szeszgyáros), Benkő Sándor, Kovács István, Sándor Kálmán, Szigyártó Izidor, Kökösy Károly, br. Bánffy Zsigmond, Zajzon Lázár.

IX. Hunyadmegyei választmány.

— Székhely: Déva. —

Gróf Kuun Kocsárd lelkes példájára s Kénosi Sándor József kir. közjegyző kitaró fáradozására hatalmas taglétszámmal indult meg a hunyadmegyei magyarság az E. M. K. E. zászlója alatt.

Hunyadmegyében, hol minden 20-ik ember magyar, 47 alapító, 339 rendes, 90 pártoló tag iratkozott föl, mihez járult 1886-ban szaporodás: 1 alapító, 38 rendes, 2 pártoló tag, 1887-ben szaporodás 38 rendes s 2 pártoló tag. Összesen tehát 609 a tagok száma.

Beküldetett a központba eddigelé 4579 frt 55 kr., ideiglenesen elhelyezett a dévai pénztárban 1147 frt 29 kr., a hátszegi takarékpénztárban 579 frt 78 kr., a mi összesen 6360 frt 62 kr. behajtott követelést tesz ki.

Igen rendszeres fiók-szervezettel bir, melynek a megyei választmánynyal együtt való előszámálása itt következik:

Tiszteletbeli elnökök: Gróf Kuun Kocsárd, Gróf Kuun Géza. Társ-elnök: báró Jósika Géza. Alelnökök: Dr. Solyom-Fekete Ferencz, Réthi Lajos. Pénztárnok: Kénosi Sándor József. Titkárok: Majland Oszkár, Kolumbán Samu.

Választmányi tagok: Barcsay Kálmán, Barcsay Béla, Dobay Károly, Duka Achil, Hetyei Gábor, Jankó János, Issekutz Antal, ifj. báró Jósika Lajos, Kenderesi Ernő, László Ignác, László Zsigmond, Lázár Farkas, Lengyel Gergely, Molnár Sándor, Pogány György, Porzsolt József, Kénosi Sándor Miklós, Sztítás János, Szöcs Sándor, Tajcsék Ferencz, Téglás Gábor.

Számvizsgálók: Andersen László, Kéz József.

Ügyész: Lázár György.

1. Algyógyi kör.

Tiszteletbeli elnök: Gróf Kuun Kocsárd. Elnök: Balog József. Pénztárnok: Kénosi Sándor Lajos. Titkár: Jakab Mózsá.

Választmányi tagok: Velicska Lajos, Konecz Imre, Fried Eszkelesz, Bányai Lajos, Simon Zsigmond, Varga József, Ujvári Gyula, Márton Gyula, Henning György, Izrael Mór.

2. Nagyági kör.

Elnök: Hüttl József főbánya-tanácsos. Alelnök: Procupek Sámuel. Pénztárnok: Hermann Vilmos. Titkár: Révai Károly.

3. Piskii kör.

Elnök: Daruvári Paule Iván. Titkár: Szathmári Elek. Pénztárnok: Lichtensteiger József.

4. Körösbányai kör.

Elnök: Márkosi László. Titkár: Konecz Domokos. Pénztárnok: Szabó István.

5. Szászvárosi kör.

Elnök: Bágya Zsigmond. Alelnök: Dózsa Dénes. Titkár: Dr. Korber Endre. Pénztárnok: Deák Gerő.

A szászvárosi kör alelnöke, Fülöp Géza szászvárosi ev. ref. lelkészszel, igen szép és igen fáradságos áldozatot hoztak a népfölkelési fölszerelések ügyében, midőn élére állván a szijgyártó és csizmadia kisiparosoknak s vagyonukkal állván jót értők, képesítették őket, hogy 10,314 frt áru munkára vállalkozzanak, melyet igen jó minőségben állítottak ki. Valóban ily társadalmi támogatás nélkül kisiparosaink soha meg nem tanulták volna a kincstári vállalkozás eljárásait.

6. Petrozsényi kör.

Elnök: Hollaki Arthur. Titkár: Nagy Miklós. Pénztárnok: Vagner Henrik.

7. Hátszegi kör.

Elnök: Gróf Thoroczkay Miklós. Alelnök: Nemes Sámuel. Titkár: János Albert. Pénztárnok: Herczeg Ignác.

8—10. A brádi, maros-ilyei és puji körök még nem alakultak meg. Nagy szolgálatot tesz a „Hunyad“ társadalmi lap.

X. Vajda-Hunyad városi választmány.

E kis örszemünk az ország rész végső délnyugati szögletében — még tavaly alakulva — lelkes és buzgó munkásságot fejt ki.

Folyó év márcz. havában közgyűlésileg újjá alakulva, a társadalmi mozgalom érdekében egészséges szervezetté osztotta be magát, midőn külön-külön elnök alatt 7—7 tagból állólag:

1. színelőadás rendező,
2. zeneestély rendező,
3. felolvasásokat rendező, s
4. társas estélyeket rendező

csoportokat küldött ki, melyeknek munkarendje szabályszerűen megállapított s melyek olcsó estélyek rendezése által még a szegényebb sorsuaknak is lehetővé teszik az ily exponált vidékeken olyannyira szükséges társadalmi érintkezést, a mellett, hogy a szavalatok, fölolvadások stb. által fokozatosan művelőleg is hatnak rájuk.

A választmány igyekezett a város minden számottevő polgárát tagul nyerni meg; részt vett a fővárosi erdélyi bazarban, s azon indítványa által, hogy az erdélyrészi kincstári bányáknál és kohóműveknél az egylet számára látogató-könyvek helyeztessenek el, új gyűjtési forrást fedezett föl az ügynek.

Rendes tagjai száma 76, a pártolóké 40, mely szám együtt a tagoknak ez évben épen megkétszereződését mutatja.

Rendeztetett — hadd álljon itt ügyes gyakorlati példa gyanánt! — márczius 13-tól máj. 7-ig két 10 kros és egy 15 kros beléptidíj társasestély; két 10 kros és egy 15 kros felolvasó estély; egy 30 kros zeneestély és egy színelőadás, melyek fillérekből 99 frt 29 krt jövedelmeztek. Rövid szünet után aug. hó 10-én egy társas kirándulás rendeztetett, mely ismét 3 frt 44 krt mutatott föl.

Elnök: Márkup Ferencz m. kir. vasgyári mérnök. Alelnök: Berivoy János földbirtokos. Titkár és jegyző: Csiksomlyói Csiky Antal m. kir. vasgy. s. mérnök. Pénztárnok: Dr. Jucho Ferencz gyógyszerész.

Választmányi tagok: Várady Bertalan főszolgabíró, Tornya Sándor m. kir. járásbíró, Hajtmann Pál m. kir. állami vezértanító, dr. Büchler Mór m. kir. vasgyári orvos, Benedikty József földbirtokos, Butsy József városkapitány, Dósa Károly m. kir. aljárásbíró, Gál Sámuel ref. lelkész, Mátyásy József kereskedő, Strausz Nándor szolgabíró, Szállasy Miklós kereskedő, ifj. Török Antal városi tanácsnok, Vadas Gyula m. kir. erdész, Nehéz János m. kir. állami tanító, özv. Mátyássy Zsófia magánzónő, Tornya Sándorné jbiróné, özv. Strausz Jánosné kereskedőné, Schulcz Józsefné gyárosné, Böhm Róza és Ludvig Erzsébet m. kir. áll. tanítók, Csiksomlyói Csiky Antalné mérnökné, Zuuly Albertné magányzónő, Hajtman Pálné tanítóné, Frischholz Árpádné segédszolgabíróné.

XI. Kis-küküllőmegyei választmány.

— Székhely: Dicső-Szent-Márton. —

A megyei választmány, melynek területén lelkes nőválasztmány is működik, még csak ideiglenesen van megállapítva.

Elnöke: Gr. Bethlen Gábor. Alelnök: Frits Rezső. Titkár: Csató Gábor. Pénztárnok: Nyárádi Dénes. Jegyző: Szabó Mihály.

Tagok: Gr. Bethlen Árpád, gr. Haller Jenő, hilibi Gaál Domokos, Gyárfás Lajos, Pekri Sándor, Gerendy István, Gáspár György, Fekete György, Rédiger Árpád, Székely János, Pekri Gábor, Horváth Albert, Apáthi Péter, Kovács Elek, Kinizsi Mihály.

A megyei választmány alatt álló fiókok 1) a dicsőszentmártoni (elnök Frits Rezső); és 2) a hosszúaszeri (elnök Gyárfás Károly); alakulóban van a radnóthi fiók és tervezetik egy balavásári fiók, vagy kör.

Őnálló választmány a megye területén az Erzsébetvárosi.

Tagok díjai buzgón szedtetnek be.

Elhalt Thurótzy Pál 100 frtos alapító tag.

Nagyobbmértvű működési terv a választmány részére még nincs megállapítva, mert az a végleges megalakulás után lesz foganatba véve. Egyelőre a taggyűjtés és az egylet céljára rendezett mulatságok stb. gyámolítása volt a cél; annival inkább, mert a culturegyleti 10,000 forintos alapítvány rovatal útján való fedezése most van folyamatban.

A megyei választmány folyó év szeptember havában fog végleg megalakíttatni; midőn rendszeres működési terv is lesz kidolgozva és a jövő évben foganatba véve.

XII. Erzsébetvárosi választmány.

Elnök: Dr. Wolff Bogdán, orvos. Alelnök: Gilyén Lajos, kir. járásbíró. Alelnök: Ávedik Lukács, plébános. Titkár: Issekutz Viktor, ügyvéd. Pénztárnok: Szenkovits Lajos, kereskedő. Jogtanácsos: Markovich János, ügyvéd. Jegyző: Gorove János.

A taggyűjtés terén buzgó munkálkodást fejt ki.

XIII. Kolozsmegyei választmány.

— Központ: Kolozsvár. —

Egyike azon választmányoknak, melynek területén legtöbb culturalis föladata s e célra számos már megalakult fiókja van.

E közgyűlési évben újraalakuló s szervezkedő közgyűlést tartott.

Elnök: Báró Jósika Samu, főispán. **Alfelnök:** Gyarmathy Miklós, alispán, Báró Bánffy Ádám birtokos. **Pénztárnok:** Hóry Béla. **Ellenőr:** Duha Imre.

Körei és fiókjai itt következnek:

1. Kalotaszegi kör.

— Központ: **Bánffy-Hunyad.** —

A kör 1886. február 28-án alakult meg 16 alapító, 47 rendes, 3 pártoló taggal.

Tiszteletbeli elnök: Br. Jósika Samu.

Elnök: Gyarmathy Zsigmond. **Alfelnökök:** Baresay Domokos, Szabó Gyula. **Pénztárnok:** Koleszár Lajos. **Jegyző:** Balás János.

Választmányi tagok: Máthé János, Gajzágó Antal, Agh Ferencz, Telegdy Károly, Berger Adolf, Csákány István, Király György, Ravasz György, Keresztes Sándor, Gothárd Zsigmond, Ignác Károly, Bod László, Fekete János, Bágyi Miklós, Királyi József, Schweiger Nándor, Veress Mihály, Lőb Ensel, Kovács Károly.

Az I-ső választmányi ülés 1886. jun. 9-én tartatott meg, a II-ik 1886. nov. 13-án, utóbbi ülésen, melyen Koleszár Lajos áll. isk. igazgató, jegyzői tiszteletévé, pénztárnoknak választották meg, a tényleges élet megindult; újabb 23 tag jelentetik be s a központból kiküldött kérdőpontok nyomán a választmány a munkaprogrammba föl vétel végett ajánlja a magyarokereki ev. ref. iskola ügyét, melyről Koleszár Lajos személyes kiszállás alapján kimerítő jelentést és indokolt ajánlatot terjesztett be.

A tagok száma jelenleg: 18 alapító, 84 rendes és 3 pártoló. Összesen 105 tag, kik mellett bárezakönyvvvel számos gyámolító gyűjtetett.

2. Gyalui kör.

A fiókegylet ez évben is az erők gyűjtését, a közérdekeltség felköltését tűzte feladatául. Sikerült a gyalui kis iparosokat ez ügynek megnyerni, kik két táncmulatságot rendezve 88 frtot számoltak le, mely összeg takarékpénztárba lett elhelyezve, míg 100 forintra kinövi magát, akkor a gyalui iparosok alapító tagsági díját fogja képezni. Ezen kívül más kisebb adományokat elhallgatva 16 frt 50 krt küldött a központba, mint egy magán mulatság alkalmával összejött adományt.

A tagok száma 44, melyből alapító 6, rendes tag 38.

Elnök: Deési Gyula, ref. lelkész. **Pénztárnok:** Csákány Ádám. **Jegyző:** Pinta Endre.

Választmány: Péchy Elek, Garami Róbert, Bócz István, Dr. Sigmund József, Hankó Antal, Beteg Márton.

3. Almásvidéki kör.

— Központ: **Hidalmás.** —

Sombory Lajos elnöklete alatt tevékenyen működött a tag- és pénzügyítés, valamint a működési terület pontos rendbe szedése terén.

Az akciózi megindításához kidolgozott javaslattal járult, minek következménye, hogy Magyar-Nagy-Somboron fölállítandó iskola számára a központ 700 frt befektetést s tanító fizetésre 10 éven át adandó évi 275 frtot szavazott meg.

Igaz köszönet illeti Sombory Lajos elnököt, ki nem csak buzgón vezette e kör ügyeit, hanem a jelzett iskola fölállításában maga részéről az is-

kolai helyiség fölépítése végett szükséges helyiséget, illetve belsőséget, hol egyúttal gyümölcsiskola is létesíthető, 1—2 holdnyi kiterjedésben, nemkülönbén az épület számára szükséges 12—20 szál tölgyfát ingyen ajánlotta föl.

Tiszteletbeli elnök: Gróf Bethlen Ödön.

Elnök: Sombory Lajos. Alelnök: Hattfaludy Mór, Bányai Mihály.
Jegyző: Balla Károly. Pénztárnok: Császár Sámuel.

4. Türe-kapusvidéki kör.

— Ülés helye esetről esetre határozatik meg. —

Elnök: Bonis István. Alelnökök: Simay Ferencz és Lázár István.
Titkár: Valler József. Jegyző: Sanda György. Pénztárnok: Ifj. Benedek Sándor. Ellenőr: Kiszely László.

Van 53 tagja. Főmunkásságát az erőgyűjtésre fektette.

5. Tekevidéki kör.

— Központ: Teke. —

Tiszteletbeli elnök: Gyulay Richárd.

Elnök: Gyárfás Benedek. Titkár: Reinbold Arthur. Jegyző: Györffy József. Pénztárnok: Gyulay Miksa. Ellenőr: Gombos Sándor. Jogügyi tanácsos: Szilágyi Sándor.

6. Egeresvidéki kör.

— Központ: Egeres. —

Elnök: Biró András. Alelnök: Fekete Bogdán. Jegyző: Ábrahám Antal. Pénztárnok: Polik József.

Választmányi tagok: Merza Márton, Binder Herman, Felvinczi György, Vetési Imre, Bitai Kálmán.

Tagjai száma 25. Eddig főleg az erőgyűjtésre szoritkozott.

XIV. Kolozsvár városi választmány.

Deáky Albert alelnök buzgó vezetése alatt a Kolozsvár városi választmány — egyike a legutóbb alakultaknak — rövid időn első sorba került.

Az 1886 évi febr. 28-ik napján tartott gyűlésen indult meg a választmány megalakulásának eszméje, mely alkalommal kandidáló bizottság küldetett ki.

A kiküldött kandidáló bizottság ajánlatára 1886 mártius 7-kén tartott gyűlésen a választmány a következőleg alakítottatott meg:

Elnök: Ferencz Józsefpüspök, alelnökök: dr. Jeney Viktor, Deáky Albert. Vál. tagok: Bogdán István, dr. Farkas Lajos, Girsik János, Horváth Ákos, Nagy Lajos, dr. Nagy Mór, Szabó István, dr. Szász Béla, Tauffer Ferencz, Tömösváry Miklós, Virányi István és dr. Vöröss Sándor. Jegyzők: Arkossy Gyula és Szentkirályi Kálmán. Számvizsgálók: Szilágyi Béla, Szabó Ádám. Pénztárnok: Hincz György, Ellenőr: Szöcs Géza. Jogtanácsos: Polcz Rezső.

Az 1886 okt. 30-án tartott vál. gyűlésen a választmányba Kuskó István titkárnak, az 1887 jun. 4-diki gyűlésen pedig dr. Haller Károly, dr. Ferenczi Zoltán, dr. Hegedüs István, Petelei István és dr. Csernátoni Gyula vál. tagoknak választottak meg.

A választmány az alakulás óta, pontosan minden hó első szombatján d. u. 5 órakor a város házában, tartott 8 választmányi gyűlést, tárgyalt 40 jegyzőkönyvi ügyet.

Dr. Hincz György pénztárnok a központ által áttett s a pénztárkezelésre vonatkozó nyugtákat, ügyiratokat, számlakönyvet, női filléres gyűjtések számláit átvevén, megállapíttatott a különös helyi viszonyokhoz alkalmazott pénztárkezelési módozat, mely a fiókok által vezetendő incassora alkalmas mintául szolgálhat.

Az országos mozgalom központi városa gyanánt jövedelmi források szerzésére és felhasználására kiváló figyelmet fordított e választmány, s e tekintetben részletes megvitatás alá kerültek a számbavehető módok és körülmények.

Mint kiváló sikerű s a kolozsvári társadalmi érintkezést a lefolyt télen át egészen új oldalról élénkké tett rendezésről kell ezek közt elsősorban a Petelei István által rendezett társasestélyekről megemlékeznünk. A választmány által fölkérve, készséggel vállalkozott valamely rendezésre s Deáky Albert alelnök, Hincz György pénztárnok, Matskássy Pál, gróf Teleky László, Varró László, Hirschler Ödön, Korbuly József és Szabó Gyula urakból bizottságot alakítva, 4 estély tervét alkotta meg, melyekre közreműködőkül: Szász Domokos, Jakab Ödön, Ágai Adolf, Gyarmathy Zsigáné, Gerő Lina, dr. Purjesz Zsigmond, dr. Hegedüs István, Bartha Miklós, Bartha Miklósné, Hegedüs Sándor, dr. Szász Béla, Éjszaki Károly, Teleki Sándor gr., Kiss Kata, Horváth Gyula, Szász Gerő, Mikszáth Kálmán, Geiger Albert, De Gerandó Antonia, H. Kiss Paula urnöket és urakat sikerült megnyerni. A háziasszonyi tisztet estélyenként báró Jósika-Waldeck Valeria, Tisza Lászlóné, De Gerando Antonina, Sigmund Dezsőné vállalták el. Semmi sem természetesebb, mint hogy e szellemesen s egymással összefüggőleg rendezett estélyek rendkívülileg látogatottak voltak. A felolvasásokon, zenei előadásokon, társas-játékokon kívül volt tombolajáték is, melyhez pénzbeli adományok és nyereség tárgyak küldésével Kolozsvár közönsége hozzájárult. A négy estély egy ötödikkal is megtoldatott. Dr. Fabiny Rudolf egyetemi tanár ur ugyanis szíves volt a négy estélyre szóló jegyek tulajdonosait a vegytani intézet nagy termében „a színek birodalmán át” érdekes és tanulságos előadásban részesíteni. „Eleven Hírlap” czímen az egyik estélyen szóval elmondott ujság szerkesztetett Bartha Miklós vezetése mellett.

Az estélyek szokatlan anyagi eredményt, 1806 frt 20 kr. tiszta bevételt eredményeztek egyesületünknek, mi mellett azonban első a határtalan erkölcsi siker. Annyi előkelő és nagy név résztvéve, kik közül legtöbbben áldozatot s fáradságot nem kimélve utaztak Kolozsvárra, az E. M. K. E. fényét, zászlóját tette még ragyogóbbá, dicsőségesebbé! Itt is legmélyebb köszönetet mondunk a közreműködőknek, rendezőknek egyen-egyen a kedves emlékezetes estélyekért, melyeket eredeti összeállításokért s rendezésökért Petelei-estélyeknek bizvást nevezhetnénk.

Jövedelemszerzés tekintetéből más irányban folytatott tárgyalásai a választmánynak idő rendjén szintén megoldás alá fognak kerülni, kimondotta pl. a választmány azt is, hogy kötelességének ismeri, minden Kolozsvárt egészben vagy részben az E. M. K. E. javára rendezendő mulatságba, mutatóványba stb. segítően, esetleg annak természete szerint ellenőrzően is befolyjni.

A választmány működése alatt az egyletbe dr. Hincz György és dr. Vöröss Sándor urak léptek be 100—100 frt. alapítvánnyal alapító tagokul.

Munkaprogramm kidolgozására Girsik János elnöklete alatt dr. Farkas Lajos, dr. Nagy Mór és Polcz Rezső kiküldetvén, a bizottság a jan. 8-án tartott gyűlés elé 13 pontból álló helyi programot terjesztett be, a m

egyhangulag elfogadtatván, pontjai mielőbbi megvalósítása végett megfelelő intézkedés történt. Mindjárt az 5. pontot képező növendékek-cseréjének gyakorlati megvalósítása iránt az elnökség, s dr. Farkas Lajos és Bogdán István küldetett ki, kikhez a közp. igazgató választmány részéről még Bartha Miklós alelnök, dr. Csernátoni Gyula jegyző és Gamauf Vilmos küldettek ki. A közönség hirlapilag hivatott fel növendékek csere-ajánlására s ennek következtében már is többen jelentettek be elhelyezendő növendékeket. A vidéki választmányok mind megkerestettek ez ügyben s elhatároztatott, hogy szász és román lapokban is főlhivatik a szülők figyelme tanuló gyermekeinek nyelv-elsajátítás végett kölcsönös kicserélésére.

A munkaprogramm 6. pontját képező névmagyarosítás előmozdítása tekintetéből dr. Szabó Gyula, Kővári László, Polcz Rezső és Salamon Antal tagokból álló állandó bizottság küldetett ki.

Az u. n. jó ponyva (Méhner-féle vállalat) érdekében a központi igazgató választmány már régóta óhajtván valamelyik fiók által kísérletet tenni, a Kolozsvár városi választmány első sietett e tekintetben a kérdést kezébe venni. Mindenekelőtt megbírálván az eddig megjelent füzeteket, a közp. választmányt felkérte, hogy a kiadó-vállalat bizottságánál hasson oda, mikép az ily népszerű olvasmányok írására az erdélyrészi viszonyokat ismerő írók is kéressenek fel. Egyttal a központban rendelkezésre állott népszerű olvasmányokat tartalmazó füzetekből 2000 darab kéretett, melyek az idei vizsgák alkalmával az összes helyi elemi- és népiskolák közt az igazgatóságok által kiosztattak. Az apró füzetek kitűnő hatást gyakoroltak a gyermekekre, kik pár óra múlva már kívülről reczitálták a szépbe rejtett hasznos erkölcsi elveket. A főhatás azonban, mely a tulajdonképi cél volt, t. i. az alsó néposztálybeli szülőkkel ily uton való megismertetése e ponyvának, csak ezután következik.

Több száz füzet adatott a városi fizetéses tüzoltók könyvtárának. Tíz napra terjed egy-egy tüzoltó szolgálata, mely idő alatt még templomot sem látogathat, azután is csak egy szabad napja van. E többnyire családok emberek szellemi foglalkoztatására lehet-e jobb út? — A választmány határozata folytán e népies olvasmányokból a kórház, gazdakörök, szegények háza, s a javító intézet növendékei között fog még több példány szétosztatni, s a népnek keze ügyében eső helyeken, kiskereskedésekben, árubódékban stb., egyelőre a lehető legolcsóbb áron megfelelő mennyiség közönséges ponyvára vettetni.

A munkaprogramm 2-dik pontja értelmében, nő-választmány megalakítása ügyében is megkezdődtek az intézkedések. Tervbe vétetett, hogy elnök és 6 alelnök és kiterjedt számu választmány választassék. Az ügy rövid idő múlva egy rendkívüli választmányi gyűlés elé kerül, s a megalakítás megtörténik. Az érdeklődők között már eddig is osztattak ki a filléres s más gyűjtéshez szükséges iverk és könyvek.

A népfelkelési felszerelési ipar-czikkek ügyében a helyi iparosok érdekeinek előmozdításával és tájékoztatásával a választmányból Binder Lajos, dr. Hincz György bizattak meg. Összesen 10,320 frt áru munkát kapott a csizmadia-ipartársulat (az egyesületnek 200 frittal alapítója) s feladatát dícséretesen oldotta meg.

XV. Kolozsi választmány.

Elnök: Zabulik László. Jegyző: Benedek János. Pénztárnok: Malachovszky Máté.

Igen lelkesen indult választmány, mely az erőgyűjtés mellett, Kolozs culturalis viszonyait kimerítően feltüntető munkálatot küldött be a központhoz. Tervbe vett egy óvót a „Kerkápolyi-alap“-ból.

XVI. Maros-Torda megyei Maros-Vásárhely városi választmány.

— Székhely: Maros-Vásárhely. —

Maros-Tordamegye Maros-Vásárhely sz. kir. várossal képezi az E. M. K. E. összes culturalis munkatervének kiindulási helyét, hadi központját.

Egy erős választmány itt föltétlen szükség.

Meg is van.

A megye és város együttesen alkotott választmányt, mely e közgyűlési évben is nem lankadó buzgalommal dolgozott.

Tartott az idén 4 választmányi ülést, melyeken elintéztetett összesen 29 tárgy. Ezek közül fontosabbak voltak:

1. Az 1886 év nov. 11-ről fölterjesztés az igazgató választmányhoz, a választmány állapotáról, tagjairól, a gyűjtött összegekről. Ugyanakkor fölterjesztés a megye területén levő culturalis intézmények közül azokról, a melyek inkább segélyezésre vannak szorulva;

2. Az oct. 5-iki ülésről felirat az igazgató választmányhoz az erdélyrészi jobb nevű, megbízható, szövetkészítő czégek megismertetése iránt;

3. Az igazgató választmány 1772—887 számú javaslatának a népkönyvtárak, olvasóköri szervezése iránt, s a népkönyvtárakban használható könyvek jegyzékének a vétel után azonnal való előterjesztése.

A választmány megalakulása óta birt 544 taggal és pedig ebből elhalás és elköltözés folytán jul. 1-én volt 1 örökös, 56 alapító, 380 rendes, 78 pártoló; összesen 515 tag.

A választmány tagjai által aláírt összeg 13,805 frt 43 krt képvisel; ebből egyenesen a központba fizettetett be: alapítói díj 5081 frt 43 kr, rendes tagdíj 336 frt, pártoló tagdíj 18 frt; összesen 5435 frt 43 kr. E megyei választmányunkhoz fizettetett be: alapítói díj 1010 frt, rendes tagdíj 1460 frt 50 kr, pártoló tagdíj 119 frt 50 kr; összesen 2590 frt.

E szerint befizettetett a központba 5435 frt 43 kr, a megyei választmányhoz 2590 frt, leirandó 149 frt 50 kr; összesen befizettetett tehát **8174 frt 93 kr.**

Várandó még 5630 frt 50 kr.

Általában e választmányunk pénzügyei példás renddel és önfeláldozó szorgalommal kezeltetnek, miért Nagy Sándor gyógyszerész, választmányi pénztárnok ur az ügy barátainak igaz hálijára méltó.

Elnök: Br. Bánffy Zoltán főispán. Alelnök: Gr. Teleky Domokos id., és Györfi Pető polgármester. Jegyzők: Lakatos Sámuel, Z. Bodolla Gábor. Pénztárnok: Nagy Sándor. Jogtanácsos: Dárkó Ákos.

Választmányi tagok: Bihari Sándor, Bálint Dénes, Bíró Ferencz, Antal János, Csongvai Lajos, Dárkó Ákos, Deák Lajos, Dósa Elek, dr. Engel Imre, dr. Fabinyi Ferencz, Fekete Gábor, Filep Kálmán (Vaja), Horváth Gáspár, Kelemen Albert (Szt.-Király), br. Kemény Domokos (Malomfalva), Kozma Gyula, Kovács Ferencz, Lázár Ádám, Karaszek Árpád, Losonczy Dénes, Lénárt József, Oroszlán István, Sándor László, Szabó János, Szentkirályi Gyula (Pagocea), Szentmariái Dezső, Tolvaly Ferencz (Póka), dr. Turnovszki Mór, Vass Tamás.

Maros-Tordamegyében és Maros-Vásárhelyt a székely közművelődési és közgazdasági egyesület is erőteljes gócponttal bír; azért kétszeresen elismerésre kötelező e vidék lakosainak s vezetőinek az E. M. K. E. mellett való lelkes buzgólkodása.

XVII. Nagy-küküllőmegyei választmány.

— Székhely: Segesvár. —

Egyike legrendszeretettebb megyei választmányunknak, mely főleg ez évben — Horváth László alelnök önfeláldozó munkássága alapján — igen élénk életet mutatott.

Tagok száma összesen: 368; ezek közül 15 alapító, 325 rendes és 28 pártoló tag. Évközben elhalálozott 2 alapító tag: K. Horváth János kövesdi birtokos, volt főispán és országgyűlési képviselő; Petky Ferencz királyhalmi birtokos, Nagy-Küküllőmegye egyik kitünő férfia; és 4 rendes tag.

Szaporodás volt 32 rendes és 2 pártoló tag. Bejött az 1887. év folyamán összesen 291 frt 80 kr pénz; melyből a központi pénztárba beküldetett 208 frt 35 kr, a megyei választmány pénztárában van 83 frt 45 kr. Az eltávoztak az alelnök által külön hivattak fel tagsági díjaik beküldésére.

A működés szervezete központi és vidéki rendezettség szerint következő:

a) Megyei választmány; hatáskörrel az egész Nagy-Küküllőmegye területére; ez egyszersmind Segesvár vidéki kör.

b) Fiókkörök vannak: Medgyesen, Bürkösön, Kis-Kapuson és Kőhalomban.

A megyei választmány a fiókkörök közreműködésével igen gondos és részletes előterjesztést tett az igazgató választmánynak a kiadott munkaprogramm alapján: a magyarságnak viszonyairól és állapotáról a megye területén; és megtette javaslatait, illetőleg kérését a megye területén teendő egyházi és iskolai segélyezések iránt.

A megyei összes tagokkal egy nagy gyűlés tartatott 1887. február hó 10-én gr. Bethlen Gábor elnöklete alatt, melyben is jelentés tétetvén az eddigi működésről, a tagok számba vétettek; a megyei választmány és tisztikar újra szerveztetett; s hasonlóra hivattak fel a fiókkörök, hová az illetékes tagok beosztattak. A medgyesi fiókkör már megelőzőleg újra lett szervezve, az igazgató választmány intézkedése folytán Horváth László alelnök által. A tagsági díjak beszédese és beküldése iránt intézkedések tétettek.

Választmányi ülés tartatott 4.

A működő alelnökség intézkedett minden fontosabb ügyben saját felelőségre. Ez viszen rendes iktató jegyzőkönyveket és őrzi a levéltárt.

Igy elnökségileg intéztetett el az igazgató választmány felhívása, a népfelkelési felszerelések szükséglete tárgyában. Nagy küzdelembe került Segesvárt néhány vállalkozó találása; miután az előre jelentkező medgyesi bőriparosok és segesvári szijgyártók is visszaléptek; s így csak 1000 pár bakkanesra találtatott két segesvári bőr- és cipő iparos, kik a kellő ovadék letétele mellett munkát kaptak. Ez alkalommal lehetett meggyőződni arról, hogy a kis ipar még mindig mily pangásban van, s annak fejlesztésén mily kevéssé tudnak és akarnak segíteni, éppen a szász városokban fennálló és pénzügyileg virágzó „Ipar egyesületek“ (Gewerbe Verein), melyek hivatásuktól eltérőleg csak egyszerű pénzintézetek.

Jobb sikert lehetett felmutatni a Budapesten rendezett erdélyi bazáron, hová szépen sikerült szövészeti műtárgyakat küldtek: Gróf Bethlen Kálmánné Nagy-Selykről; posztó, vászon és más szövő iparcikket Segesvári és más iparosok; asztalos munkákat Segesvárról, melynek összeszerzésében kiváló érdeme volt Szoboszlai Károly alispánnak. Az illető kiállítók is nagy hasznot kaptak, a számos és tömeges megrendelések által.

Általában a választmány működése ezen megye területén, hol a nagy többségben lakó szász és oláh nemzetiség között, a magyarság szorványosan és csak kisebb területen lakik, oda irányult, hogy a míg a magyarságban a nemzeti önértetet emeli, addig a más nemzetiségek iránt törekvéseink közérdekűségét mutassa és ismertesse meg.

Megyei választmány.

Elnök: gróf Bethlen Gábor főispán. Ig. alelnök: Horváth László kir. tanf. Alelnök: Szoboszlai Károly alispán.

Főjegyző: Rohn Nándor áll. isk. igazg. Aljegyző: Szieghart Elek tanító. Pénztárnok: Kispál Gábor. Ellenőr: Maurer Albert. Választmányi tagok: A) Alapítók: Gr. Bethlen Gábor, Baczó József, Borbély Károlina, Horváth László, br. Kemény Béla, Kispál Gábor, S. Pap György, dr. Kein Adolf, Mankusz Gyula, Krisztia Mátyás, Lendvai Sándor, gróf Haller Jenő (örökös tag). B) Választottak: Somogyi István, Simon Albert, Macza György, Kriza Gyula, Fodor Lázár, Balázs Imre. Havadtői József, Grosz Károly. Egyleti tagok száma 109.

1. Segesvári kör.

Azonos a megyei választmánnyal.

2. Medgyesi kör.

Elnök: Gróf Haller Jenő. Ig. alelnök: Dr. Kein Adolf. Jegyző: Jenne Ede. Egyleti tagok száma 129.

3. Bürkösi kör.

Elnök: Horváth István. Jegyző: Tiszovszki Dániel. Egyleti tagok száma 28.

4. Kis-kapusi kör.

Elnök h.: Simén Gábor kjegyző. Jegyző: Huszár János. Egyleti tagok száma 50.

5. Köhalmi kör.

Elnök: Végh Albert kir. jlb. Alelnök: Simai László kir. aljb. Jegyző: Téglás István áll. isk. igazgató. Egyleti tagok száma 42.

XVIII. Szebenmegyei választmány.

-- Székhely: Nagy-Szeben. --

Szebenmegyében, hol összesen 3091 magyar lakik, azt hittük, a megyei választmány lelkét veszíté az ifjan elhunyt Vermes Imre áll. főgymn. tanárban, fáradhatatlan titkárában, azonban Nagy József szebeni ev. ref. lelkész váltván föl a derék férfit az erkölcsi munkában, benne hála az égnök ép oly odaadó munkását találta meg a magyarság szent ügye.

A szebenmegyei fiók-választmány, 1886 augusztus 19-től 1887 július 31-ig tartott három választmányi gyűlést: 1886 november 12-én, 1887 február 3-án, 1887 június 6-kán.

Részint a működés szélesebb körű kiterjesztése, részint pedig a tagok számának gyarapítása szempontjából munkába vétetett a lefolyt évben Szász-Sebesen egy fiók-kör felállítása, a mi ugyan még nem valósult meg, de általában van.

Igyekezett a megyei választmány az iparosokat szövetkezetté alakítani a népfelkelési szijmunkák szállítása ügyében, a midőn márcz. hóban egymagának N.-Szebennek 50,000 frt árut akart juttatni az E. M. K. E., s ha ez uttal anyaghiány miatt nem fogadhatták el a vállalkozást, szövetkezetté alakította később, aug. 1-én, a posztó készítőket, kik 5000 meter posztó szállítását vállalták el a honvédség számára k. b. 15,000 frt értékben.

Van 2 örökös, 17 alapító, 143 rendes és 32 pártoló tagja.

A derék szebeni magyarság e választmány által különösen támogatja a központot az iparozzalomban, melynek Nagy-Szeben iparos jellegénél fogva is erősen kell e városunk felé fordulnia, s mely legjobb kapocs, hogy az életérdekek jól felfogott azonossága testvéri lénczával fűzze egymás szívéhez országgrészünk minden hű fiát.

Elnök: Miklós István, alelnökök: Ninger Ignác és Veres Ignác, itkár: Nagy József, pénztárnok: Kábdebó Péter, ellenőr: Tangl József. Választmányi tagok: Bene Róbert, Jánsi Sándor, Rubinstein Samu, Nagy Dénes; mint alapítók: Bergay József, Borosnyói L. Béla, dr. Csányi Ferencz, Kábdebó Mihály, E. Kiss Károly, Fülöp Ferencz, K. Molnár Frigyes, Pollák Jakab, Pótsa Ferencz, Strasser Zsigmond, T. Szabó Sándor, Szabó István, dr. Szalay Ferencz; a m. kir. áll. főgymnasium; a m. kir. jogakadémia; a m. kir. áll. elemi fi- és leány-isk. és polgári leány-iskola mint testületek.

Kiemelendő törekvése a választmánynak egy társadalmi magyar hetilap alakítása, melynek központi segélyezését az E. M. K. E. alapszabálya kényszerre alatt a legnagyobb fájdalommal volt kénytelen megtagadni.

Megemlítendő adalék a nagy-szebeni magyarság érületéhez, mely szerint a f. évben a magyar olvasó-egylet a magyar polgári körrel egyesülvén, az alapszabályok végpontjába azon tétel vétetett föl, hogy ha — a mit a gondviselés soha ne adjon — az új intézmény valaha feloszolnék, vagyona az E. M. K. E.-re szálljon.

XIX. Szilágymegyei választmány.

— Székhely: Szilágysomlyó. —

Végre e megyében is sikerült Nagy László ref. esperes fáradozása alapján saját szervezetet hozni létre, a mivel most már minden megyei választmánynak megalakulása megtörtént.

F. év ápr. 11-én történt meg — előrement id. bizottság munkája után — a megalakulás.

Elnök. báró Bánffy György.

Alelnök: Nagy László.

Jegyzők: Hulinka Sándor és Vischán Elek.

Pénztárnok: Bartha Iván. Ellenőr: dr. Ajtay Endre.

Választmányi tagok: gróf Bethlen Ferencz, Réner Albert, Somogyi Kálmán, Ajtay Albert, Nagy Domokos, Elekes Béla stb.

Eddig az erögyűjtés volt fő feladata. Az alakuló gyűléskor megvolt 1 örökös, 12 alapító, 86 rendes, 16 pártoló tagot, 2 alapító, 41 rendes, 3 pártoló taggal szaporította.

E megye az akezio tervében erős fölkarolásra talált, s ugyancsak e megyei választmánynak területén az egyesülettel szövetségben álló „Wesselényi egyesület“ felügyelete alatt munkál a dr. Kormos Béla verseczi kir. közjegyző nevéől nevezett ördögkúti óvó-iskola, az első, mely az E. M. K. E. aegise alatt és segítségével fölállított. Öt évig évi 300 frtot helyezett a nagylelkű adakozó kilátásba, melyre — saját kifejezett óhajához képest — fektettetett a debreczeni vonalban fekvő ez intézmény fölállítására. Az egyesület a berendezési 183 frt 85 kron kívül és az alapítványon felül még évi 70 frtot nyújt. Álljon itt a testvér-egyesület idevonatkozó jelentése, mint örvendeztető tény az egyesület hivatását, s eljárásainak helyességét illetőleg. Egyik első közéleti férfinak levele „elégge nem dicsérhető gondolatnak“ nevezi épen e pontnak felkarolását, melyről a „Wesselényi egyesület“ alelnöke ezeket jelenti.

1. Szóban levő óvó-iskolánkban a tanítás rendszeresen kezdetét vette 1886 évi október hó 20-án, a mikor is beiratkozva volt összesen 35 gyermek. Ezek közül 15 volt magyar, a többi román nemzetiségű, óvodai 15, elemi iskolás pedig 20 növendék.

2. Az intézet el van helyezve a Lázár Ferenc ördögkúti birtokos úr által 5 évre ingyen átengedett telken, s ezen telken található két szobás épületben.

Az intézetnél mint óvó-tanító működik Mák János, képezdét végzett és most már okleveles tanító, kiről általában örömmel kell kijelentennem, hogy zsenge intézetünk benne ép oly hivatott, mint ernyedetlen buzgalmú vezetőt talált.

Az intézetnél működő dajka neve: Birsák Jánosné-Urházi Kata asszony, ki kötelességeit szintén egész odaadással és derekasan teljesítette.

Az intézet 2 tanterme az e célra adományozott 183 frt 85 krból a szükséges butorokkal most már teljesen felszerelve, a szükséges taneszközökkel pedig a megyei tanfelügyelő útján a vallás- és közoktatásügyi miniszter engedélyezése folytán teljesen ellátva van.

Óvó-iskolánkban évről évre nyilvános vizsga tartatott f. é. június hó 16-kán a megyei főispán, tanfelügyelő, számos szülő és érdeklődő közönség részvétele mellett. A beírva volt 42 növendék közül a vizsgálaton megjelent 15 óvodás és 23 elemi iskolás gyermek. Az elemi iskolások közül, daczára, hogy a tanév csak 7—8 hónapból állott, 16-on ugy a magyarok, mint a románok már jól olvastak, irtak és számoltak s általában értelmes feleleteikkel, mint a kis óvodás gyermekek énekeikkel, kis verseikkel és játékaikkal oly sikert mutattak fel, s annyi örömet okoztak, hogy e nap a jelenlevőknek valódi ünnepe volt.

XX. Szolnok-dobokamegyei választmány.

— Székhely: Deés. —

A gróf Kornis Viktor elnöklete alatt alakult Szolnok-dobokamegyei választmány az önszervezés terén működött. A központtól az egész megye tagjainak számlakönyvét kikapva, jelenleg a tagdíjak beszédese főcélja.

Elnök: gr. Kornis Viktor. Alelnökök: br. Bornemisza Károly, Voith Gergely. Pénztárnok: br. Pöllnitz Károly. Ellenőr: Kászonyi Jenő. Jegyzők: Biró Antal és Bándy György.

Választmányi tagok: Bokros Lajos, br. Bornemisza Károly, Halász Ferencz, Placsintár Ödön, Rettégi Sándor, Schwaizer Sándor, Szarvadi Pál, Voith Gergely.

Területén vannak az önállólag működő Deés városi és Szamos-Ujvár városi választmányok, a Bethlen-vidéki kör, továbbá egy fiók, a nagy-ilondai, melynek elnöke Simó Lajos.

E megyei választmányunk területe színtén egyike azoknak, melyek első sorban vannak a központ által felölelve.

Legutóbb erélyesen indította meg az elnökség a szervezkedést, kivált mióta a tagok számla-könyvét a kolozsvári központtól legujabban átvette.

1. Bethlen-vidéki kör.

E kör 1885 decz. hó 5-én történt megalakulása óta élénk tevékenységet és buzgalmat fejtett ki első sorban a tagok és adományok gyűjtésében.

Tagja van: férfi 101, nő 21. Összesen 122 Ezek közül alapító 11. Rendes 78. Pártoló 33. Tagsági díjban és adományokban beküldött 225 frt 21 krt.

Elnök: gróf Bethlen Pál, gróf Bethlen Pálné. Alelnökök: Gyárfás Albert, Simon Kálmán, gróf Bethlen Károlina, Jékey Zsuzsanna. Jegyzők: Tordai Sándor, Szarvadi József. Pénztárnok: Biró Gyula. Jogtanácsos: Krappert Gyula.

Halálozás történt egy, s ez néhai gróf Bethlen Károly, ki az egylet alapító tagja volt. Halála által egy igen ügybuzgó tagját veszíté el egyletünk.

2. Csáki-gorbói fiók.

Elnök: báró Jósika Leo. Alelnök: Vass Imre. Titkár: Cseh Pál. Jegyző: Wagner Lajos. Pénztárnok: Fischer Vilmos. Jogtanácsos: Kovácsy Albert. Az erőgyűjtés terén működik eddig.

XXI. Deés városi választmány.

Tartott az 1886-ki E. M. K. E. közgyűlés óta 2 közgyűlést és 3 választmányi gyűlést.

Megalkotta ezekben a saját ügykezelési szabályzatot, mi által a választmányi működés úgy az egyes hivatalnokok ügyködési körének pontos kijelölésében, mint a szervezettebb tevékenység következtében egy újabb korszakba lépett.

Ugyancsak kimagasló működéséhez tartozott az egyesületnek a Deés városában kifejtendő tevékenységéről elkészített s a központhoz beterjesztett munkaprogramm.

Legnevezetesebb tevékenységi mozzanatát képezi a választmány ez évi működésének a deési kis-iparosoknak a népfelkelési felszereléseknek elvállalása szempontjából szövetkezetekké való alakítása s általuk a központ által kiadott 7915 o. é. forintnyi munkálatnak elfogadása és azok beszállítása körüli működése.

F. évi márcz. 4-én kezdé meg ez iránti levelezéseit és tárgyalásait a központtal és a helyi kis-iparosokkal s a 6 drb távirati értesítés mellett miut-

egy 26 drb jelentést és értesítést küldött ez ügyben a központi elnökséghez. A kis-iparosoknak e kérdésben mindennapi tanácsadója és útbaigazítója volt s közvetítette e kérdésben minden óhajukat, kiállította részükre a szerződéseket, sőt a csizmadiáknak az egyleti pénztárból az 500 pár bakancs elvállalhatása szempontjából is egy 125 frtnyi kölcsönt adott, hogy bánatpénzük le legyen téve.

E működés által egy néhány tősgyökeres iparos magyar családon anyagi-lag jelentékenyen lett segítve s megismertetett azon nagyobb vállalkozási tér, melyet iparosainknak, ha meg akarnak élni, minél hamarabb akármily áron meg kell hódítaniok maguknak.

A központ határozata folytán aug. hó 1-én kiutaltatott a deési izraelita iskola igazgató-tanítója részére a megszavazott 50 frt segély s az ugyanakkor tartott választmányi ülésben az 1885 és 1886 években a kezelési költség (vagyis az alapszabály 18 §. által engedélyezett 25%) 480 frt megtakarított összegéből megszavaztatott a deési iparos ifjak önképzőkörének 100 frt.

A folyó ügyek ellátása, a melyekből különösen a tagsági díjak számos intézkedést vontak maguk után, mintegy 60 hivatalos ügyszámot vett igénybe.

A tagok száma egyik újabb gyűjtés eredményében az 1886 év végétől számítva 5-el szaporodott s így az akkori 333 tag 338-ra növekedett.

Elnök: br. Diószegi Géza, megyei főjegyző. Első alelnök: Fenyő Lajos, polgármester. Másod alelnök: Nagy Benedek. Jegyző: Dr. Bónis Árpád és Kádár József. Pénztáros: Ilosvai Jenő. Ellenőr: Miklós Gábor.

XXII. Szamos-Ujvár városi választmány.

E városi választmányunk nemcsak lemondott az alapszabályokbau számára biztosított 25% igénybevételéről: hanem kérdőpontjainkra, hogy mily culturalis intézményt kellene a nemes város kebelében az E. M. K. E. segélyében részesíteni, azon választ adta, hogy nem óhajt venni, hanem adni.

Nincs szüksége semmi újabb intézményre, mert saját erőn fentartott gymnasiumtól saját erőn fentartott óvóig mindene van.

Ebben képét adtuk is a Szamos-Ujvár városi választmánynak, melynek derék elnöke: Voith Miklós ügyvéd, alelnökei: Gopcsa Joáchim és Bárány Lukács; titkárai: dr. Mártonfi Lajos és Novák Gerő; pénztárnoka: Lőrintzy Menyhért; ellenőre: Bogdánfi István.

Van 1 örökös, 3 alapító, 102 rendes és 18 pártoló, összesen 124 tagja, melyből 5 tag idei gyarapodás.

Az erőgyűjtést nem lankadó buzgalommal folytatja.

XXIII. Torda-aranyosmegyei választmány.

— Székhely: Torda. —

Gr. Bethlen Géza főispán elnöklete alatt működik, eddig főleg az erőgyűjtésre koncentrálva magát. Tiszteletbeli elnöke: báró Kemény György. Alelnök: Weress Dénes, alispán és Gergely Ignác kanonok. Titkár: Nagy Balázs. Pénztárnok: Érsek Lajos.

Területén van: 1. torda-városi kör; 2. maros-ludasi kör; 3. felvincz-vidéki kör; 4. toroczko-vidéki kör.

1. Torda városi kör.

Elnöke: Szigethy Csehi Sándor polgármester.

2. Maros-ludasi kör.

Elnöke: gróf Béli Ákos, jegyzője: Ferenczi Ferencz. Az iparozgalomban becses tanácsokkal szolgált.

3. Felvincz városi kör.

E körünk ez ideig tevékenységét tagok gyűjtésében s tagsági díjak beszedésében érvényesítette.

Ez évben saját munkaprogramm kidolgozását vette munkába, melylyel körüliratik a helyi akció.

Van 4 alapító, 59 rendes, 41 pártoló tagja.

Elnök: Gróf Zichy István. Alelnök: Mészáros István. Titkár: Magyar Efraim. Pénztárnok: Schiessel Albert.

Választmányi tagok: Gróf Spanochi Frigyes, Tóth Mózes, Kovács Lajos, Nádudvari László, Keresztes Árpád, Szacsvai Lázár, Barta Dániel, Biró Áron, Horváth György, Zsigmond Lajos, Mihály Gyula, Ilián János, Paul Filon, Zudor Károlyné, Keresztes Árpádné, Magyar Pálné, Tóth Mózesné.

4. Toroczkó-vidéki kör.

Alakult f. év jan. 23-án Toroczkón. Elnök: Csongvay Lőrincz. Alelnök: Gál Miklós. Pénztárnok: Pálfi János. Van 40 rendes és 2 alapító tagja. Igen gondos javaslatot nyújtott be Toroczkó segítézését illetőleg.

XXIV. Udvarhelymegyei választmány.

— Székhely: Székely-Udvarhely. —

Az elébb külön fennállott Udvarhely városi választmány egyesülve, fenti czimen is munkás megyei választmányunkká alakult.

Elnök: Daniel Gábor főispán. Alelnökök: Dr. Török Albert alispán, Ugron Gábor orsz. képviselő, Pap János, Sebesi Ákos.

Titkár: dr. Solymossi Lajos. Jegyzők: Barabás Domokos, Tamás Albert. Jogtanácsos: Gyarmathy Ferencz. Pénztárnok: Pálfi Károly.

Szervezetten működik s eddigelő kivált az iparozgalomban jelentékeny szolgálatot tett a központnak.

1. Parajd-vidéki kör.

Elnök: Csengery József. bányanagy. Alelnök: Csizsér Zsigmond ev. ref. lelkész. Pénztárnok: Czehé Imre. Jegyző: Kovács Mihály.

Egyike leglelkesebb körünknek, melynek éltető lelke az elnök.

Megyei nő-választmányok.

I. Hunyadmegyei nőválasztmány.

A hunyadmegyei nő-választmány 1887. február havában alakult meg, Barcsai Barcsay Kálmánné elnöklete alatt. Az alakuló közgyűlésen 42 nő volt jelen.

A választmány tagjai következők: Elnök: Barcsai Barcsay Kálmánné. Alelnök: Dr. Solyom-Fekete Ferenczné.

Választmányi tagok: Andersen Lászlóné, Barcsay Ádámné, Buda Károlyné, Brády Albertné, Boros Elekné, Balog Pálné, Barcsai Ákosné, Balog Józsefné, Duka Achilné, Eperjesi Domokosné, Gerey Lajosné, Hollaky Arthurné, Hollaky Imréné, Hüttl Józsefné, Jakab Ödönne, ifj. br. Jósika Lajosné, Issekucz Pálné, Lázár Györgyné, dr. Lészai Lászlóné, Mara Györgyné, Mátyásfi Zsófi, br. Nopcsa Elekné, Milassy Jánosné, Nemes Samuné, Puj Zsigmondné, Pogány Ádámné, Pavlas Edéné, Réthy Lajosné, dr. Reichenberger Zsigmondné, Szentiványi Gáborné. Titkár: Kénosi Sándor József kir. közjegyző, a megyei választmány fáradhatatlan pénztárnoka.

A női-választmánynak 83 tagja van, kik tagsági díjait a férfi-választmány pénztárába fizetik. Rendezett egy táncestélyt, melynek szép eredménye 157 frt készpénz volt.

Ezen kívül több fillér-gyűjtő tagot szerzett, kik az eredményt az év végén fogják beszámolni.

II. Kis-küküllőmegyei nőválasztmány.

A kisküküllőmegyei nő-választmány Dicső-Szent-Márton központtal, 1886 nov. 7-én alakult meg gróf Tholdy-Horváth Lajosné, szül. Bethlen Irma grófnő elnöklete alatt. Alelnökök: Hilibi Gaál Domokosné, Felszeghy Sándorné, Szentpéteri Istvánné, Kovácsy Károlyné és Bretter Józsefné. Titkár és jegyző dr. Szabó Mihály, pénztáros Csató Gábor, ellenőr Horváth Ákos. Van a választmánynak 130 rendes és két 100—100 forintos alapító tagja: báró Bornemisza Józsefné Gogán-Váraljáról és báró Apor István Ádamosról.

A választmányi tagok száma tekintettel a megyei körülményekre százhuszban állapított meg, kik: Fekete Györgyné, Gáspár Györgyné, Végh Albertné, Pekri Sándorné, özvegy Pekri Istvánné, gróf Béli Ferenczné, Szilvássy Sándorné, Muzsnai Józsefné, dr. Felszegi Jánosné, özv. Szabó Mihályné, Frits Rezsőné, Hari Dánielné, Engelmann Hermanné, Grün Ignáczné, Bukuresti Jánosné, Székely Jánosné, dr. Ujvárosy Gáborné, Kozma Jánosné, Boér Gáborné, Boilla Zakariásné, Nyárádi Dénesné, Nagy Jánosné, Kapucsán Józsefné, Liebl Józsefné, Hirsch Mihályné, Bokor Andrásné, Csegezi Ferenczné, Petrits Andrásné, Kapezius Rezsőné, Szabó Gáborné, Ambrus Józsefné, Zehán Lászlóné, Molnár Albertné, özv. Csató Gáborné, özv. Pekri Albertné, Zeyk Lászlóné, Fr. Fekete Sándorné, Rettegi Károlyné, Nemes Ferenczné, Graeser Dánielné, Zsorszky Károlyné, Golian Döméné, Németi Mihályné, Csinádi Istvánné, Szentpéteri Antalné, Bretter Adolfné, Bedőházi Pálné, Demény Dánielné, Fekete Judith, Ercsey Miklósné, Vajna Lajosné, id. Kovácsy Sándorné, Szántner Lajosné, Szánt-

ner Róza, Földváry Gáborné, Kinizsi Mihályné, Kinizsi Zsuzsa, Máté Kati, Nagy Györgyné, Földváry Katalin, Pataki Lajosné, Kispál Sándorné, özv. Kispál Lajosné, Nagy Pálné, Kovács Elekné, Cseh Gáborné, Apáthi Gizella és Juliska, ifj. Pataki Lászlóné, Járai Béláné, Derzsi Leontina, Felszeghi Gáborné, Felszeghi Sándorné, Madaras Ferenczné, br. Bornemissza Józsefné, gr. Haller Jenőné, özv. Gergely Sándorné, Horváth Gáborné, özv. Szentmiklósi Miklósné, Gál Józsefné, Pekri Dénesné, gr. Vay Ábrahámné, Fucksbald Henrikné, Ujvárosy Lajosné, Zöld Antalné, id. Pataki Lászlóné, Iszlai Lászlóné, Pataki Katinka, Thuróczy Istvánné, Miklós Istvánné, Miklós Árpádné, Gyárfás Lajosné, Horváth Róza, Izmael Mihályné, Gálffy Albertné, Márkus Ferenczné, László Gidáné, Ercsei Józsefné, Réz Mihályné, Sándor Ágnes, Pataki Elekné, Beregszászi Eliza, Egyed Józsefné, Török Vilmosné, Dániel Ferenczné, báró Szentkereszty Anna, Gottfried Náthánné, Kőnczei Kálmánné, Andrási Gézáné és Benedek Mártonné.

III. Maros-tordamegyei nőválasztmány.

E közgyűlési évben, 1886. decz. 8-án alakult meg Maros-Vásárhelyt imposáns részvét mellett a nőválasztmány báró Bánffy Györgyné-Bethlen Margit grófnő összehívása és elnökele alatt.

Már maga a megalakulás ugy volt inszecenálva, hogy a magasztos czél javára azonnal gyümölcsöző legyen. Az összehívó elnök minden meghívott belépő tagtól 1 frtot kért, minek alapján 123 frt. bevétel kísérté a megalakulást.

Elhatározottat ugyanekkor a tél folyamán tartandó nagy cultur-bál rendezése, mi február 4-én Maros-Vásárhelytt imposáns részvét mellett meg is tartott.

Nem kisebb összeg, mint 1045 frt 20 kr és egy drb 20 frankos arany folyt be, mely összeghez magas felülfizetésekkel járult a jelen volt előkelő kör, közös-, és honvéd-hadseregünk több jelenlevő kiváló tagja, mint Lobkovitz herczeg altábornagy, hadosztály-parancsnok, Mádi Kovács tábornok, Marjalaki alvezetes stb.

„Ime tisztelt központi igazgató választmány — irta az összeget beküldő átirat — egyik székely megye asszonyaitól egy homokszem a nemzeti épülethez.“

Ez asszonyok, e nemes hölgyek névsorát, mint a női választmány tisztikarát és tagjait a következőkben adjuk:

Elnök: Báró Bánffy Györgyné-Bethlen Margit grófnő.

Alnökök: Oberschall Adolfné, Geczó Jánosné, Máriaffy Albertné, Illy és Károlyné.

Titkár: Gálffy Sándorné.

Tagok: Agyagási Károlyné, özv. Antalffy Gáborné, Antalffy Róza, báró Bálintitt Józsefné, özv. Baruch Gyuláné, özv. Bernády Dánielné, Bernády Margit, Berzenczei Istvánné, Bod Margit, Bodolla Ágnes, Benkő Józsefné, Benkő Miklósné, gróf Bethlen Gyuláné, Bihari Sándorné, Borosnyai Pálné, Bömches Gyuláné, Burschik Jánosné, Csanádi Béláné, Csontos Olivérné, Damokos Lászlóné, Deák Lajosné, Dicső Béláné, Dániel Ferenczné, Eckvert Józsefné, Engel Imréné, Fekete Gáborné, Földvári Alexandrine, Fábinyi Ferenczné, Gáspár Gyuláné, Gorove Ignátné, Gorove Irma, Görög Károlyné, Gundhardt Lipótné, Gunesch Gusztávné, Gubodi Sándorné, Györfi Petőné, Halász Gáborné, gr. Haller Antonia, Harmath Luiza, Harmath Sándorné Horváth Jó-

zsetné, Hines Klára, Halmágyi Victorné, Imreh Sándorné, Jeszenszky Sándorné, öz. Jeney Albertné, Kauppé Ferenczné, gr. Kornis Ferenczné, Körösi Albertné, Körösi Erzs, Körösi Margit, Kozma Endréné, Kupferstich Samuné, Kuti Albertné, br. Königsbrunn Roderichné, Kathonay Gyuláné, Kozma Gyuláné, Kelemen Adámné, Koncz Józsefné, Lázár Benedekné, gr. Lázár Kálmánné, gróf Lázár Berta, gróf Lázár Róza, Molnár Albertné, Mayer Áronné, Mesticz Mihályné, Máriaffy Mariska, Máriaffy Gabriella, Macskásy Ferenczné, Macskásy Julia, Nagy Gézáné, Petri Jánosné, Paál Gyuláné, Páll Károlyné, Petki Adél, Péterfi Dénesné, báró Rothenthal Henrichné, Stuchheil Gyuláné, Szentiványi Gyuláné, Szentiványi Aranka, Szentpéteri Jánosné, Szathmári Mihályné, Simén Györgyné, Simén Vilma, br. Szentkereszthy Zsigmondné, Szabó Eszter, Szabó Zsuzsika, Szentmarjai Dezsőné, Stupiczky Béláné, Schönstein Gyuláné, Szentiványi Kálmánné, Schönstein Mártonné, Schlott Károlyné, gr. Toldalagi Viktorné, gr. Toldalagi Anna, gr. Toldalagi Róza, Tischler Gyuláné, Tauszik Hugóné, Vita Sándorné, Vita Etelka és Veress Menyhértné.

Az elnök időközben megváltoztatott családi viszonyok következtében, állandó lakhelyét más megyébe tevén át, benne az E. M. K. E. kimondhatatlan veszteséget szenvedett.

IV. Szolnok-dobokamegyei nőválasztmány.

Gróf Bethlen Pálné-Tisza Ilona elnöklete alatt mult év nov. 27-én alakult meg Deesen.

A hölgyközönség igen nagy érdeklődése mellett az elnök grófnő fölhívására közfelkiáltással megválasztattak: alelnökökké: Katona Istvánné, Betegh Imréné, Voith Gergelyné és dr. Gajzágó Lászlóné; pénztárnokká: Kabos Sándorné; titkárokká: Hollaky Zoltán és Keresztes Nándor. Választmányi tagok összesen 200-an.

A választmány névsora ez: Dr. Almay Ferenczné, Anka Péterné, Bruszt Ignácné, Brandt Viktorné, Bovánkovics Gyuláné, Bárány Lukácsné, Bárány Terka, Bíró Antalné, Benkő Jánosné, Balás Máténé, Burkhárdt Etelka, Bisztrai Károlyné, Bárti Mari, Betegh Kelemené, Bodó Györgyné, Boross Józsefné, Bodor Bertalanné, Berde Sándorné, Bíró Istvánné, Bíró Józsefné, Bartalis Miklósné, Bartha Istvánné, Budai Mihályné, Bokros Lajosné, Bányai Károlyné, Bárdi Károlyné, Besenczki Antalné, Bárdi Zsigmondné, gróf Bethlen Sándorné, gróf Bethlen Károliua, Bíró Gyuláné, báró Bánffy Alice, báró Bornemisza Károlyné, gróf Bethlen Aurélné, gróf Bethlen Gáborné, Bardocz Sándorné, Berzeniczey Miklósné, Bodó Sándorné, öz. Bernád Józsefné, Boér Károlyné, Bonis Rózália, Boga Imréné, Bándi Györgyné, Bauer Mari, Benkő Gyuláné, Czech Kálmánné, dr. Csernatonai Gyuláné, Csomafay Antalné, Czobel Pálné, Csizsár Farkasné, Czech Károlyné, Darkó Viktorné, báró Diószegi Ida, Décey Mariska, Dux Emanuelné, Demsik Gyuláné, Dessewffy Mihályné, Demeter Béláné, Eisenlohr Károlin, Eperjesi Istvánné, Eperjesi Józsefné, Fenyő Lajosné, Ferenczi Endréné, Fekete Danielné, Fischer Vilmosné, Filep Istvánné, Fodor Ottilia, Flothné-Fejérvári Róza, Farkas Ferenczné, ifj. Gaál Jánosné, Govrik Ferenczné, Gyárfás Albertné, Gálfalvy Mari, Hartmann Sarolta, Hirsch Lipótné, dr. Hankó Ödönné, Hosszu Lászlóné, Halász Ferenczné, Hatfaludy Józsefné, Huszár Györgyné, Horváth Imréné, Herepei Árpádné, Hosszu L. Béláné, báró Horváth Samuné, Hye Adrienne, Iacze Kálmánné, Imre Domokosné, Kászonyi Jenőné, Klein Frigyes-

né, Krémer Sámuelné. Krémer Lajosné, Köblös Istvánné, Körösi Ilona, Kovrig Simonné, Kесе Elekné, Kepri Józsefné, Katona Elekné, Kászonyi Istvánné, Kovács Sámuelné, Kis Jánosné, Keresztes Nándorné, Keczei Ferenczné, Lészay Lászlóné, Löw Lajosné, László Lajosné, Mihály Ferenczné, ifj. Manu Gáborné, Mátyás Zsigmondné, Makrai Vilma, Molnos Elekné, Moricz Sándorné, Méder Józsefné, Márkus Jánosné, Miskolczy M. Lajosné, Nikk Ferenczné, Nagy Józsefné, Nyegrucz Kristótné. Nagy Lajosné, Nagy Sándorné, Nagy Istvánné, Nyárádi Izsákné, Ocsvai Polixena, Ocsvai Katalin, Orbán Kelemenné, Pap Farkasné-báró Bornemisza Anna, Péterfy Zsigmondné, Papp Jenőné, Placsintár Ödönné, Péchy Lajosné, báró Pölnitz Lajosné, Pataky Dánielné, Placsintár Dávidné, Pollák Mórné, Pál Istvánné, özv. Pap Mártonné (deési), Roth Pálné, Reissig Adolfné, Rácz Lászlóné, Simon Lajosné, Szarvadi Pálné, Sebe Pálné, Szörcey Elekné, Szentpéteri Jánosné, Swaiczer Alexandrin, Szabó Endréné, Szilágyi Albertné, Sahin Anna, Szigethi Zsigmondné, Szappanyos Miklósné, Simay Gergelyné, Schnell Károlyné, Szántó Károlyné, Szegedi Károlyné, Scheint Andrásné, Schilling Ottóné, Szalai Lajosné, Somkerek Miklósné, Szőnyi Elekné, Szász Dánielné, Székely Sándorné Szabó Lajosné, Sohár Marczelné, Szentgyörgyi Mórné, Szongott Józsefné, Szentpéteri Laura, Szarvadi Józsefné, Sallak Ferenczné, Simó Lajosné, Szögyényi Jozefin, Surányi Lajosné, Szentiványi Lászlóné, Tüzes Karácsonné, Tischler Domokosné, Tatrossi Sándorné, Torma Istvánné, Torma Stephanie, Tüzes Pogdánné, Turcsa Lukácsné. Tömösvári Márton, Turkovits Mihályné, Tománn Józsefné, Ujvári Antalné, Ujfalvy Polixena, Weér Zsigmondné, Vojth Gergelyné, Vajda Gyuláné, Weér Miklósné, Válya Ferenczné, Vas Imréné, Voith Miklósné, gróf Wass Ádámné, gróf Wass Jenőné, gróf Wass Béláné, Voith Jakabné, Vékony Ferenczné, Varga Györgyné, dr. Wachsmann Edéné, Weér Dezsőné, gróf Wass Miklósné, Veress Imréné, Zámber Domokosné, dr. Zachariás Józsefné, Zibay Sámuelné és Jékey Zsuzsánna.

Az alakuló közgyűlésen kimondatott a tél folyamán két táncvizigalom megtartása, ugyanekkor dr. Csernátóni Gyuláné-Fejérvári Erzsike 34 urhölgy kötelezte magát filléres adakozásra.

V. Udvarhelymegyei nőválasztmány.

Az első nőválasztmány, mely az igazgató-választmány kérésére megalakult.

Dr. Török Albertné — Zeyk Lenka elnök alatt kezdte meg működését s tartotta meg az alakuló gyűlést 1886. augusztus hó 29-én. Elhatározta mindjárt ez alkalommal, hogy 1886. okt. 16-án bazárt s ezzel kapcsolatosan közvacsorát rendez, mely fényes eredménnyel megtartván, befolyt összesen 1064 frt 64 krnyi impozáns összeg.

A további taggyűjtést illetőleg a központtól ivenk kéretvén, ezekkel a nőválasztmány ápr. 3-án megtartott üléséből a tagok gyűjtésére föl lettek kérve s ki lettek küldve: özv. Kabos Károlyné, Csengery Józsefné, Jakab Gyuláné, özv. Jánosy Mihályné és Soó Károlyné.

A kiosztott ivenk mindannyian a buzgó kezekben új tagokat hozott.

Műkedvelő előadásból befolyt később 53 frt 80 kr. tiszta jövedelem, miből a sz.-udvarhelyi „Mária-Valeria gyermekkert“ javára 13 frt 45 kr. adatott segélyképen.

Tagdíjakban bejött 181 frt, egy asztaltársaságtól 21 frt, összesen 845 frt 30 kr. beküldetett. Mihez hozzávéve a tagdíjak esedékes kötelezettségeit 368 frtot, az összes gyűjtés eredménye 1436 frt 30 kr.

Az udvarhelymegyei nőválasztmány befolyt a központi szervezés tisztabbá tételére is, midőn kérdésére szabályoztatott és mondatott ki, hogy a nőválasztmányok egyedül és közvetlenül a központtal állanak összeköttetésben, a megyei választmányihoz való minden alárendeltség nélkül.

A tiszlikarnak névsora, melyhez egy 100 tagból álló választmány csatlakozik:

Elnök: dr. Török Albertné — Zeyk Lenka. Alelnökök: özv. Kabos Károlyné, Csengery Józsefné, Szentkirályi Árpádné, Sebesi Ákosné. Ellenőr: Dr. Szabady Ferenczné. Pénztárnok: özv. Jánosy Mihályné. Jegyző: Laukó Albertné. Titkár: Szabó Károly.

Választmányi tagok: Ádám Dénesné, Bod Károlyné, Blahanka Gyuláné, Diemár Károlyné, br. Gamera Oszkárné, Papp Jánosné, Bedő Ferenczné, Czehe Imréné, Kassay F. Ignáczné, Koncz Árminné, Kruk Jánosné, Lanczky Sándorné, Mezei Ödönné, Florián Bogdáné, Gyarmathy Sándorné. Kapeza Tamásné, Fankovics Gyuláné, Fehérvári Lajosné, Felégyházi Antalné, Héjja Endréné, Jakab Gyuláné, Becsek Dánielné, Sebestyén Istvánné, Wégler Gyuláné. Papp Ödönné, dr. Kassay Albertné, Kis Ferenczné, Koncz Lajosné László Domokosné, Madarász Veronika, dr. Nagy Sámuelné, Nirschi Lipótné, Gergely Jánosné, Lengyel Józsefné, Kandó Mózesné, Maert Károlyné, Pálfi Károlyné, Pálfi Dénesné, Sándor Mózesné, dr. Solymosi Lajosné, Szabó Dénesné, Szakács Károlyné, Tolvaly Zsigmondné, Ugron Lázárné, Miskolczi Károlyné, Mánya Gergelyné, Zakariás Józsefné, Hlatky Miklósné, Perszián Jánosné, Szabó Mártonné, Reiner Jánosné, Sándor Dénesné, Simó Jánosné, Szabó Ferenczné, Lukács Istvánné, Riemer Edéné, dr. Vajda Emilné, Kozma Ferenczné, Pál Dénesné, B. Gálfi Endréné, Pálfi Ferenczné, Reiter Józsefné, Steinburg Ottóné, Szabó Albertné, Szakács Mózesné, Török Pálné, Ugron Gáborné, Mártini Róbertné, Ugron Jánosné, Zajzon Ferenczné, Gyarmathy Ferenczné, Molnár Károlyné, Szabó Istvánné, Rápolthy Domokosné, Rafay Károlyné, Schapek Józsefné, Szabó Józsefné, Szabó Károlyné, Szabó Gergelyné, Sebestyén Mózesné, Vorsatz Antalné, Lányi Imréné, Sebessy Béláné, Weinberger Fanni, Kassay Andrásné, Székely Dénesné, Enyedi Jánosné, Kovács Lajosné, Soó Károlyné, Szigeti Istvánné, Kovács Domokosné, Keresztes Oszkárné, Szántó Lajosné.

Ez az első nőválasztmány. Áldja meg működését az ég s kövesse a tagok buzgóságát minden magyar tisztelete.

V.

Tudnivalók.

Az E. M. K. E. tagja lehet — az alapszabályok szerint — minden törvényesen fennálló testület, minden férfi és nő, ha felvételüket az igazgató választmány egyenesen meg nem tagadja. Sem a felvétel, sem az elutasítás nem indokolandó.

Örökös tag mindazon jogi személy vagy testület, mely legalább 500 forint alapítványt tesz s ez alapítványt öt év alatt lefizeti.

Alapító tag, ki alapítványként egyszer mindenkorra legalább 100 forintot befizet. A befizetés 5 év alatt is történhetik, addig azonban évi 5% kamatot fizetendő. E tagsági jog életfogytig tart. Az alapítványok csonkítatlanul törzsvagyon gyanánt kezelhetnek s csak kamataikat fordíthatni az egyesület céljaira. Az örökös és alapító tagok az igazgató választmány virilis tagjai.

Rendes tag, ki magát a taggyűjtő-iven aláírásával 6 évre évenként leg-
alább 2—2 forint fizetésére kötelezi, vagy a ki ugyanezen időre *egyszerre*
10 forinttal megváltja e kötelezettségét. A rendes tagsági díjak fizetése elő-
re történik.

Minden tag köteles a közgyűlés, illetve választmány által hozott határozat-
ok hű megtartására, *egyleti tagok gyűjtésére*; magánjogi kötelezéssel el-
fogadja az egyesület alapszabályait s a tagsági díj nem fizetése esetére a ké-
sedelmi kamatok megtérítésével együtt alávettette magát bármely járás-, illető-
leg községi bíróság illetőségének. Rendes tag elhalásakor az évi mulasztást ne-
talan más hátralékokkal együtt örökösei fizetik. Megszűnik a tagsági jog a kö-
telezettség utolsó évének lejártával, ha az illető tag kilépését legalább egy fél-
évvvel előbb írásban bejelentette, ellenkező esetben a kötelezettség egy újabb
cyklusig tovább tart.

Az egyesület alapszabályszerű célja: működési körében a *hazafiságnak*
fejlesztése nemzeti irányu művelődés által.

Az eszközök ugyancsak alapszabályszerűleg kétfélek:

1. Köz művelődésiek u. m.: egyházak segélyezése, óvodák, nép- és
polgári iskolák segélyezése, esetleg létesítése; népkönyvtárak és olvasóköri-
alkotása; hazafias iratoknak magyar, német és román nyelveken való terjeszté-
se; megfelelő irányban működő hazafias erőknek az egyesületbe belevonása, vagy
legalább is a kölcsönös támogatás kapcsolatába hozatala s mindazon törvény
által megengedett intézkedések, melyek a fent jelzett cél előmozdítására szol-
gálnak.

2. Közvagyonosodásiak, u. m.: központi és vidéki pénzüzetek és
közgazdasági (iparfejlesztő s ilyennemű) egyletek alakítása és gyámolítása; mező-
gazdasági és ipari kiállítások rendezése; kitelepítések; iparos központok terem-
tése stb.

A cél anyagi eszközeiül szolgálnak: a) örökös és alapító tagok alapítvá-
nyai; b) rendes, pártoló és gyámolító tagok díja; c) önkéntes adományok és
hagyományok; d) gyűjtések; e) jótékonycélú előadások és sorsjátékok bevéte-
lei; f) az alapítandó pénzüzetek alapszabályaiban az egylet javára kifizűtt
járulékok.

A tiszteleti, örökös, alapító és rendes tagok tanácskozás, indítványozás és
választás jogával bírnak a közgyűléseken. Testületek s társulatok jogait egy
meghatalmazott képviselő által gyakorolhatják. Az összes tagok élvezik az egye-
sület által nyújtandó kedvezményeket.

Minden megye területén megyei, minden rendezett tanácsú vagy önálló
törvényhatóságot képező városban, hol legalább 20 rendes tag lakik, külön vá-
rosi választmány alakul. E választmányok az alapszabályok és a közgyűlés ál-
tal kijelölt keretben maguk állapítják meg munkakörüket, saját tisztkart, férfi-
vagy nő elnököt választanak. A megyei választmányok — a rendezett tanácsú
és önálló törvényhatósági joggal bíró városok kivételével — vezetik és ellenőr-
zik az illető megye területén levő összes vidéki körök működését.

Vidéki kör alakulhat minden városban, minden kis- és nagyközségben,
avagy több községből alakult körben, hol legalább 20 tag lakik.

Az egyes elnökségek a rendes- és pártoló tagdíjak 25⁰/₀-át az igazgató vá-
lasztmányhoz való előleges bejelentés és ennek jóváhagyása után saját
helyi culturcéljaikra fordíthatják.

